№ 13. ПЯТНИЦА, 12 ФЕВРАЛЯ. 1860. PIĄTEK, 12 LUTEGO.

СТО ПЕРВЫЙ ГОДЪ СУЩЕСТВОВАНІЯ. SETNY PIERWSZY ROK ISTNIENIA.

ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ

ОФФИЦІАЛЬНАЯ ГАЗЕТА.

„ВИЛЕНСКІЙ ВѢСТНИКЪ“ выходитъ по ВТОРНИКАМЪ и ПЯТНИЦАМЪ. Условія подписки: Цѣна за годъ 10 р., съ пересылкою 12 р.; за полъ года 5 р., съ пересылкою 6 р.; за четвертъ года 2 р. 50 к., съ пересылкою 3 р.; за 1 мѣсяцъ 84 к.— За объявленія плотится за строку 17 к. сер.

Кантора редакціи въ Вильнѣ, на Дворцовой улицѣ, въ Гимназіальномъ домѣ.

KURYER WILEŃSKI

GAZETA URZĘDOWA.

„KURYER WILENSKI“ wychodzi co WTOREK i PIĄTEK. Cena roczna r. sr. 10, z przesyłką 12 rub.; półroczna 5 rub., z przesyłką 6; kwartalna 2 r. 50 k., z przesyłką 3 r.; miesięczna 84 kop.— Za ogłoszenia płaci się za każdy wiersz po kop. sr. 17.

Bióro redakcyi w Wilnie, przy ulicy Biskupiéj (Dworcowéj), w murach po-uniwersyteckich.

Содержаніе: *Внутреннія извѣстія:* О горыгорѣцк. земл. институтѣ. — Производства и перемѣны въ службѣ чиновъ.

Иностранныя извѣстія: Общее обозрѣніе. — Италія.—Франція.—Австрія.—Пруссія.—Данія.—Испанія.—Сербія.—Телеграфныя депеши.

Литературный отдѣлъ: Памятная книжка Вил. губ. на 1860 г.— Путешествіе по Замковой улицѣ—*П. Кукольника.* — Мокроновскій—Бартошевича.—Ученыя бесѣды.—Обозрѣнія: литературное, земледѣльческое.— Выдержки изъ газетъ и журналовъ. — Письма: изъ Парижа, Варшавы, изъ Львова.—Смѣсь.—Объявленія.—Виленс. дневникъ.

Treść. *Wiadomości krajowe*: O instytucie rolniczym w Horyhorkach.—Mianowania i przemiany w służbie urzędników.

Wiadomości zagraniczne: Pogląd ogólny.— Włochy.— Francja.— Austrja.— Prussy.—Danja.— Hiszpanja.—Serbja.— Depesze telegraficzne.

Dział literacki: Pamiętnik Wil. na r. 1860.— Podróż po Zamkowéj ulicy w Wilnie *P. Kukolnika.* Mokronoski,—*Bartoszewicza.* — Gawędy naukowe. Przeglądy: literacki, rolniczy i pism czasowych.— Korrespondencje: z Paryża, Warszawy i Lwowa.— Rozmaitości.—Ogłoszenia.—Dziennik Wileński.

ВНУТРЕННІЯ ИЗВѢСТІЯ.

Ст.-Петербургъ, 6 Февраля.

По канцеляріи Виленскаго военнаго, Гродненскаго и Ковенскаго генералъ-губернатора: старшій секретарь, коллежскій ассесоръ Тамерланъ *Давидовичъ,* согласно прошенію, по болѣзни уволенъ отъ должности, и на его мѣсто назначенъ старшимъ секретаремъ, младшій секретарь надворный совѣтникъ *фонъ Эрдорфъ Куперъ*, а младшимъ секретаремъ помощникъ секретаря, титулярный совѣтникъ Александръ *Яншевскій.*

— По Виленскому губернскому правленію — частный приставъ 1-й Остробрамской части Виленской городской полиціи, 6. штабсъ-ротмистръ, нынѣ коллежскій секретарь *Баеръ* уволенъ, согласно его прошенію, за болѣзнею отъ службы, а на мѣсто его назначенъ и. д. частнаго пристава отставной поручикъ *Козловскій,* на мѣсто же пристава 2-й Замковой части коллежскаго ассесора *Семковскаго,* перемѣщеннаго согласно его прошенію въ штатъ губернскаго правленія, назначенъ состоящій въ штатѣ канцеляріи г. Виленскаго гражданскаго губернатора, коллежскій секретарь *Крживоблоцкій*; исправ. д. Вилейскаго земскаго исправника, губернскій секретарь *Колянковскій* утвержденъ въ настоящей должности; секретарь Лидскаго магистрата, коллежскій секретарь *Черницкій* уволенъ, согласно прошенію, отъ службы, а на мѣсто его переведенъ исправ. долж. секретаря магистрата, письмоводитель 5 стана Лидскаго уѣзда, *Корчицъ.*

— По Виленскому приказу общественнаго призрѣнія: служившій въ штатѣ канцеляріи Лидскаго уѣзднаго предводителя дворянства канцелярскимъ чиновникомъ, губернскій секретарь Юлій *Кашицъ*, перемѣщенъ на должность попечителя Лидской военно-временной больницы.

— По Виленской палатѣ государственныхъ имуществъ: помощникъ Трокскаго окружнаго начальника, коллежскій ассесоръ Осипъ *Струтынскій*, опредѣленъ дѣлопроизводителемъ хозяйственнаго сей палаты отдѣленія, а на его мѣсто помощникомъ окружнаго начальника, помощникъ столоначальника, губернскій секретарь Вильгельмъ *Куль*, помощникомъ же столоначальника канцелярскій чиновникъ палаты, губернскій секретарь Михаилъ *Марциновскій.*

—

Государь Императоръ, по положенію комитета гг. министровъ, вслѣдствіе представленія г. министра внутреннихъ дѣлъ, основаннаго на засвидѣтельствованіи г. Виленскаго военнаго губернатора о благоразумной распорядительности становаго пристава Брестскаго уѣзда, титулярнаго совѣтника *Щепанскаго* къ поимкѣ бѣжавшихъ изъ Брестской крѣпости пяти важныхъ арестантовъ, Всемилостивѣйше соизволилъ наградить его орденомъ св. Станислава 3-й степени.

—

При осмотрѣ г. министромъ государственныхъ имуществъ, въ 1858 году, Горыгорѣцкаго земледѣльческаго института и состоящаго при немъ земледѣльческаго училища, онъ, г. министръ государственныхъ имуществъ, нашелъ необходимымъ расширить нѣкоторыя части сихъ заведеній и дать имъ болѣе практическое направленіе, а равно увеличить слишкомъ ограниченныя средства сихъ заведеній, преимущественно препятствующія имъ къ достиженію цѣли своего назначенія.

Вслѣдствіе сего, онъ, г. министръ государственныхъ имуществъ, съ Высочайшаго Его Императорскаго Величества соизволенія, входилъ въ государственный совѣтъ съ представленіемъ проектовъ положенія и штата Горыгорѣцкаго земледѣльческаго института и состоящаго при немъ земледѣльческаго училища.

По воспослѣдованіи о семъ, въ общемъ собраніи государственнаго совѣта, мнѣнія, Государь

WIADOMOŚCI KRAJOWE.

St.-Petersburg, 6 lutego.

W kancellarji p. Wileńskiego wojennego, Grodzieńskiego i Kowieńskiego jenerał-gubernatora starszy sekretarz, assesor kollegjalny Tamerlan *Dawidowicz* na własną prośbę z powodu choroby został od obowiązku uwolniony, a na jego miejsce starszym sekretarzem mianowany sekretarz młodszy, radzca dworu *von Erdorf Kupfer*, młodszym zaś sekretarzem pomocnik sekretarza radzca honorowy Aleksander *Janiszewski.*

— W Wileńskim rządzie gubernjalnym: cyrkułowy dozórca 1-éj części Ostrobramskiéj wileńskiéj policji miejskiéj, były sztabs-rotmistrz, a obecnie sekretarz kollegjalny *Bajer* na własną prośbę, z powodu choroby, uwolniony od służby, a na jego miejsce naznaczony sprawujący obowiązek dozórcy cyrkułowego, dymisjonowany porucznik *Kozłowski*, na miejsce zaś dozórcy 2-éj części Zamkowéj assesora kollegjalnego *Semkowskiego* zaliczonego na własną prośbę do etatu Wileń. rządu gubernjalnego, naznaczony zostający w etacie kancellarji p. Wileńskiego gubernatora cywilnego, sekretarz kollegialny *Krzywobłocki;* sprawujący obowiązek Wilejskiego sprawnika ziemskiego, sekretarz gubernjalny *Kolankowski* został zatwierdzony na téj posadzie; sekretarz magistratu Lidzkiego, sekretarz kollegjalny *Czernicki* na własną prośbę został uwolniony od służby, a na jego miejsce przeniesiony jako sprawujący obowiązek sekretarza magistratu, sekretarz 5 stanu powiatu Lidzkiego *Korczyc.*

— W Wileńskim urzędzie powszechnego opatrzenia: służący w etacie kancellarji marszałka Lidzkiego, urzędnik kancellaryjny, sekretarz gubernjalny Juljan *Kaszyc*, przeniesiony na posadę kuratora Lidzkiego czasowego szpitala wojskowego.

— W Wileńskiéj izbie dóbr państwa: pomocnik Trockiego naczelnika okręgowego, assesor kollegialny Józef *Strutyński*, mianowany został sekretarzem gospodarczego wydziału téj izby, a na jego miejsce pomocnikiem naczelnika okręgowego, pomocnik naczelnika stołu, sekretarz gubernjalny Wilhelm *Kul*, pomocnikiem zaś naczelnika stołu urzędnik kancellaryjny izby, sekretarz gubernjalny Michał *Marcinowski.*

—

Cesarz Jego Mość, wedle postanowienia komitetu pp. ministrów, w skutek przedstawienia p. ministra spraw wewnętrznych, opartego na poświadczeniu p. Wileńskiego gubernatora wojennego o roztropnych rozporządzeniach stanowego assesora Brzeskiego powiatu, radzcy honorowego *Szczepańskiego* ku pojmaniu zbiegłych z twierdzy Brzeskiéj pięciu ważnych więźniów, Najłaskawiéj raczył nagrodzić go orderem św. Stanisława 3-éj klassy.

—

P. minister dóbr państwa, przy swém obejrzeniu w roku 1858 Horyhoreckiego instytutu agronomicznego i znajdującéj się przy nim szkoły rolniczéj, znalazł rzeczą niezbędną rozszerzyć niektóre wydziały tych zakładów i nadać im kierunek bardziéj praktyczny, jako też powiększyć zbyt ograniczone tych zakładów środki, najbardziéj im zawadzające ku osiągnieniu celu swego przeznaczenia.

W skutek tego, p. minister dóbr państwa, za Najwyższém Jego Cesarskiej Mości zezwoleniem, wchodził do rady państwa z przedstawieniem projektów ustawy i etatu Horyhoreckiego instytutu agronomicznego i znajdującéj się przy nim szkoły rolniczéj.

Po nastaniu o tém w ogólném zebraniu rady państwa opinji, Cesarz Jego Mość d. 8 grudnia 1859 roku, utwierdziwszy projekty ustawy Hory-

---

Памятная книжка Виленской губерніи на 1860 годъ, составлена съ разрѣшенія начальства, вил. губ. стат. ком. 2 части 137 и 265 стр. съ приложеніемъ карты Виленской губ.

(Продолженіе).

П. В. Кукольникъ много лѣтъ жизни посвятилъ глубокому и точному изученію Литовскаго края. Его *Исторія управленія и законодательства въ Литвѣ* *) и *Предисторическія преданія Литовцевъ* **) заключаютъ богатый и почти единственный на русскомъ языкѣ матеріалъ для исторіи законодательства и въ особенности для этнографіи Литвы. Это плодъ добросовѣстнаго труда, основательнаго изученія народнаго быта Литовцевъ, столь тѣсно связаннаго съ исторіею края, самаго дѣйствительнаго средства къ объясненію многихъ неразгаданныхъ миѳологическихъ тайнъ, въ томъ или другомъ видѣ до селѣ проявляющихся въ народныхъ пѣсняхъ, носящихъ печать глубокой древности, въ народныхъ преданіяхъ, домашнемъ быту, въ отношеніи нравовъ и обычаевъ, даже въ поговоркахъ и пословицахъ. П. В. Кукольникъ первый разсказалъ на Русскомъ языкѣ о повѣрьяхъ, предразсудкахъ, пляскахъ, обрядахъ, переведъ болѣе 60 Литовскихъ пѣсень и 346 пословицъ.

Настоящая статья г. Кукольника о *Нѣманѣ*, конечно не столь важна, какъ приведенныя нами выше; не менѣе того, она весьма любопытна и для мало ознакомленныхъ съ Литовскою исторіею, можетъ имѣть большой интересъ. Въ этой статьѣ авторъ описываетъ болѣе замѣчательныя мѣстности, расположенныя на берегу Нѣмана, въ историческомъ отношеніи, разсказываетъ много историческихъ фактовъ, особенно о безпрерывныхъ столкновеніяхъ Литовцевъ съ Рыцарями. Описываемыя событія начинаются 1014 г. и доведены до 1422 г. Здѣсь описаны событія при Юрбургѣ, или какъ авторъ выводитъ названіе *Юрборкъ*, Веллонѣ, Бисенахъ, Христмемелѣ, Байербургѣ, Фридебургѣ, Пуняхъ, и при другихъ крѣпостяхъ на берегахъ Нѣмана существовавшихъ. Подробнѣе говоритъ авторъ о событіяхъ въ Меречѣ, Гроднѣ и Новогрудкѣ. Весьма любопытны подробности, впрочемъ давно извѣстныя, о Давидѣ, сынѣ Довмонта, князѣ Псковскомъ, но намъ кажется, что говоря о Гроднѣ именно было мѣсто сказать хоть нѣсколько словъ о Коложскомъ храмѣ построенномъ на крутомъ берегу Нѣмана, въ Гроднѣ, съ которымъ такъ тѣсно связана исторія основанія этого города, и о которомъ такъ мало еще было говорено.

Для опредѣленія времени основанія г. Гродна нѣтъ точныхъ данныхъ, и кто первый былъ основателемъ этого города, еще окончательно не разрѣшено. Извѣстно, что около 1120 года *Городномъ* владѣлъ Всеволодъ Давидовичъ правнукъ Ярослава В.; почему лѣтописцы и называютъ его *Городнескимъ.* Это Городно, кажется было вовсе не *Минское Городно*, какъ утверждаетъ Карамзинъ, но по всей вѣроятности нынѣшній губернскій городъ Гродно. Всеволодъ женился въ 1116 г на дочери Владимира Мономаха, Агаѳіи; поэтому, быть можетъ, Мономахъ овладѣвъ этимъ краемъ отдалъ его Всеволоду во владѣніе въ видѣ приданаго за дочерью, тѣмъ болѣе, что лѣтописцы называютъ его Городненскимъ только съ этого времени, ранѣе же 1116 г. этого титла невстрѣчаемъ. Всеволодъ умеръ въ 1142 г. оставя на Гроднѣ сыновей Бориса и Глѣба, изъ коихъ послѣдній жилъ еще въ 1167 г.; церковь въ Коложи была во имя Бориса и Глѣба, поэтому легко предположить, что основаніе ея принадлежитъ отцу ихъ, Всеволоду, или же сыновьямъ его Борису и Глѣбу *). Наконецъ и самое названіе *Коложи* не извѣстно къ какой эпохѣ относится. Извѣстно однако, что Витовтъ въ 1405 г., отнялъ у Псковитянъ *пригородъ Коложе,* вывелъ отъ туда 11 тысячъ плѣнныхъ и поселилъ ихъ близъ Гродна, по преданію именно вблизи церкви Бориса и Глѣба. Поэтому, по всей вѣроятности, они назвали это мѣсто именемъ родимаго своего поселенія Коложею.

Коложская церковь замѣчательна по дивному акустическому устройству стѣнъ ея. Внѣшнія стѣны построены были изъ кирпича и камня весьма прочно; внутреннія же изъ однихъ длинныхъ горшковъ, коихъ узкія горлышка выходили внутрь храма и отверстія ихъ ничѣмъ не были задѣланы. Между этими стѣнами и внутреннею стѣною проходилъ тѣсный коридоръ. Балинскій полагаетъ, что такой родъ устройства внутренней стѣны выдуманъ былъ для прочности зданія; но кажется болѣе вѣроятнымъ, что оно было чисто акустическое, придававшее необыкновенную силу и гармонію пѣнію во время богослуженія *).

Древній этотъ храмъ, подмытый Нѣманомъ рушился весною 1853 года.

---

*) См. Историко-Статистическіе очерки Вилен. губ. за 1853 года.

**) См. Черты изъ исторіи и жизни Литовскаго народа, 1854.

*) Многоуважаемые труды Нарбутта, Ярошевича и Балинскаго неразрѣшаютъ намъ этихъ недоумѣній; но мы знаемъ, что добросовѣстный изыскатель Гродненскихъ древностей, И. Кулаковскій собралъ богатые матеріалы для исторіи *Коложи* и было бы весьма желательно, чтобы онѣ явились въ печати.

**) Въ Виленскомъ музеумѣ хранятся два горшка изъ коложскаго храма. Окружность ихъ въ срединѣ аршинъ, шеи 6 вершковъ, вышина 10 вершковъ.

(Продолженіе впредь).

ПУТЕШЕСТВІЕ ПО ЗАМКОВОЙ УЛИЦѢ ВЪ ВИЛЬНѢ.

(Статья Павла Кукольника).

(Продолженіе.)

Здѣсь мы должны опять на нѣсколько минутъ остановиться, чтобы углубиться въ отдаленную древность для изслѣдованія и разрѣшенія важнаго по своимъ послѣдствіямъ вопроса: по какой причинѣ и какимъ путемъ проникли въ Литву Іезуиты?

Извѣстно, что Христіанство проникало въ языческую Литву двумя путями, съ востока Русскими миссіонерами и переселенцами, и съ запада усиліями крестоносцевъ и чрезъ посредство переселенцевъ изъ Ганзейскихъ городовъ. Первые дѣйствовали примѣромъ и убѣжденіемъ, Крестоносцы насиліемъ.—Завоеванія Гедиминомъ и Ольгердомъ многихъ Русскихъ областей, естественно усилили число переселенцевъ во внутрь Литвы и мудрая политика великихъ князей Литовскихъ предоставляла имъ совершенно свободное отправленіе обрядовъ вѣры, а равно всѣ права и преимущества на равнѣ съ коренными жителями Литвы, которые постепенно болѣе и болѣе сближались съ Русскими.—По введеніи и утвержденіи Ягайлою въ Литвѣ Христіянства по обряду Римской церкви, между двумя вѣроисповѣданіями долгое время не было нетолько никакой ненависти, но даже не замѣтно было неумѣстнаго соперничества, столько противнаго духу любви и ученія Спасителя. — А потому, хотя Ягайло издалъ

Императоръ, въ 8-й день декабря 1859 года, удостоивъ утвержденія проекты положенія о Горыгорѣцкомъ земледѣльческомъ институтѣ и состоящемъ при немъ земледѣльческомъ училищѣ, и штата сихъ заведеній, Высочайше повелѣть соизволилъ: въ счетъ исчисленной по сему штату суммы, 60,400 руб., на содержаніе института и училища производить изъ государственнаго казначейства 38,580 руб., а остальные 21,820 руб. дополнять изъ хозяйственнаго капитала министерства государственныхъ имуществъ.

— Турецкій посланникъ, акредитованный недавно при Императорскомъ дворѣ, Дервишъ-Паша, прибылъ въ Санктпетербургъ со всѣми членами своего посольства, состоящаго изъ пяти особъ.

— Высочайшимъ приказомъ, по министерству государственныхъ имуществъ, ноября 30 дня 1859 года, совѣтникъ хозяйственнаго отдѣленія С.-Петербургской палаты государственныхъ имуществъ, коллежскій совѣтникъ *Бегичевъ*, назначенъ управляющимъ Ковенскою палатою государственныхъ имуществъ.

— Высочайшимъ приказомъ, по военному вѣдомству, декабря 20 дня 1859 г., производится за выслугу лѣтъ, изъ титулярныхъ совѣтниковъ въ коллежскіе ассесоры: сверхкомплектный ординаторъ Кіевскаго военнаго госпиталя *Крутулевскій;* провизоръ *Постоловскій*, назначенъ въ Александровскій кадетскій корпусъ, управляющимъ аптекою; декабря 27 дня производятся за выслугу лѣтъ: изъ коллежскихъ секретарей въ титулярные совѣтники: Брестъ-Литовской инженерной команды бухгалтеръ *Фальковскій;* по части провіантской производятся: коллежскіе ассессоры: земскіе исправники Волынской губерніи: Владимірскій, *Аренсъ*, чиновникомъ особыхъ порученій VII класса при генералъ-интендантѣ 1-й арміи. Луцкій, *Выпзжій*, смотрителемъ Брестъ-Литовскаго провіантскаго магазина.

— Государственный совѣтъ. Высочайше утвержденнымъ 21 мин. декабря, *мнѣніемъ положилъ:* предоставленныя на основаніи ст. 242 уст. о пенс. (Св. Зак. т. III изд. 1857 г.) сиротамъ, воспитывающимся въ разныхъ учебныхъ заведеніяхъ на счетъ суммъ опекунскихъ совѣтовъ, права на сохраненіе слѣдующихъ имъ за службу ихъ отцевъ пенсій, распространяются и на пенсіонеровъ приказовъ общественнаго призрѣнія.

— Высочайшимъ приказомъ, по военному вѣдомству, 20 января, уволенъ отъ службы, по домашнимъ обстоятельствамъ, смотритель Житомирскаго военнаго госпиталя, состоящій по армейской пѣхотѣ маіоръ *Духонинъ*, подполковникомъ, съ мундиромъ и съ пенсіономъ половиннаго оклада.

---

horeckiego instytutu agronomicznego i znajdującéj się przy nim szkoły rolniczéj, wraz z etatem tych zakładów, Najwyżéj rozkazać raczył: na rachunek wyliczonéj tym etatem summy w ilości 60,400 rub., na utrzymanie instytutu i szkoły wydawać z podskarbstwa państwa 38,580 rubli, pozostałe zaś 21,820 rubli dopłacać z ekonomicznego kapitału ministerstwa dóbr państwa.

— Poseł turecki, uwierzytelniony niedawno przy dworze Cesarskim, Derwisz-Pasza przybył do St.-Petersburga ze wszystkiemi członkami swego poselstwa, składającego się z pięciu osób.

— Przez najwyższy rozkaz dzienny, w wydziale ministerstwa dóbr państwa, 30 listopada 1859 r., radzca gospodarczego wydziału St.-Petersburskiéj izby dóbr państwa, radzca kollegialny *Biegiczew*, został naznaczony zarządzającym Kowieńską izbą dóbr państwa.

— Przez najwyższy rozkaz dzienny, w wydziale wojennym, 20 grudnia 1859 r., nadetatowy ordynator Kijowskiego szpitala wojskowego, radzca honorowy *Krutulewski*, za wysługę lat został mianowany assesorem kollegjalnym; prowizor *Postołowski* w Alexandrowskim korpusie kadetów został naznaczony zarządzającym apteką; grudnia 27— za wysługę lat zostali mianowani: buchhalter komendy inżynieryjnéj Brześcia-Litewskiego sekretarz kollegialny *Falkowski* radzcą honorowym; zostali przeniesieni, w wydziale prowianckim: assesorowie kollegialni: ziemscy sprawnicy gubernii Wołyńskiéj: Włodzimierski— *Arens* jako urzędnik do szczególnych poleceń VII klassy przy jeneralnym intendencie armii 1-éj, Łucki— *Wyjezży* jako dozórca prowianckiego magazynu Brześcia Litewskiego.

— Rada państwa przez opinję Najwyżéj utwierdzoną 21 grudnia 1859 r. postanowiła: na zasadzie art. 242 ust. o pens. (Zb. Pr. T. III ed. 1857 r.) służące sierotom, pobierającym wychowanie w różnych zakładach naukowych kosztem summ rad opiekuńczych, prawo do zachowania należnych im za służbę ich ojców pensji: rozciąga się też i na pensjonarzów urzędów powszechnéj opieki.

— Przez najwyższy rozkaz dzienny, w wydziale wojennym, 20 stycznia, dozorca Zytomirskiego szpitala wojskowego, liczący się w piechocie linjowéj major *Duchonin*, został uwolniony ze służby, dla familijnych okoliczności, w stopniu podpółkownika, z mundurem i pensją połowy gaży.

WIADOMOŚCI ZAGRANICZNE.

POGLĄD OGÓLNY.

Mylna była wiadomość, że Austrja odpowiedziała Francji na uczynione sobie przełożenia. Najświeższe doniesienie telegraficzne z Wiednia 4 (16) Lutego zapewnia, że hr. Rechberg jeszcze woli cesarza Franciszka Józefa w téj mierze nie objawił; dzienniki tylko austryjackie zgodnie utrzymują, że zasady przez Anglję podane przyjęte nie będą; że jeśli dom habsburski miałby jakie ustępstwo z traktatu Zurichskiego uczynić, to nieinne jak tylko, że część Modeny i Parmy dozwolił by wcielić do Piemontu, pozostałość zaś połączywszy z całém wielkiém księstwem Toskańskiem powrócić Ferdynandowi IV. Romanję w każdym razie uważa za nietykalną własność apostolskiéj Stolicy. Dziwnie przeto wikła się na nowo sprawa Włoska. Anglja, uznając istnienie trzech rządów tymczasowych we Florencji, w Modenie i w Bolonji za czyn dokonany, żąda aby raz jeszcze zgromadzenia narodowe we Włoszech Środkowych wyrzekły, jaki rząd na przyszłość dla siebie obierają, i jeśli, jak wszystko wróży, ponowią wolę wcielenia się do Piemontu, król Wiktor Emmanuel będzie miał zupełne prawo te kraje objąć, wojskiem swojém osadzić i za wieczystą własność domu Sabaudzkiego pod ogólną konstytucyjną ustawą poczytać. Przeciwnie Francja zdaje się za warunek przyzwolenia swojego na takie urządzenia krajów Włoskich, stawić ustępstwo Sabaudji i Nizzy. Nakoniec Austrja trzyma się traktatu Zurichskiego i na wykonanie jego nastaje.

W samych Włoszech środkowych okazały się niejakie różnice w zdaniach. Jeden z najznakomitszych mężów stanu, baron Ricasoli, nowe głosowanie uznaje za niepotrzebne; gdy przeciwnie hr. Cavour w tém ustępstwie wymaganiom Anglji widzi środek przyśpieszający zjednoczenie. Zaprzeczyć nie można, że położenie wszystkich stron, wchodzących do téj sprawy, jest jasne i oznaczone. Anglja wyrzekła co doradza, Austrja opiera się na świeżo zawartym traktacie, Piemont przemawia w imie wzniosłéj i sercom Włoskim najmilszéj myśli zjednoczenia największéj liczby synów téj ziemi pod jedno berło; jedna tylko Francja w niezbadanych skrytościach chciałaby zanurzyć swoje rzeczywiste zamiary, i doszła do tego, że nikt jéj zrozumieć nie mogąc, wszyscy o złą wiarę pomawiać będą mieli prawo. Domagając się od Piemontu ustępstwa Sabaudji i Nizzy, cesarz Napoleon zaprzeczył własnym wyrazom, że nie w celu zdobyczy Alpy przebył. Stawiąc się opornie tak uroczyście oświadczonéj woli narodowéj we Włoszech środkowych, zaprzecza pierwiastkowi samowładztwa ludu, na mocy którego twierdzi, że sam panuje. Pismami urzędowemi, wydanemi w sprawie rzymskiéj zdaje się pokrzepiać powstanie w Romanji, a tymczasem udana jakaś trwożliwość sumienia co do złamania przymierza zurichskiego ośmiela Austrję do żywienia nadziei, że jeszcze przewagę swoją we Włoszech odzyszcze, i do porozumiewania się z dworami rzymskim i neapolitańskim, aby w danéj chwili skłonić je do wstępnego działania.

Ostatni okolnik pana Thouvenel, w sprawie Romanji, którymśmy dziś ogłosili jest w zupełnéj sprzeczności z tém, co Napoleon III w Wiedniu otrzymać zamierza. Z pisma bowiem p. Thouvenel najjawniéj przebija się żądanie Francji, aby stolica apostolska straciła Romanję; kładąc zaś zawady i zwłoki skonsolidowania państwa Piemonckiego, obudza nadzieje Austrji wrócenia na dawne stanowisko we Włoszech. Niepodobna, aby Napoleon sam nieczuł, że to zagadkowe postępowanie musi obudzić powszechną podejrzliwość i nadwątlić tę powagę, jakiej w Europie dostąpił. Ale już zbliża się dzień, w którym się wytłumaczyć będzie musiał co czynić zamierza. Otwarcie izb parlamentu francuzkiego już odłożone, niezręcznie byłoby powtórnie odroczyć. Do téj zwłoki skłoniła go zapewne nadzieja, że otrzyma od Austrji odpowiedź pierwéj, nim do reprezentantów narodu przemówić mu przyjdzie; a czyby ta odpowiedź była po jego myśli, czy w rozdrażnieniu, jakie nowe przełożenia Francji w duszy Cesarza Franciszka Józefa sprawić mogły, byłaby dotkliwą, w każdym razie otrzymanie jakiejkolwiek odpowiedzi byłoby mu na rękę; lecz zdaje się. że biegły w politycznych obrótach gabinet wiedeński dobrze to zrozumiał i odpowiedź swoją, ile tylko będzie mógł, najdłużéj zwlekać postanowił. Może w obecnéj chwili Napoleon wołałby, aby zniecierpliwiona Austrja odpowiedziała mu z tą pychą, jaką już tyle razy grzeszyła; wówczas ująłby się za obrazę honoru i w tém upojeniu, w jakie zwykle wpada naród francuski na samą myśl o podobnéj zniewadze, poprowadziłby go już pod mury Wenecji, aby zatrzeć wołającą o pomstę krzywdę, zadaną niegdyś przez jego stryja i błyskawicami dział rozjaśnić ćmiący się teraz blask swojéj sławy.

WŁOCHY.

Turyn, *d. 10 lutego.*

Rząd tutejszy uczynił postanowienie w sprawie Włoch środkowych. Zgromadzenia obecnie istniejące, zostaną zwołane w czasie jak najprędszym. Król Wiktor Emmanuel przed ich zwołaniem wyda manifest do ludów Włoch środkowych. W rzeczonym manifeście zamieści wywod historyczny tego, co we Włoszech zaszło od umowy w Villafranca; będzie starał się przekonać Europę, że życzenia Włoch środkowych do zjednoczenia się w jedno państwo, były dobrowolne, oraz przypomni, że te życzenia zostały przyjęte przez rząd piemoncki. Po ogłoszeniu tego manifestu, który będzie pewnego rodzaju r o z w i ą z a n i e m, najpodobniéj do prawdy, że zgromadzenia rozwiążą się, uznając, iż cel dla którego zebrały się, już jest osiągnięty. Poczém nastąpi wybor nowych reprezentantów podług prawa piemonckiego; zasiądą oni w parlamencie turyńskim.

Co do nieobecności, tak rozmaicie tłumaczonéj, barona Ricasoli, podczas ostatniéj narady między hrabią Cavour i p. Farini, rzecz ma się następnie: kiedy rząd piemoncki zapytany był przez Anglję, czy zgadza się na jéj przełożenia, oświadczył, że je przyjmuje i z miejsca swojego, i jako opiekun czterech krajów włoskich, których rzeczywistość życzeń zdawano się podejrzewać. Hr: Cavour zamierzył porozumieć się z dwóma naczelnikami rządów tymczasowych Księstw i Toskanji; wezwał więc do Turynu pp. Ricasoli i Farini i otrzymał obietnicę ich przyjazdu. Lecz p. Ricasoli znalazłszy przeszkodę w oddaleniu się z Florencji, nadesłał swoje pełnomocnictwo p. Farini, oświadczając, iż czuje wstręt do poddania się raz jeszcze wymaganiom mocarstw, po tak uroczystym objawie woli narodu, połączenia się z Piemontem. Naczelnik rządu toskańskiego, zastrzegłszy sobie wnieść te zarzuty ustnie, oświadczył jednak, iż ulegnie temu co postanowioném będzie ku największemu pożytkowi sprawy włoskiéj. To objaśnia nieobecność barona Ricasoli w Turynie.

Wiadomo, że w Mediolanie zawiązało się towarzystwo pod nazwą Z j e d n o c z e n i e l i b e r a l n e; na prezydenta powołany został kommandor Buoncompagni. Na jednym z ostatnich posiedzeń uchwalono adres do hr. Cavour, który, odpowiadając wyraził między innemi:

„Nie jest już tajemnicą, że dyplomacja kładnie za warunek swego przyzwolenia nowy objaw życzeń ludów Włoch środkowych. To nowe rozwicie wytrwania i jednomyślności, może się wydać zbytecznem dla nas, którzy znamy szlachetny popęd doskonałéj samorzutności życzeń już objawionych przez te ludy; ważną atoli jest rzeczą, aby odwrócić wszelki pozór tym coby chcieli wmówić, że objawy woli narodowéj były natchnione przez grożące niebezpieczeństwo zbrojnéj restauracji. Ale dzisiaj, gdy zasada nieinterwencji ma otrzymać jawne i wyraźne zatwierdzenie, taż zasada dowiedzie Europie i potomności jak szczytne ma znaczenie ten wielki czyn woli narodowéj.“

Minister wojny nakazał w całém wojsku ćwiczenia w obrotach i strzelaniu. Wkrótce zaczną się wielkie manewry obozowe, chociaż zwykle odbywają się one w piękniejszéj porze roku.

Mediolan, *d. 10 lutego.*

Wyprawiono majora jeneralnego sztabu Cuggia do Florencji, dla skłonienia barona Ricasoli, aby nie czekając na otwarcie parlamentu, przystąpił do zdania pp. Farini i Buoncompagni, które i hr. Cavour podziela: ogłosić połączenie się i tym sposobem wprowadzić je w szereg c z y n ó w d o k o n a n y c h. Spodziewają się, że baron Ricasoli do tego przystąpi. Tak więc nie wiele trzeba będzie czasu, aby spełniły się życzenia wszystkich Włochów. Skoro baron Ricasoli zgodzi się, zostaną zwołane zgromadzenia, które powtórzą uchwałę połączenia. Poczém Piemont obejmie nowe prowincje, jego wojsko wkroczy do Włoch środkowych,—to zaś, które stoi załogą w twierdzach Emilji i Toskanji przejdzie do Lombardji.

Zapewne przykro będzie baronowi Ricasoli przystąpić do nowych wyborów, widzi bowiem w tym kroku nieprzyzwoitość przesądzania w pewnym względzie pierwszéj uchwały zgromadzenia toskańskiego i zapoznanie szczerości i prawości dawniejszych wyborów. Głosowanie jest niepotrzebne, bo ogłosiwszy w sposób

---

эдиктъ, стѣснительный для православныхъ, но онъ былъ только обнародованъ, но неприведенъ въ исполненіе. Православные, имѣя сильную опору во множествѣ вельможъ единовѣрцевъ, пользовались свободою вѣроисповѣданія и всѣми гражданскими правами.—Это согласіе нарушено было неожиданнымъ и не зависѣвшимъ ни отъ одной, ни отъ другой стороны, обстоятельствомъ.— Въ концѣ XVI столѣтія начало проникать ученіе Протестантовъ въ Литву. Ученіе это распространилось съ такою быстротою и силою, что въ короткое время нашло безчисленныхъ послѣдователей какъ между католиками, такъ и между православными.— Среднее состояніе съ жаромъ принимало ученіе Лютера, аристократія Кальвина.—Повсюду появились сборы и училища Протестантовъ, церкви и костелы пустѣли.—Тогда Виленскій епископъ Валеріянъ Протасевичъ, видя быстрые успѣхи иновѣрцевъ и опасность угрожавшую католической церкви, призвалъ въ Литву Іезуитовъ.

Тотчасъ по прибытіи своемъ въ Литву, Іезуиты занялись обращеніемъ иновѣрцевъ, и повели его съ неожиданнымъ успѣхомъ. Въ короткое время множество диссидентовъ перешло на лоно католической церкви. Особенное стараніе употребляли Іезуиты на обращеніе знатнѣйшихъ лицъ въ государствѣ, и вскорѣ присоединились къ Римской церкви сыновья Радзивилла чернаго, изъ коихъ Юрій вступилъ даже въ духовное званіе, Левъ Сапѣга, Іосифъ Карлъ Ходкѣвичъ, князья: Иванъ Чарторійскій, Янушъ Острожскій, Янушъ Заславскій, Самуилъ Сангушко, а также Іоаннъ Пацъ, Лазарь Кмита и другіе.—При помощи столь знатныхъ лицъ успѣхи Іезуитовъ достигли высочайшей степени, такъ, что въ концѣ царствованія Сигизмунда III, уже не было въ сенатѣ ни одного члена изъ диссидентовъ.—Къ сожалѣнію Іезуиты при столь благопріятныхъ обстоятельствахъ не могли удержаться въ предѣлахъ умѣренности. Начались гоненія и преслѣдованія иновѣрцевъ, а отъ того возникла взаимная ненависть, которой слѣды къ несчастію сохранились и понынѣ.—Появленіе Уніи покровительствуемой Сигизмундомъ и поддерживаемой Іезуитами, еще болѣе ожесточило раздоры и смуты въ государствѣ, доводившіе разновѣрцовъ до отчаянія, котораго плодами были насилія и смертоубійства.

Подробное изслѣдованіе этого предмета выходитъ изъ плана нашего путешествія; желающихъ ознакомиться съ нимъ обстоятельнѣе, отсылаемъ къ другимъ историческимъ свидѣтельствамъ, которыхъ въ настоящее время у насъ не мало. Насъ въ особенности занимаетъ судьба костела св. Іоанна.

Сказано было выше, что Іезуиты захватили въ свои руки народное образованіе и управляли имъ около двухъ вѣковъ. Но если въ этомъ отношеніи они недостигли желанной государствомъ цѣли и кругъ полезныхъ знаній не распространили въ Литвѣ, самыя же науки не получили надлежащаго усовершенствованія; то съ другой стороны невозможно неотдать имъ справедливости въ ревности съ какою они старались утвердить благочестіе и нравственность въ сердцахъ юныхъ поколѣній.—Если въ продолженіи двухъ вѣковъ сохранились въ Литвѣ искренное и глубокое уваженіе къ религіи, чистота патріархальныхъ нравовъ, святость отеческой власти, почтеніе и безусловная покорность дѣтей къ родителямъ, то этимъ обязана была она именно Іезуитскому воспитанію. Нельзя также пропустить безъ вниманія благодѣяній оказываемыхъ ими нуждающимся въ матеріяльномъ отношеніи, и того самоотверженія, съ которымъ они бросались въ явную опасность, чтобы оказать погибающему ближнему христіанскую услугу.

Въ 1569 году во время жестокой моровой язвы въ Вильнѣ, ректоръ Іезуитской коллегіи Станиславъ Варшевицкій съ одинадцатью товарищами, съ неустрашимостью оказывали умирающимъ духовныя услуги. Одинъ изъ нихъ Лука Крассовскій, погибъ самъ жертвою своего благочестиваго подвига.

Такое же событіе повторилось въ 1588 году. Жестокій голодъ и послѣдовавшая за нимъ зараза опустошали Литву.— Іезуиты составили братство милосердія, для оказанія помощи страдальцамъ, которымъ раздавали ежедневную пищу и несли другаго рода помощь, какъ матеріальную, такъ и духовную. Іезуиты раздѣлили между собой городъ на кварталы, ходили по улицамъ, собирали нищихъ, изнуренныхъ голодомъ и больныхъ, и старались всевозможнымъ образомъ облегчить ихъ бѣдствія. Въ этомъ году 12 Іезуитовъ пали жертвами своего самоотверженія и героической любви къ ближнимъ.

(Продолженіе впредь).

tak uroczysty i stanowczy swoją wolę, nie nie upoważnia do mniemania, aby lud toskański chciał zmienić swoje pierwsze postanowienie. Baron Ricasoli życzył wybrać nowych reprezentantów, którzyby potwierdziwszy uchwałę swych poprzedników, udali się zasiąść w parlamencie turyńskim; lecz gdy według prawa wyborczego piemonckiego, potrzeba więcéj niż miesiąc czasu do odbycia wyborów, tak iż otwarcie parlamentu niemogłoby nastąpić aż w kwietniu,— czyż byłoby rozsądnie czekać tak długo i odkładać przedsięwzięcie środków ostróżności nakazywanych przez stanowisko Austrji i jéj sprzymierzeńców we Włoszech?

Austrja sprowadza codzień nowe zasiłki wojska do Włoch; utrzymuje 100 tysięcy wojska w kraju Weneckim i znaczną liczbę pułków w trydenckim; żelazną drogą północną ciągle działa i inne potrzeby wojenne wyprawiane są z Wiednia; parowiec Giovanni wyłącznie przeznaczony jest dla przewozu rzekomych ochotników, zaciągających się w szeregi papiezkie i neapolitańskie, istotnie zaś ci żołnierze utworzą dwa korpusy autryjackie w samém sercu Włoch; ludność wenecka, trydencka i mieszkańcy Umbrji i Marchij grożą powstaniem. Na wyzywaniach nie zbywa. Jakże Piemont może dłużéj zostawać obojętnym w obec grożących mu niebezpieczeństw?

Neapol zbiera swe siły na pograniczu papieskiém. Feldmarszałek-porucznik Degenfeld, naczelny dowódca wojsk austryjackich we Włoszech, ogłosił prawo doraźne w Wenecji, Mantui i Trydencie.

W takiém położeniu Włoch, w obec tylu gróźb i niebezpieczeństw, należało myśleć o środkach obrony liberalnych ustanowień i niezależności wyzwolonego kraju i zapewnić na przyszłość niezależność dalszych ludów włoskich. Jeden tylko pozostawał sposób, a mianowicie przyśpieszyć połączenie;—sama Austrja postępowaniem swojém we Włoszech przyspieszyła tę konieczność i uczyniła ją naglącą.

Przygotowuje się manifest w imieniu Wiktora Emmanuela do ludów włoskich. W nim to król zda sprawę ze sposobu, w jaki spełnia umocowanie, powierzone sobie przez ludy, kiedy ich reprezentanci przybyli prosić go, aby przyjął uchwałę połączenia. Wywod zdarzeń będzie jasny, dokładny, niezbity. Zamknie go zaś oświadczeniem, że obecnie od ludów zależy uzupełnienie dzieła i ziścić życzenia Włoch, dokonywając połączenia. Ogłoszenie manifestu poprzedzi o dni kilka zwołanie zgromadzeń, a skoro uchwała ich zapadnie, król osobiście zwiedzi nowe prowincje.

Nizza, *d. 11 lutego.*

Gubernator tego miasta zakazał wszelkich objawów w teatrach życzeń, za lub przeciw złączeniu tego kraju z Francją. Znaczna liczba rodzin oświadczyła dyrektorowi teatru Tiranty, że jeżeli nadal trwać mają podobne objawy, przestaną uczęszczać na widowisko. Konsul francuzki ostrzegł, aby niegrywano więcéj arji królowéj Hortensji. Od kilku dni snują się po ulicach nowe postacie. Domyślają się, że towarzystwo zjednoczenia włoskiego wyprawiło tu znaczną liczbę swych członków.

Genua.

Sabaudja nie będzie wezwaną do głosowania o wcieleniu swojém do Francji, dopóki sprawa Włoch środkowych ostatecznie się nie załatwi, tudzież sprawa Marchij i Ankony, jeśliby pytanie o Wenecji jeszcze nie dojrzało. Co do Nizzy, o téj mowy niema, nakoniec Austrja nie myśli odstąpić Wenecji, twierdzą jednak, iż oświadczyła, że zachowa się tylko obronnie.

Florencja, *d. 8 lutego.*

Batalion bersaglierow (strzelców) Emilji przybył tu z Pistoi. Przyjęto go z najwyższym zapałem; zgromadzenie ludu było ogromne, który przywiązuje wielką wagę do tego zdarzenia, utrzymując, że bersagliery są tylko przednią strażą wojsk piemonckich. Przez tę wymianę wojsk między prowincjami umacnia się uchwała połączenia.

Dziennik Nazione w obszernym rozumowanym artykule, dowodzi aż do oczywistości, że powtórne głosowanie za połączeniem jest niepotrzebne i krzywdzące, że naród toskański dał niezbity dowód stateczności przekonań, kiedy głosował na rejencją książęcia Eugenjusza sabaudzkiego.

Nazione rozumie, iż należałoby postąpić w ten sposób. Rząd powinien zwołać zgromadzenie narodowe i zdać przed nim sprawę z całego biegu wypadków, tymczasem reprezentanci, wybrani po okręgach, zbiorą się we Florencji, i przyniosą zgromadzeniu wiadomość o prawdziwych życzeniach ludu, do którego zbliżyć się i wyrozumieć jego wolą mieli sposobność. Razem zebrani w ogromnéj, wspaniałéj sali Starego pałacu, raz jeszcze i ostatecznie wyrzekną, że naród toskański zgodnie, dobrowolnie, bez żadnego przymusu, powodowany jedynie miłością wspólnéj włoskiéj ojczyzny i chęcią zapewnienia dla swego kraju prawdziwych korzyści, przez złączenie swéj doli z silném i wolném królestwem, trwa nieodzownie w zamiarze nierozerwanego zjednoczenia się z niém nazawsze.

FRANCJA.

Paryż, *d. 13 lutego.*

Minister spraw zewnętrznych p. Thouvenel przesłał nowy okolnik do ajentów dyplomatycznych francuzkich, umocowanych przy dworach obcych:

„Wiadomy jest list okolny Stolicy świętéj do wszystkich patryarchów, prymasów, arcybiskupów, i t. d., w którym Jego świątobliwość z wyłącznego punktu widzenia wyłożywszy źródło i naturę trudności, jakie przedstawia Romanja, wzywa pasterzy i wszystkich wiernych, aby przyczyniali się całą mocą swojéj gorliwości, do utrzymania i obrony praw Stolicy św. do téj prowincji.

„Nie wątpiąc, iż to pismo musiało zwrócić baczną uwagę rządu, przy którym jesteś pan umocowany, sądzę być moją powinnością wskazać, jak rząd Jego cesarskiéj mości toż pismo ocenia.

„Zaniecham na teraz wykazanie zarzutów mniéj lub więcéj wyraźnych, co do trybu postępowania ze strony cesarza względem Stolicy ś. w zbiegu trudnych okoliczności tych ostatnich czasów. Historja wyrzeknie w swojéj bezstronności, na kogo spaść powinna odpowiedzialność za wypadki, czy na monarchę, którego usiłowania statecznie dążyły do ich odwrócenia, czy na tych, co odmawiając wszelkich ustępstw i wszelkich ulepszeń, zamykając się w niepojętéj bezczynności, dozwolili pogorszyć się rzeczom do tego stopnia, w którym choroba często staje się nieuleczoną.

„Co zaś nadewszystko boleśnie dotknęło rząd Jego Cesarskiéj Mości, to zapomnienie przez dwor Rzymski zwyczajów dyplomatycznych, i przeniesienie w dziedzinę religji pytania, należącego przedewszystkiém do rzędu zadań świeckich. Widzimy z uczuciem żalu równie szczerego jak głębokiego, że Ojciec św. odzywa się do sumienia duchowieństwa i wzbudza zapał wiernych z powodu sprawy, któréj roztrząśnienie nie może być pożytecznem, tylko wówczas, kiedy się niém zajmie rząd z rządem.

„Nie chodzi tu bowiem o najmniejsze nawet nadwerężenie władzy duchownéj Ojca św. lub niepodległości, jakiéj potrzebuje do wykonywania praw swoich. Sprawa Romanji, równie teraz jak i w innych razach, wynikła z okoliczności politycznych. A więc i zastanawiać się nad nią należy z jéj politycznego względu, wyszukując najwłaściwszych środków zaspokojenia potrzeb, w obec których rząd papiezki nie znalazł by się fatalnie doprowadzonym, jeśliby zamiast niebacznego czekania, na rozwicie położenia, chciał usłuchać naszych rad i wspierać nasze usiłowania. Nie, cokolwiek mógłby wyrzec duch stronnictwa, nielękający się przywdziewać pozory religijnéj gorliwości; nie, cokolwiek by czyniono, dla wrażenia, że sprawa wiary jest w niebezpieczeństwie, między rządem Jego Świątobliwości i rządem Cesarskim chodzi jedynie o przedmiot doczesny. Możemy więc roztrząsać go, nieubliżając uczuciu uległości i uszanowania, które cała Francja szczyci się, iż wyznaje dla powszechnego ojca wiernych, a których Cesarz pierwszy daje przykład.

„Nie waham się powtórzyć, iż dwór rzymski nie był dobrze natchniony, starając się wprowadzić pewien rodzaj spójności nierozdzielnéj w sprawach, których bez niebezpieczeństwa łączyć z sobą nie można. W pierwszych wiekach kościoła, kiedy dążenia cywilizacji były teokratyczne, ta nierozdzielność była właściwą i możliwą. Ogół przyjął ją bez oporu, bo odpowiadała usposobieniu umysłów i sumienia. Tą drogą stała się jednym z żywiołów potęgi papiestwa i przyczyniła do utworzenia i rozwicia jego panowania świeckiego. Wszakże, jeśliby chciano pilnie zapytać historji, dowiedzianoby się dostatecznie, że papiestwo nie doszło, odwołując się tylko do swego boskiego posłannictwa i dopominając się o nie w imie nieba, do opanowania znacznéj części Włoch, lecz raczéj dościgнęło tego celu, już to wspierane przez same ludy, już to przy pomocy panujących zagranicznych. Uznanoby także, powiedzieć to należy na zaszczyt Stolicy św., że papieże znaleźli w swojéj mądrości, swojém oświeceniu, zamiłowaniu porządku i sprawiedliwości, jedném słowem w dobrym rządzie, udzielonym ludom w owych czasach gwałtu i anarchji, jeden z głównych żywiołów swojego politycznego znaczenia.

„Zaprzestanę tych uwag, z obawy, iż gdybym się dłużéj nad niemi rozwodził, nie posądzono mię o chęć szukania w różnicy alluzji, i że z przeszłości czerpię naukę mogącą się zastosować do czasów obecnych. Nic nie jest dalszém od mojéj myśli. Przecież wolno mi będzie powiedzieć, że za dni naszych, w skutek postępu poczytywanego przez rząd cesarski za wzajemne dobrodziejstwo, na zawsze zdobyte dla społeczności spółczesnéj, dokonał się rozdział w dziedzinach porządku religijnego i porządku politycznego i cywilnego. Stolica św. niemniéj przeto znalazła się w rozbracie i z duchem ogólnym epoki i z prawidłami międzynarodowemi, odwołując się w imie wiary do sumienia, w sprawie, która właściwie mówiąc, jest tylko doczesną.

„Dodam, że ten krok nie ma za sobą powagi i przykładu historji. Bo w istocie nie piérwszy to raz w czasach niedawnych położenie Romanji i stan jéj posiadania był przedmiotem rozpraw politycznych. W roku 1797, w skutek wypadków, których koniecznie, jako panujący, musiał przyjąć odpowiedzialność, Papież ustąpił te prowincje Francji przez traktat Tolentyński, współcześnie z wyrzeczeniem się dawnych praw stolicy św. do Awinjonu, i jakkolwiek mogło być dotkliwe ustępstwo tych krajów, jednak Pius VI musiał być przeświadczonym, iż mógł je uczynić bez ubliżenia obowiązkom swoim głowy kościoła i strażnika wiary. Lecz nawet obiedwie umawiające się strony nie same tylko zapatrywały się na ten układ, jako na czyn świecki, i bynajmniéj nie nadwerężający zasad religji. Warunki przedugodne, podpisane we dwa miesiące późniéj w Leoben, między Austrją i Francją świadczą, że dwór Wiedeński nie inaczéj jak Francja zapatrywał się na ten przedmiot. Tenże dwór, zostający w najściślejszych stosunkach z dworem Rzymskim przez cały ciąg wojny, nie wahał się wejść w układy, w moc których otrzymując część posiadłości Weneckich, wynagrodził tę rzeczpospolitą, oddając jéj na własność trzy legacje: Romanję, Ferrarę i Bolonję. Traktaty w Campo-Formio i w Lunewilu uświęciły pod innym kształtem oddział tych prowincji, tak dalece, że w rozmaitych rokowaniach, mających wówczas miejsce, nie postrzegamy, aby panujący widzieli w nich ubliżenie prawom Stolicy św. pod względem jego władzy duchownéj lub dobra religji.

„Jeślibyśmy zapytali co do innych szczegółów historji współczesnéj, któżby nie przypomniał sobie, że w początkach bieżącego wieku, posiadłości kościelne, jak naprzykład biskuptswo Zalcburskie, probostwo Berchstelsgaden, biskupstwa Tridenckie, Brixeńskie i Eichstaedzkie, posłużyły, na żądanie Austrji na wynagrodzenie arcyksiążąt, wyzutych z ich posiadłości włoskich? Co się ściąga do tych obrębów ziemi, tak jak co do Legacij, co do elektoratu moguneckiego, nie uznano żadnéj spójności między prawami świeckiemi ich posiadaczów i sprawą religji; charakter kościelny panujących nie był przeszkodą do układów, które zbieg okoliczności uczynił potrzebnemi. Uczęstnictwo dworu wiedeńskiego w tych rozmaitych umowach, nie dozwoli zapewne widzieć zastosowania nowéj zasady wyłącznie dla Francji. Nic lepiéj tego nie stwierdza nad to, co zaszło w kilka lat późniéj.

Papież Pius VII wracał do Rzymu, obejmował ster swojéj władzy świeckiéj, gdy tajemnym traktatem, podpisanym w Neapolu 11 stycznia 1814, cesarz Franciszek, w zamiarze przywiązania króla Joachima do sprawy koalicji europejskiéj, zobowiązywał się, dla ustalenia silnéj granicy wojennéj, zgodnie z potrzebami politycznemi dwóch państw, zapewnić mu nabycie w stosunku 400,000 dusz wewnątrz państwa papieskiego i przyrzekał dołożyć wszelkich starań, aby Ojciec św. na to pozwolił i potwierdził.

„Zasada więc podziału Legacij i Marchij, między królestwem Neapolitańskiém i Austrją, jawnie była głoszona, i jéj zastosowanie zdawało się tak niezależném od wszelkiéj okoliczności, szczególniéj, że widziano w roku następnym króla Neapolitańskiego przywróconego na tron, zamierzającego utrzymać na swoją korzyść wspomnianą przez nas umowę. Austrja była szczęśliwszą w swoich roszczeniach, zatrzymała bowiem ze szkodą Stolicy św. część Legacji ferrarskiéj na lewym brzegu Padu, posiadłość nie należącą do Wenecji.

Napróżno Papież protestował, podobnież jak przeciw niepowróceniu Awinjonu i Parmy stolicy świętéj. Lecz te protestacje, opierane na dawnych prawach i na pobudkach pożytku kościoła, nie zostały przyjęte przez mocarstwa, a współczesne pisma urzędowe odnoszące się do rokowań 1815 r. dowodzą, iż o niewiele chodziło, aby Romanje nie odpadły wtenczas od państw kościelnych. Rozmaite kombinacje w tym duchu, wnoszone były na obrady kongresu wiedeńskiego; wiadomo naprzykład, że Prusy wnosiły, aby Legacje oddać królowi Saskiemu sposobem wynagrodzenia. Nie bez wielkich trudności zdołał Papież utrzymać się przy nich i zapewnić zwycięztwo prawu, do którego się odwoływał przeciw godnemu zastanowienia się mniemaniu, przyjętemu przez pełnomocników, że Legacje prawem zdobyczy przeszły do szafunku sprzymierzonych. Cokolwiek bądź, spór co do państw rzymskich, statecznie był utrzymywany, nawet przez państwa katolickie, na drodze pytań wyłącznie świeckich.

„Jest to jedyna nauka, którą chcę wyciągnąć z przytoczonych przykładów, przekonywających, o ile pogląd wyłożony w ostatniéj encyklice, jeżeli ta jest jeszcze zgodną z wyobrażeniami dworu rzymskiego, znajduje się w zupełnéj sprzeczności z najwyraźniejszemi twierdzeniami politycznemi. Nie jest moim zamiarem wyprowadzać z nich wnioski przeciw uznanym prawom stolicy Św., lecz chciałem dostarczyć środków do sprostowania błędnych wrażeń, które zmierzałyby do poczytania opinji objawionéj w pytaniu świeckiém, jako targnienie się na prerogatywy święte i nieulegające przedawnieniu kościoła Katolickiego.

podpisano „Thouvenel.“ (*Nord*)

AUSTRJA.

Piszą z Wiednia do gazety narodowéj: trzy stronnictwa walczą między sobą o wpływ na dworze cesarskim. Na czele stronnictwa żądającego postępu bezzwłocznego i bez żadnéj myśli wstecznéj, stanęła młoda cesarzowa. Przed kilku miesiącami arcyksiąże Ferdynand Maksymilian, oświecony przez doświadczenie, nabyte podczas wielkorządztwa swego w Mediolonie, zanosił gorące prożby do swego brata i przekładał mu, że prędzéj czy późniéj téż same przyczyny wywołają też same skutki i w innych narodowościach. Odjechał za granicę, unosząc z sobą pamięć wyrazów bardzo dotkliwych, że nie powiemy, niełaski swego cesarskiego brata. Cesarzowa wywiera wpływ śmielszy, więcéj upoważniony, wytrwalszy, a niekiedy szczęśliwszy. Gdy codzień zrana przed posłuchaniem adjutantów, przybyłych z raportami, cesarzowa wchodzi do pracowni, usiada obok swojego dostojnego małżonka, wówczas panuje przez chwilę, dotykając najważniejszych zadań wysokiéj polityki, kierowanéj przez jéj serce, widocznie uświęcone błogosławieństwem boskiém. Nie uczyła się ona historji; ambicja i intryga polityczna, obcemi są dla niéj, lecz wymowę swoją czerpie z głębi swéj duszy i przeczucia. Patrzy na wygnanych książąt włoskich; trwoży się o siostrę zasiadającą tron neapolitański; dolatują jéj słuchu tłumione głosy ludow, przedzierające się aż do komnat cesarskich; wyczytuje w rysach swojego dostojnego małżonka troski, które nim miotają; sciska się jej serce na myśl o przyszłości jéj dzieci.—Drugie stronnictwo konkordatowe, znajduje w matce cesarskiéj niezmordowaną i pełną zdolności orędowniczkę. Wszakże i to stronnictwo doradza szerokie ustępstwa, w nadziei, że za zmianą okoliczności potrafi sprowadzić je do najszczuplejszych rozmiarów. Trzecie wojskowe otoczenie cesarza, niczego się nie nauczyło i nic nie zapomniało. Nawet dzisiaj, kiedy gienjusz monarchji ze smutkiem zniża swoją pochodnię, to stronnictwo uderza jak dawniéj po szabli, upor i nieugiętość bierze za moc ducha, i nie chce przypuszczać, aby okoliczności mogły być niekiedy silniejszemi, niż cesarz austryjacki. W pośród téj walki dążeń, cesarz stoi jeszcze, ale już zachwiany wstrząśnieniami ostatnich wypadków. Znajduje się na okropném rozdrożu: tu klęski i wieczne zaburzenia, ale też słodki nałog nieograniczonéj władzy; tam jéj podział, ale spokojność i zadowolenie powszechne. „Nazwanie nic nie stanowi,“ jeszcze niedawno zawołał; zapewne nazwanie nic nie zmienia, ale zupełny rozbrat z dawnym trybem rządu, jeszczeby w tych ostatnich chwilach, dokazał cudów. (*Nord*).

Wiedeń, *d. 9 lutego.*

Donoszą, że rząd ma wkrótce wydać okolnik, wyjaśniający stanowisko Austrji wobec sprawy włoskiéj. Upewniają, że Austrja, niezgadzając się na przyłączenie Włoch środkowych do Piemontu, stanowczo się będzie domagać wykonania umów w Villafranca. Wszakże w kołach dyplomatycznych nie wątpią, że te wymagania ulegną niejakim zmianom; twierdzą bowiem, że Austrja zezwoli na przyłączenie Parmy i części Modeny do Piemontu, natomiast będzie żądała poddania drugiéj części Modeny i Toskanji rządom wielkiego książęcia toskańskiego. Co się tyczy Legacji, mają one nieodzownie pozostać pod władzą papieża. Książe modeński będzie stosownie wynagrodzony. Na przyłączenie Włoch środkowych do Piemontu, gabinet austryjacki nie może zezwolić. Rozszerzenie bowiem granic Sardynji zagrażałoby spokojnemu posiadaniu Austrji Wenecji, i zmuszałoby ją do uciekania się ku środkom nadzwyczajnym, dla zapewnienia sobie téj posiadłości.

Gazeta południowa pisze: Miasto Wiedeń przybiera coraz więcéj barwę wojowniczą. Koléj południowa zagęszczona jest przewozem wojska. W arsenale dzień i noc pracują; od trzech dni cała tutejsza załoga jest gotową do wymarszu; liczne wozy prochowe przeciągają po naszych krętych i wązkich ulicach, tamując nieraz kommunikację. Na zapytanie dokąd dążą, zwykła odpowiedź, że dla zabrania prochów, w tak zwanym szań-

cu tureckim, prawdopodobnie dla dalszego przesłania tych zapasow południową koleją. To jest niezawodna, że rząd zapytywał dyrekcję transportow, czy byłaby w stanie bez rozgłosu przesyłać większe zapasy wojenne.

Podobnież gaz. Kolońska twierdzi, że cztery zasady podane przez Anglję, zostały w Wiedniu odrzucone. Austrja zgadzając się na wyzucie księżnéj Parmy i książęcia Modeny, nalega na powrót Romanji papieżowi, Toskanji zaś arcy-książęciu Ferdynandowi. Cesarz oświadczył w sposób jak najuroczystszy, że od tych warunkow pod żadnym względem nie odstąpi.

Ostatecznie postanowiono zaciągnąć nową pożyczkę, lecz uwiadomienie o tém zapewne nie tak prędko nastąpi. Chcą zaczekać na ukończenie druku statutów ziemskich (rodzaj konstytucji), i wówczas dopiero pożyczkę ogłosić, w nadziei, iż ogłoszenie rzeczonych statutów tak pomyślnie wpłynie, iż pożyczka z łatwością pójdzie. Wszakże z tego co dotąd dowiedziano się o treści statutów, wątpić należy, aby powszechne zadowolenie w kraju wywołały. Dziennik Wędrowiec, w rozbiorze depeszy p. Thouvenel do hrabiego Persigny, między innemi mówi: głównem miejscem w tém piśmie są te wyrazy, w których rząd francuzki oświadcza życzenie, aby mógł być uwolnionym przez Austrję od danego słowa. Ale ta pozorna uczciwość traci całą swoją wartość, przez to, że obok oświadczonego życzenia, rząd francuzki nie upewnił, iż w razie nieprzyjęcia przez Austrję przekładanych warunków, Francja pozostanie wierną dawniejszym zobowiązaniom się, i nie pomyśli o jednostronném ich złamaniu. A chociaż jak zapewniają, osóbne jeszcze staranniéj wypracowane pismo przesłano z Paryża do Wiednia, wszelako Austrja nie zgodzi się na zniszczenie traktatu, w moc którego straciła Lombardję, teraz zaś miałaby się jeszcze wyrzec zaręczonych jéj w drugiéj części traktatu korzyści. *Pr. Ztg.*

Dotąd hr. Rechberg nie dał urzędowéj odpowiedzi margr. Moustier, na doręczoną sobie notę francuzkiego rządu.

PRUSY.

Berlin, *10 Lutego.*

Złożony w izbie poselskiéj projekt do prawa o wojsku, brzmi jak następuje:

1) Siła zbrojna polega na powszechnym obowiązku do służby wojskowéj. Każdy Prusak od 17 lat życia skończonych, aż do 49 lat podobnież skończonych, obowiązany jest przyczyniać się do obrony ojczyzny.

2) Siła zbrojna składa się z wojska, marynarki i pospolitego ruszenia (Landsturm).

3) Wojsko dzieli się na wojsko czynne i obronę ziemską (Landwehr); marynarka, na marynarkę czynną i obronę morską (Seewehr). Obrona ziemska obejmuje wszystkich ludzi obowiązanych do służby, lecz niemających udziału w wojsku lub marynarce. Liczba wojska i marynarki, oznacza się corocznie, stosownie do potrzeb państwa.

4) Wojsko czynne i marynarka czynna, ciągle zostają pod bronią. Oboje są przeznaczone kształcić narod do wojny.

5) Obowiązek służby w wojsku czynném i marynarce czynnéj, zaczyna się od piérwszego stycznia tego roku, w którym ludzie powołani do służby, skończyli 20 rok życia. Trwanie tego obowiązku jest ośmioletnie, licząc od dnia wejścia do służby. W ciągu tych ośmiu lat ludzie zostaną pod chorągwiami; jazda przez cztery piérwsze lata: piechota, artyllerja, inżynierja i marynarka przez trzy piérwsze lata; ludzie przy pociągach przez piérwsze półrocze. Na pozostałe lata uwalniają się, wyjąwszy, jeśli roczne ćwiczenia, konieczne uzupełnienia, albo uruchomienie, albo osadzenie okrętów, nie będzie wymagać ich przywołania. Przez cały ciąg uwolnień, żołnierze nie będą stale powoływani, tylko dwa razy, jazda zaś jeden raz, na ćwiczenia doroczne.

6) Obrona ziemska i obrona morska, są przeznaczone do wspierania wojska czynnego, i marynarki czynnéj. Obrona ziemska za piérwszym razem, jest tylko powoływaną do obrony kraju wewnątrz granic. Wszakże zastrzegamy, iż może być użytą, równie jak i obrona morska w czasie wojny i za granicą państwa. Powołanie obrony ziemskiéj i obrony morskiéj będzie miało miejsce statecznie w moc rozkazu podpisanego przez nas; wyjątkowo zaś, w razach oznaczonych przez prawo 4 czerwca 1851 r. za rozkazaniem jenerałów głównie-dowodzących.

7) Wejście do obrony ziemskiéj, wnet następuje po wyjściu z wojska czynnego; toż samo ma się rozumieć o marynarce. Trwanie obowiązku służby w obronie ziemskiéj i obronie morskiéj, zakreśla się na lat 11; wszakże skraca się dla tych, dla których przeciągałaby się za 39 rok życia. Ludzie znajdujący się na pokładach okrętów rządowych, nie będą uwalniani, aż za ich powrótem do portów narodowych. Ludzie, należący do obrony ziemskiéj i do obrony morskiéj, są w uwolnieniu, chybaby powołano ich do służby czynnéj, lub na ćwiczenia. Na ćwiczenia obrony ziemskiéj, powoływane będą tylko cztery piérwsze klassy; a to w ten sposób, aby każdy należący do jednéj z rzeczonych klass, raz przynajmniéj był powołanym. Ćwiczenia będą miały miejsce raz tylko na rok, i według prawidła powszechnego dłużéj trwać nie mają, nad dni ośm.

8) Ludzie młodzi naukowo usposobieni, którzy przez ciąg służby zechcą odziewać się, uzbrajać i utrzymywać własnym nakładem, będą mogli po złożeniu dowodów swego usposobienia, stosownie do urządzeń wojskowych, być odesłanymi na uwolnienie do rezerwy, po przesłużeniu roku w wojsku lub w marynarce czynnéj. Ten rok służby policzy się im za trzy lata; w jeździe za cztery lata służby obowiązkowéj. Stosownie do ich zdolności i stanu, będą przedstawiani na oficerów w rezerwie obrony ziemskiéj i obrony morskiéj.

9) Ludzie uwolnieni w wojsku i w marynarce, pozostaną przez czas swego uwolnienia pod kontrolą wojskową, która nie powinna im jednak przeszkadzać w wyborze ich zamieszkania lub pobytu wewnątrz kraju. Rozporządzenia niniejszego prawa, co do przeciągu obowiązku służby, w rozmaitych kategorjach wojska i marynarki, mają swoje zastosowanie tylko w czasie pokoju. Podczas wojny, potrzeby służby będą jedynie miane na względzie, i wszystkie korpusy wojska i marynarki pod bronią będą uzupełniane przez klassy młodsze lub dojrzalsze, w miarę uszczupleń.

11) Pospolite ruszenie zbierać się tylko może na mocy naszych rozkazów, w razie najazdu zewnętrznego.

12) Prawo o obowiązku służby z dnia 3 września 1814 r., rozkaz gabinetowy z d. 3 listopada 1833 r. i urządzenie obrony ziemskiéj z dnia 21 listopada 1815 r., są uchylone o tyle, o ile są sprzeczne niniejszym prawom. Dekreta szczegółowe urządzą wykonanie niniejszego prawa. (*le Nord*)

DANJA.

Flensburg *12 lutego.*

Zgromadzenie stanów Szlezwigu, otrzymało wniesienie adresu do króla, w którym między innemi powiedziano: patent królewski 25 stycznia 1852 r. zaledwo w najszczuplejszych rozmiarach zaspokoił nasze sprawiedliwe nadzieje; lecz nawet zapewnienia w nim zawarte nie zostały dotrzymane, chociaż opierają się na konstytucji wyłącznéj księstwa, i na ogólnéj konstytucji królestwa. Zamiast równości prawa między narodowościami, wprowadzono szereg gwałtownych i obrażających ścieśnień żywiołu niemieckiego. Pokój nie może być przywrócony, chyba kiedy rząd opuści zupełnie drogę, którą dotąd postępował. Ponieważ patent 1852 r. nie ściągał się tylko do Holsztynu, ale też i do Szlezwigu, rozporządzenia uchylone w listopadzie 1858 r. dla Holsztynu, równie jak i konstytucja powszechna 1855 r. dla wszystkich części monarchji, nie mogą już obowiązywać Szlezwigu. Członkowie Sejmu odwołują się do deklaracji złożonéj przez Danję we wrześniu 1846 r. sejmowi frankfurckiemu, w któréj zjednoczenie Szlezwigu i Holsztynu było uznane. Uroczyście więc protestujemy przeciw wszelkim postanowieniom, dążącym do rozłączenia Szlezwigu z ościenném mu księztwem. Większość zgromadzenia t. j. dwudziestu sześciu deputowanych, podpisała ten adres, który będzie roztrząsanym w przyszłą środę. (*Nord*)

Kopenhaga *11 lutego.*

Donieśliśmy już, że poruczenie dane przez króla radcy konferencji Madwig do utworzenia gabinetu, było bezskuteczne. Zamiarem jego, jak to sam w świeżo ogłoszonéj broszurze oznajmuje, było, złożyć gabinet pod chorągwią nierozdzielnéj monarchji duńskiéj, czyli co na jedno wychodzi, pochłonąć żywioł niemiecki. P. Blixen Finecke mógłby ministerstwo utworzyć, gdyż zbywało mu tylko na osobie do zastąpienia p. Westenholz, w urzędzie ministra skarbu. Lecz zdaje się, iż król nie życzy sobie widzieć na czele gabinetu p. Blixen Finecke. Z powodu przesilenia ministerjalnego, izby zostają nieczynne.

HISZPANJA.

Madryt, *d. 8 lutego.*

Królowa podpisała następny dekret: „Pragnąc utrwalić pamięć sławnéj wyprawy afrykańskiéj, a szczególnie zdobycie Tetuanu przez wojsko hiszpańskie, i dać jawny dowód mojego królewskiego szacunku wodzowi naczelnemu Leopoldow i O'Donnel, hr. Luceny, który prowadził je ze zwycięztwa do zwycięztwa, z równą zdolnością jak męztwem, tryumfując nad wszelkiego rodzaju zawadami i oporem, po wysłuchaniu naszéj rady ministrów, nadaję mu dostojność grandа Hiszpanji 1 klassy, pod tytułem książęcia Tetuanu, tak dla niego jak i jego potomków bez żadnéj opłaty.“

podpisano „Królowa.“

(*Le Nord*)

SERBJA.

Dążność teraźniejszego władzcy Serbji, nie jest już dla nikogo tajemnicą. Z młodych lat przejęty nienawiścią ku Turkom, z gminu dostąpiwszy stopnia książęcego i powagi pierwszéj osoby w ojczyznie, dzięki waleczności i energji, w wojnie o niepodległość, upornie i długo choć bezskutecznie prowadzonéj w początkach bieżącego wieku; w ciągu całego życia idąc bez wytchnienia za wielką myślą wyzwolenia rodzinnéj ziemi, książe Miłosz osiągnąwszy władzę, nie mógł niezwrócić całéj usilności ku osłabieniu stopniowo wpływu Turcji na hołdowną jéj prowincję, i jeśliby się udało, pragnął ją od wszelkiéj zależności oswobodzić.

Z początku jednak zamiary książęcia nie były jasne. Aby dójść do celu, potrzeba było naprzód przywrócić porządek w kraju, pogodzić nieprzyjazne z sobą stronnictwa polityczne, zniszczyć oppozycję, i tym sposobem łącząc podległy kraj w jednorodną całość, być w gotowości na wszelkie wypadki, oraz postawić go na stopniu siły i potęgi przeciw wpływowi obcego panowania, które obalić zamierzył. Nie wspomnim o środkach użytych dla dopięcia celu: pamiętne one jeszcze wszystkim. Działanie wytężone przeciw średniemu i wyższemu stanowi społeczeństwa, wybor członków ostatniéj skupczyny, prześladowanie rzeczywistych lub pozornych spisków, niedocieczona śmierć Wuczycza— wszystko to są wypadki niedawno ubiegłego czasu. Skutek nieugiętéj działalności i zręcznych środków odpowiedział nadziei: kraj odpoczął snem letargicznym cichości i pokoju, oppozycja zamilkła, albo musiała szukać schronienia zewnątrz kraju, lud i wojsko stały się uległém narzędziem woli książęcia, zarząd sprawami państwa powierzony został ludziom, osobiście mu oddanym. Owoż teraz można już było przystąpić do wykonania upragnionego planu.

Serbja poczęła się uzbrajać. Odlewano działa w Kraguiewac, lub sprowadzano z zagranicy; wojsko liczebnie ciągle się powiększało; kilka głównych punktów kraju zamieniło się w fortece. Działalność zresztą rządu książęcia, w tymże duchu nie ograniczyła się samą Serbją. Władze tureckie w Hercogowinie, Bośnji, Bulgarji donosiły Porcie, iż rząd serbski nie tylko sam przybiera względem Turcji groźną postawę, ale też rozszerzaniem tajemnych odezw, obudza w sąsiednich prowincjach jawnie nieprzyjazne usposobienie dla rządu tureckiego; że obywatele słowiańskich krajów, prześladowani z jakiejkolwiek przyczyny przez zwierzchność turecką, znajdują przytułek w Serbji, i książe wydawać ich nie chce; że nakoniec gromady serbskie pomagały powstańcom ościennych prowincji, w walce ich z tureckimi oddziałami, zapewnie za wiedzą książęcia. Dywan protestował nieraz przeciw działaniom Miłosza, zapytywał o powod uzbrojeń, ale otrzymywał odpowiedzi, jakie się zwykle dają w podobnych zdarzeniach. Protestacje i zapytania te, zostawały bez skutku; w kraju rzeczy szły tą drogą, jaka mu została wytkniętą przez książęcia.

Sprawa belgradzka nakoniec, zaledwie niedoprowadziła do ostatniego zerwania. Belgrad jest jedyném miastem w Serbji, osadzoném przez turecką załogę. Wyrugować ją z cytadeli, uwolnić ostatecznie od wojsk cudzoziemskich, powinno było być dla książęcia pierwszym krokiem, jaki miał postawić na zamierzonéj drodze. Oddani książęciu publicyści, podnieśli krzyżową wojnę przeciw zajęciu Belgradu; w samém mieście między mieszkańcami serbskimi i żołnierzami garnizonu, zachodziły częste starcia. Rzecz doszła w końcu do objaśnień między obu rządami, i książe Miłosz jawnie domagał się, aby obręb władzy zwierzchności tureckiéj nie przechodził za mury twierdzy, straż zaś miasta poruczoną była wojsku serbskiemu. Pasza Belgradu energicznie wystąpił przeciw temu i zerwał wszelkie stosunki z rządem książęcym. Dywan nie mógł już nic zwrócić na tę rzecz bacznéj uwagi. Zaszła potrzeba pośrednictwa obcego, i udało się czasowie konsulom wielkich mocarstw, jeżeli nie zupełnie pogodzić nieprzyjazne sobie strony, to przynajmniéj odwrócić jawne zerwanie. Ale to nie nadługo. Widocznie wszystko jest gotowe wspierać ambitne zamiary władzcy, w sprawie wyzwolenia kraju z pod cienia téj władzy, o któréj marzą jeszcze w Konstantynopolu. Turcja wycieńczona uporną walką przesądów z zaszczepioną zaledwie cywilizacją, osłabiona niedostatkiem pieniędzy, niezgodą stronnictw, i niemającemi żadnego celu zmianami zarządu. Cesarstwu tureckiemu wszystko zapowiada nieuchronny upadek, a rząd serbski zapewne nie omieszka z tego skorzystać. Jeżeli nie jest przeznaczeniem Serbji dać początek rzeczonemu upadkowi, to pewnie przy jego spełnieniu kraj ten milczeć nie będzie.

(*S. P. W.*)

DEPESZE TELEGRAFICZNE.

Londyn, *d. 14 lutego.*

Lord Palmerston żądał, aby p. Kinglake nie nalegał na złożenie objaśnień w sprawie sabaudzkiéj, dopóki rząd nie znajdzie się w możności zupełnie wytłumaczyć się przed izbą; przedmiot bowiem dotyka całą Europę, a rozprawy o nim mogłyby wywołać niedogodności. P. Kinglake odpowiedział, iż umiarkowane wynurzenie zdania izby wzmocniłoby owszem rząd. Jeśli dobrze jestem zawiadomiony, rzekł mówca, wcielenie Sabaudji będzie już miało miejsce przed 20 lutego; izba zaś wcale nie byłaby za radą zacząć rozprawę w tydzień po oderwaniu Sabaudji od Piemontu. Nakoniec zgodził się na odkład, spodziewając się jednak, że izba wznowi rozprawy w tym przedmiocie, nim te staną się zupełnie nieużytecznemi. Sir R. Peel dodał, że wcielenie Sabaudji byłoby wielką niesprawiedliwością, mogącą narazić na wojnę ląd Europy.

Po tych objaśnieniach, interpellacja odroczoną została do czasu nieokreślonego.

Dnia 16 lutego.

Times uwiadamia, że lord Elgin uda się powtórnie do Chin, aby skłonić dwór pekiński do wymiany ratyfikacji; co skoro nastąpi, zbrojna wyprawa stanie się niepotrzebną.

Dziś lord John Russel zapowiedział w izbie niższéj, że dnia 1 marca wniesie na parlament bil reformy; uwiadomił też, że rząd piemoncki wcale nie życzy odstąpić Sabaudji, i o tém dał wiedzieć gabinetowi angielskiemu; wszakże minister dodał, że, chociażby Sabaudja przeszła pod panowanie cesarza Napoleona, rząd angielski czuwać będzie, aby neutralność Szwajcarji była zawarowana.

Na posiedzeniu izby wyższéj lord Erli żądał złożenia korespondencji, ściągającéj się do traktatu handlowego, naganiając szczególniéj artykuł o wywozie z Anglji węgla kamiennego. Lordowie Grey i Hardwick przyganiali podobnież rzeczonemu traktatowi; wniesienie lorda Erli odrzucono.

New-York, *d. 3 lutego.*

Członek stronnictwa republikańskiego Pennington większością jednego głosu został obranym mówcą czyli prezydentem izby niższéj.

Paryż, *d. 16 lutego.*

Monitor ogłasza dekret zakazujący wydawania dziennika „la Bretagne.“ W raporcie ministra spraw wewnętrznych przytoczono jako powód zakazu, umieszczenie przez tenże dziennik adresu trzech bretońskich deputowanych, w którym wyrażają żal swój z powodu zatargów rządu francuzkiego z Rzymem, zupełnéj niewiadomości, w jakim stanie znajduje się ta sprawa, i nakoniec twierdzą, że te okoliczności odwracają serce wszystkich prawdziwych katolików od osoby cesarza.

Madryt, *d. 13 lutego.*

Sułtan marokański wysłał parlamentarza do marszałka O'Donnela z zapytaniem, na jakich warunkach Hiszpanie zgodziliby się na pokój. O'Donnel odpowiedział, że to zależy od woli królowéj Izabelli. Depeszę odesłał do stolicy; lecz dotąd jeszcze w tym względzie nic nie postanowiono.

Cesarzowa Eugenja, dowiedziawszy się o wzięciu Tetuanu, przesłała powinszowania swoje z tego powodu KrólowéjIzabelli.

Wiedeń, *d. 16 lutego*

Gazeta Austryjacka uwiadamia: „Możemy upewnić, że hr. Rechberg dotąd nie dał odpowiedzi na depeszę p. Thouvenel w sprawie Włoskiéj. Również według udzielonéj nam kommunikacji, wieść o podróży książęcia Aleksandra hessko-darmstadzkiego do Petersburga, dla odwiedzenia dworu Cesarskiego, nie potwierdza się.

Turyn, *d. 13 lutego.*

Listy z Sycylji pełne są szczegółów o uwięzieniach, o znęcaniu się policji, o niewiastach gwałconych i bitych, o męczarniach więźniów politycznych. Rozrzucono odezwę zachęcającą do powstania Sycylijczyków przy okrzyku „Niech żyją Włochy! Niech żyje król Wiktor-Emmanuel!“

Kopenhaga, *d. 14 lutego.*

Biskup Duński Monard, bawiący w Paryżu, zapytany został przez telegraf, czy nie zgodzi się wrócić do kraju i zająć się utworzeniem gabinetu. Król daje mu nieograniczone pełnomocnictwo. Odpowiadając na to wezwanie, biskup oświadczył, iż pod koniec tygodnia przybędzie do Kopenhagi.

JĘDRZEJ BOGORJA MOKRONOSKI

J. BARTOSZEWICZA.

(*Dalszy ciąg, ob. Nr. 12*).

Słowa te wielkiego polityka padły na grunt opoczysty. W Mokronoskim odbywała się jednocześnie przemiana pojęć. W istocie trzeba się było poddać konieczności. Powszechna zgoda wszystkich mogła uratować w burzy skołatany okręt Rplitéj—Wolności szlacheckiéj czas przeszedł: inne pierwiastki płynęły w życie. Nie jego to było rozumu rzecz rozważać, czy ten zarodek nowych dni wyjdzie na korzyść Rplitéj. Jenerał fakt tylko ocenił. Drażnić naród, rozszczepiać na stronnictwa, kiedy się nikt nie użalił jego niedoli, byłoby to wpędzać Rplitę samochcąc do grobu. Jużcić lepsze były nie z jednego względu Saskie czasy, ale już przeszły.

Na pierwszą tedy Wielkanoc po elekcji, Mokronoski przyjechał do Warszawy, uzyskał posłuchanie i złożył osobiście hołd królowi (a). Stanisław August przyjął go z serdecznością, król bowiem znał ludzi; wiedział co byli warci. Otoż w poufnéj rozmowie odkrył serce przed Mokronoskim, uniewinniał przed jenerałem każdy krok swój i tłumaczył się szczerze. Niby to na to wychodziło, że poddać się musiał chwilowym widokom; ale jest dobréj myśli, potém będzie się mógł lepiéj podnieść na nogi i uwolnić od wszelkiéj opieki. Malował król przed Mokronoskim politykę swoją, »widzisz mówił, jakich ja to sposobów używać musiałem dla oszukania nieprzyjaciół.«

Odtąd Mokronoski ryeerską pałał wiernością dla Stanisława Augusta. Polityka królewska godziła przeszłość z teraźniejszością. Gdy zaś król wiele mu zaufał, jenerał wchodził chętnie w jego widoki, nakłaniał do zgody i do jedności wszystkich. Tak upłynęło lat kilka.

Stary Branicki, wróciwszy z Węgier, niemięszał się już wcale do polityki, nawet na Sejmy nie zjeżdżał, i siedział sobie w Białymstoku. Przecież, kiedy konfederacja barska wybuchnęła, hetman słał do niéj pieniądze i rady, Mokronoski zaś przeciwko niéj występował. Jednakże dwaj starzy przyjaciele czuli i teraz dla siebie wzajemny szacunek, i chcieli dobra ojczystego kraju: jenerał, jak wprzódy tak i teraz, częstym bywał gościem w Białymstoku. Ale już każdy z nich inaczéj pojmował powinność.

A ludzie? Ludzie mieli w podejrzeniu czystość intencji jenerała. W czasie bezkrólewia powiadali, że cała oppozycja Mokronoskiego była udaną, że nawet jego protestacja na Sejmie konwokacyjnym była zręcznym wybiegiem. Mówili, że jenerał sprzyjał elekcji Poniatowskiego, nie dla innéj przyczyny jak zawsze dla téj, że miał względy u pani Krakowskiéj hetmanowéj, siostry pana stolnika (b).

Chociaż król często widywał się z Mokronoskim, jenerał przecież z początku stronił od dworu. Pragnąc użyć zdolności jego, król za pośrednictwem kommissji wojskowéj dał rozkaz, żeby jako jenerał inspektor odbywał Mokronoski i daléj przeglądy kawalerji narodowéj. Kazimierz Granowski, który miał pełnić ten obowiązek względem piechoty, powiózł osobiście jenerałowi ten rozkaz (w sierpniu 1765).

W grudniu, Mokronoski zrzekł się chorągwi pancernéj półku króla Jegomości. Otrzymał ją Pan Tymoteusz Podoski podkomorzy dobrzyński (c).

Zdawało się, że jenerał zupełnie zerwał z polityką, i że do wypadków już wcale mięszać się nie chciał. Jeździł tylko po regimentach jazdy, póki było spokojnie, odwiedzał hetmana, przedstawiał się królowi na pokojach. Nie był jednakże posłem ani na sejmie Czaplica, ani w czasie konfederacji dysydenckich. Milczał upornie, chociaż obok dyssydentów stawali pod orężem i dawni jego przyjaciele. Do konfederacji Radomskiéj nie należał i nie zasiadał na sejmie październikowym (d).

Gdy Radom przeskoczył do Baru i nowe konfederacje wiązać się zaczęły, król się przeląkł i zwołał radę senatu. Chciano już prosić o pomoc sąsiedzką, ale król wolał wejść w układy z konfederacją. Któż pojedzie do Baru? pytano się króla. Może Czartoryszczyk? stronnik królewski? Któż to tam posła takiego posłucha? wszakże cała wojna podniesiona przeciw wpływowi i zamysłom dworu. Pojedzie miły kto dla konfederacji? ależ żaden z takich nie był przy królu. Komuś wtedy na myśl przyszedł Mokronoski. Jego szlachta poważała, więc naturalnym był posłem do Baru. Za to nadchodziły do rozwagi inne wątpliwości: może jenerał zdradzi położone w nim zaufanie? Możeć też szlachta ufać już Mokronoskiemu nie będzie, zwłaszcza że od trzech lat sprawę jéj dobrowolnie opuścił? tutaj znowu starczyła uwaga, że Mokronoski nie zyskał sam nic osobiście na przejściu pod sztandar królewski i że wszelkich nagród od króla się wypierał, taki nieskazitelny charakter mógł być rękojmią dla wszystkich.

Mokronoski nie wahał się ani jednéj chwili; nie wierzył w siłę i powodzenie rycerzy barskich, ale ocenił cnotę ludzi, którzy się poświęcali dla kraju. Kiedy go wezwano przed króla, domyślał się o co idzie, i postanowił jechać do Baru. Chciał rozpatrzyć się w nadziejach konfederatów, w ich środkach, a jeżeliby uznał że są dostateczne, myślał sobie, że może uda się króla wciągnąć potém do téj konfederacji, i w taki sposób wywalczyć niepodległość Rplitéj. W przeciwnym razie, podstawiał układy z Barem, usuwał wojnę domową, chciał ocalić konfederację i konfederatów.—Tę myśl otworzył królowi— Stanisław August, jak zawsze tak i teraz, w oczach ludzi, którzy mu niezbyt ufali, chciał ujść za człowieka serca i dobréj woli, ale związanego okolicznościami. Powiedział też jenerałowi, że chciałby sam jak najprędzéj uwolnić się od wszelkiéj opieki, i znowu się uniewinniał. Wezwał pomocy, to prawda, ale nie z własnego przekonania, uległ wypadkom, które oddalić nie w mocy jego było. Jedném słowem, Mokronoski uradował się serdecznie, że tak wierzą jego cnocie. Cieszył się, że znów wystąpi w roli pośrednika, jaką lubił od lat bardzo dawnych. Położył tylko królowi pewne warunki; chciał zawieszenia broni; miało to być rękojmią wzajemną dla konfederatów i strony królewskiéj, i gdyby się dopiero zadanie jego nie powiodło, niech będzie co Bóg da. Król i książe Repnin przystali na wszystko. (*d. c. n.*)

a) Posłuchanie odbyło się w dzień pierwszy Wielkanocy, 1765. Wiadomości warszawskie N 29. Drugie posłuchanie miał jenerał 2 Grudnia t. r,

b) Kitowicz

c) 17 Grudnia 1765. Sygill: ks. 30 W r. 1762 w téj chorągwi porucznikiem był Kossecki a chorążym Młodzianowski chorąży rożański.

d) W r. 1767 w początku kwietnia raz, a drugi raz w połowie lipca powracał do Warszawy—Wiadomości Warsz: N 28 i 57.

GAWĘDY NAUKOWE.

Cel gawęd.— Powietrze.—Skład i ciężar jego.— Galileusz.— Torricelli.— Barometr.—Półkule Magdeburskie.—Atmosferyczne żelazne koleje.— Rozprzęgliwość powietrza.— Wysokość atmosfery.— Mierzenie wysokości gór barometrem.— Własność powietrza w górnych warstwach.— O balonach.—O zgęszczoném powietrzu.— O przepowiadaniu pogody przez barometr.— Wiatry.— Teorja ich.— Uragan.—Buran.— Szampsiu. Arwatan.— Sirocco.— Błota gnijące.— Wpływ wiatrów na zarazy.— Użyteczność ich.— Oczyszczenie powietrza, zapładnianie roślin i okolic przez wiatry.

Mając zamiar przez szereg popularnych gawęd wyłożyć czytelnikowi główne prawa natury, wytłumaczyć w niéj zachodzące zjawiska, zwracające uwagę każdego myślącego człowieka, i przedstawić pobieżnie stan niektórych nauk fizycznych; będziemy się starali, korzystając z najnówszych dzieł, odkryć, doświadczeń i zastosowań, przemawiać o ile można jaśnie i treściwie, nie wdając się w zbyt szczegółowe tłumaczenie, w długie, zawiłe wywody, któreby czytelnika mniéj obeznanego z fizycznemi naukami znudziły i znużyły, nie przynosząc mu żadnéj korzyści. Mówiąc więc o prawach natury, nie będziemy ich dowodzili, podamy je jako pewnik, zdobyty na polu nauki za pomocą tysiącznych doświadczeń i głębokich badań, nie nudząc czytelnika rozwlekłém opisaniem tych doświadczeń i badań. A jeżeli by się komu nie podobał tak dogmatyczny charakter naszych gawęd, tobyśmy radzili mu uzbroić się w cierpliwość i wziąść się do czytania dzieł specjalnych w tym względzie, one dadzą mu jasny, zadowalniający dowód każdego prawa, jasne wytłumaczenie zjawisk w naturze: a jeżeli jeszcze i tam co znajdzie niejasnego, jeżeli wiele praw będzie musiał przyjąć na zasadzie, że tak jest w naturze, jeżeli mu nauka nie poda zadowalniającego objaśnienia, dotykalnéj przyczyny; to dla tego, że sama jéj jeszcze nie zdobyła, że pomimo ogromu prac, zadziwiających często usiłowań uczonych tylu wieków, nie jesteśmy u kresu drogi, którą nam Stwórca w swéj miłości wyznaczył. Czy dójdziemy do tego kresu?..... Bogu to wiadomo.... Lecz powinnością każdego człowieka, o ile mu siły i środki starczą, jest przyczyniać się do tego postępu—czy to w sferze moralnéj, umysłowéj, czy też materjalnéj.

Ponieważ wszystkie zjawiska, które każdy z nas może uważać, odbywają się w powietrzni (atmosfera), zaczniemy więc od składu i jéj własności, abyśmy późniéj, mówiąc o różnych zjawiskach, mogli być zrozumiałymi i nie potrzebowali odrywać się od przedmiotu.

(*d. c. n.*)

PRZEGLĄD LITERACKI.

Rarogi salonowe, przez Bociana wileńskiego. Pod tym tytułem spostrzegamy cały szereg humorystycznych obrazków, z prawdziwym talentem naszkicowanych. Niedotyka on wad społecznych, ale raczéj śmieszności, śmieszności, których źródła winniśmy szukać nie w jednostkach, bo to są najprawdopodobniéj nieszczęśliwe ofiary, ale w chorobliwéj organizacji samego towarzystwa. Czy broń śmiechu zawsze trafia do celu, nie wiemy, to tylko pewna, że większa część ludzi, podobnych do przedstawionych rarogów, nie przeczyta broszury, a co gorsza nie zechce zrozumieć, że to o nich mowa. Dla tego, by jaśniéj wykazać stanowisko pisarza, przytaczamy tu urywek, ze wstępu, w którym się on tłómaczy z powodów obrania téj, a nie innéj drogi.

„O! różne są natchnienia: jeden sługa Boży,
Wzór gmachu w wieszczym planie dla przyszłości tworzy,
Drugi z martwych brył skalnych wyrzeza kolumny,
Trzeci wznosi nad poziom arkad szereg tłumny,
Czwarty dźwignął sklepienie i zatknął krzyż Pański—
Inni cegły znosili na ołtarz kapłański,
Ostatni— stare głazy oczyszczali z pleśni...
Lecz wszyscy byli w chorze jednéj świętéj pieśni,
A i pierwszych trud wzniosły i ostatnich praca
Przed obliczem postępu zarówno popłaca;
Nie zgrzeszy ten przed wnukiem, kto błąd dziada zmaże,
Nie umarł ten moralnie, kto czci swe ołtarze,
Komu cięży na piersi naga kraju rana
Próżnością rozjątrzona, występkiem skalana,
Serce kona w rozpaczy, ucieka krew z twarzy....
Kto go nazwie przeżytym, ten młodość znieważy,
Bo ów uśmiech na ustach boleśnéj pogody
Powie mu, że tak tylko śmieje się człek młody...
A więc nim się pień stary na próchno nie skruszy,
Śmiéj się bracie, szydź ze mną—i przebacz mi w duszy.
(x)

— Elementarz dla chłopców wiejskich, wydany przez towarzystwo rolnicze w królestwie, wkrótce wyjdzie z druku w przekładzie litewskim. Tłumaczem téj nader pożytecznéj książeczki jest Akielewicz.

W ogóle, jak uważaliśmy, tłumacz przy zachowaniu myśli i formy oryginału, starał się wprowadzić i przysłowia ludowe, zastosowane do okoliczności. Życzyć należy, aby nasze obywatelstwo postarało się ten elementarz upowszechnić na Litwie i Żmudzi między kmiotkami, mówiącemi tylko po litewsku. Prawdy w nim gospodarskie w tak przystępny sposób wyłożone dla ludu, że nic nie pozostaje do życzenia. A i cena tego elementarza nader umiarkowana, bo wynosić będzie tylko pięć kopiejek (10 gr.)

Oprócz wymienionego tu elementarza, Akielewicz drukuje obecnie dwie książeczki litewskie dla ludu: jedna zawiera wykład Modlitwy pańskiéj, a drugiéj tytuł: Kwestarz jeżdżąc po Litwie naucza lud. Ma jeszcze kilka broszurek w rękopiśmie i przygotowywa do druku słównik Litewsko-polski, oraz pisze słównik Litewski porównawczy, którego układ będzie taki: najprzód pójdą pierwiastki języka litewskiego, porównane z narzeczami słowiańskiemi, z gotskim, greckim, łacińskim i sanskrytem. Po pierwiastkach nastąpią części mowy, każda oddzielnie w porządku alfabetycznym. Rzeczowniki i przymiotniki będą uszykowane wedle końcówek.

PRZEGLĄD ROLNICZY.

W dniu 28 stycznia (9 lutego) posiedzenie tegoroczne Towarzystwa rolniczego w królestwie polskiém zakończyło swe obrady.—Mimo zwyczajnych kwestji gospodarskich, roztrząsanych przez osobno ku temu ustanowione sekcje i pisem dopiero podawanych ogólnemu zebraniu, posiedzenie obecne roztrząsało całą czynność komitetu przezeń wybranego dla kwestji urządzenia stosunków włościańskich. Posiedzenie to odbywało się w nader licznym komplecie, bo 600 członków osobiście dla wspólnych obrad przybyło. O ile prace wybranego uprzednio komitetu zyskały ogólne zadowolnienie i jednomyślne wszystkich jego uchwał przyjęcie, najlepiéj dowodzi wdzięczność jego członkom przez Towarzystwo wyrażona, utrzymanie na nowo odbytych wyborach dawnych członków komitetu w całym jego komplecie.

Szkoły rolnicze, zakładane obecnie w każdéj gubernji królestwa, celem rozpowszechnienia między ludem wyższych pojęć, oraz wykształcenia zdolnych oficjalistów gospodarskich; dom handlowy rolniczy w Płocku, który już dziś tak dzielnie wpłynął na podniesienie handlu w téj stronie i wyzwolenie go od monopolu żydów, a na wzór którego i gub: Radomska takiż sam u siebie zakłada; tak piękne i wszechstronne obrobienie kwestji włościańskiéj, zapewniające i byt rolnictwa, i szczęście włościanom; nareszcie ta jedność, zgoda, powaga pojawiająca się zawsze na każdém zebraniu członków Towarzystwa, oto są fakta, które napełniają każde poczciwe serce radością, zyskują poklask całego narodu, i które włożyły w usta prezesa te słowa pełne uczucia pociechy, miłości, zadowolnienia, jakiemi go wzrost, rozwoj, szlachetne dążenia i jedność ożywiająca całe Towarzystwo, napełniają; boć to jest radość ojca patrzącego na rysy swego najmilszego dziecięcia.

Przytaczamy tu całą tę mowę mianą przy zamknięciu posiedzeń, która brzmi następnie:

„Kochani koledzy, przy otwarciu obrad naszych przed tygodniem, witałem was z uczuciem radości, że powinszować mogłem dobrego powodzenia Towarzystwu naszemu, z uczuciem, jakie tylko wzbudzić może spełnione oczekiwanie; sercem, przepełnioném radością i chlubą, powinszowanie to dzisiaj powtarzam, po ukończeniu tak ważnych narad, odbytych z powagą właściwą mężom, umiejącym oceniać wszechstronne potrzeby i prawa, oraz stanowisko jakie w narodzie zajmują. Powiedziałem, Panowie, przy otwarciu, że zawiązanie téj współki naszéj rodzinnéj, w dzisiejszych okolicznościach, opatrznym jest wypadkiem, czyż bowiem wypracowania i dyskussje nasze w kwestji oczynszowania nie posłużą do ułatwienia, do umiarkowania przekształceń koniecznych? Czy wątpić kto może o pożyteczności wpływu Towarzystwa naszego na pracę w oczynszowaniu, Towarzystwa z czterech tysięcy członków, jednym tchnących duchem, złożonego? Porozumienie się nasze oględne i tak zgodne nad ogólnemi zasadami, nad środkami i sposobami postępowania, nie może się nie odbić w skutkach! Skorzysta nasz lud... skorzysta nasz kraj... i nasze ofiary konieczne mniéj będą dotkliwe. Szczerze za to podziękować nam się godzi władzy, która nam od Monarchy otrzymała, że Towarzystwo nasze do téj pracy powołaném zostało. Szczęść nam Boże!

„Wśród tylu zajmujących zatrudnień i obrad, dopełniliście panowie wyboru komitetu, Ustawą naszą nakazanego, a zatrzymując na tém ważném stanowisku Członków przy zawiązaniu naszego Towarzystwa obranych, daliście nam dowód zaufania i poparcia chętnego, za który serdecznie wam dziękuję. Wybór ten, kochani koledzy, czyni zarówno i wam i nam zaszczyt; dowodem on jest głębokiego i dojrzałego poczucia ważności naszéj Instytucji, uznaniem pochlebném dla komitetu, na które zasłużył. Któż lepiéj odemnie, ciągłego świadka jego prac i poświęcenia, poświadczyć może te rzetelne zasługi? Uznaliście je, szanowni koledzy; najlepszą, najmilszą daliście mu nagrodę, bo nagrodę obywatelską, a przytém środek i otuchę do nowych zasług na tém polu. Dzięki wam za to serdeczne. Dzięki równie składam szanownym na obecném zebraniu Prezesom Sekcji, wnoszącym na Sekcjach pytania, oraz assesorom tak w Sekcjach jako i na walnych posiedzeniach, tudzież Delegacjom do różnych czynności zaproszonym. Pozwólcie, że zakończę moją do was pożegnalną przemowę godłem, które sobie kiedyś za młodu ułożyłem:—że człowiek winien, bądź co bądź, pracować jakby miał żyć wiecznie, a żyć jakby miał umrzéć jutro.

„Przy zamknięciu teraz obrad Ogólnego Zebrania, żegnam was kochani koledzy, z uprzejmą prośbą, abyście w domach waszych rozmyślali nad przedmiotami, tak przeważnie na przyszłość kraju wpłynąć powinnemi i uwagami swojemi zasilać nas raczyli. Rzetelna to będzie i da Bóg pożyteczna usługa dla kochanego kraju!“

Mowa ta, wygłoszona przez Andrzeja Zamojskiego, niepotrzebujemy mówić z jakiém uczuciem była przyjętą, bo byśmy musieli malować uczucie téj miłości, uwielbienia wdzięczności, jaką cały narod dla niego czuje. Hr. Andrzej Zamojski stanął na tém monumentalnem piedestale na którym narody swych wybrańców stawiają, otaczają ich czcią najwyższą, z dumą wskazują odległym pokoleniom, i poświęcają w księdze swych dziejów najpiękniejszą kartę. *T. S.*

PRZEGLĄD PISM CZASOWYCH.

— W piśmie perjodycznem *l'Artiste*, wychodzącém w Paryżu pod redakcją znakomitego stylisty Arséne Houssaye, w nowéj serji 1860 r. rozpoczynającéj tom dziesiąty, znajdujemy artykuł *Karola Coligny*, noszący tytuł: *Le musée archéologique de Vilna*. Autor widocznie był osobiście w Wilnie i zwiedzał Muzeum. Zachwycony pięknem położeniem miasta, świetną przeszłością kraju, ze zwykłym narodowi swojemu zapałem unosi się bez granic w swych postrzeżeniach i uwielbieniu. Opis muzeum szczupłe bardzo w ramkach tego artykułu zajmuje miejsce, a z szczegółów widać, że je z mętnego zaczerpnął źródła. Głównie dotyka literatury i dziejów miejscowych, a w pierwszéj jedynie tylko na poezją i utwory dramatyczne zwraca uwagę. Wielbiciel Mickiewicza, zna go z tłumaczeń, i ocenia sprawiedliwie podług zasługi, za to wspominając o dziełach dramatycznych księżnéj Urszuli Radziwiłłowéj (któréj portret znajduje się w Muzeum), niemających najmniejszych zalet, powiada, że krwią się łączy z rodziną niegdyś panującą Wiszniowieckich, a talentem dosięga wyżyn talentu Szekspira. Wymieniając autorów dzieł poważnéj treści, mieści w ich liczbie w Wilnie p. *Nejmana*, twórcę słównika p. t. »Skarb języka mądrego«, i utrzymuje, że zrobili dla Polski co Cuvier, Arago, Michelet, Hugo dla Francji, a Szyller, Humboldt, Hegel, Jean-Paul Rychter dla Niemiec. Na nieszczęście sława p. Nejmana, któréj p. Coligny tyle rozgłosu dać usiłuje, nie przekroczyła jeszcze u nas za obręb miasta Wilna i miejskich naszych hotelów, które sławiony autor zwykł niezmordowanie od lat kilkunastu odwiedzać, zbierając prenumeratę na dzieła, które bodaj że dłużéj niż chce Pytagoras w tece autorskiéj spoczywają i długo jeszcze w niéj spoczywać będą. Coligny kończy swój artykuł wielkiemi pochwałami dla p. Jana Kazimierza Wilczyńskiego, jako wydawcy Album

muzeum wileńskiego i wskazuje go współziomkom swoim, którzy koleją żelazną do Wilna wkrótce przybywać będą, jako człowieka mogącego oznajomić z zabytkami przeszłości, które się w Muzeum przechowują.

— Na korzyść prawnuki Rasyna, będącéj w niedostatku, otworzoną została w Paryżu składka. Cesarz zapisał się z summą 10,000 fr., a cesarzowa 6,000 fr. Jeszcze to jeden z licznych dowodów, żo nigdy się nie waha z ofiarą, gdy go powołuje potrzeba publiczna, lub honor narodowy. Żeby też można te zalety, zamiast tkanin cennych i cennych narowów, przywozić z wycieczek za granicę, a znalazłaby się u nas nie jedna potrzeba, nie jeden powód ofiary.

— W Paryżu p. Zaliwski wydał pisemko w przedmiocie fizyki, pod tytułem: ***Le Tonnerre et la gravitation.***

— Gaz. Codz. wspomina o romansie z r. 1705, znanym z tytułu: Wanda, reine de Pologne, Histoire galante. Wyszedł on w Hadze u Abrahama Troyel. Na tytule Atlas, dźwigający świat na barkach, z godłem: ***Indefessus agendo.*** Przypis dosyć obszerny o księżnie Radziwiłłowéj z domu Anhalt, w którym autor porównywa księżnę z Wandą, dowodząc, że jeżeli nie dokazała tego co Wanda, to jedynie dla braku sprzyjających okoliczności, podpisany anonymem A. T. Osoby powieści są wymysłu autora, był to jak się zdaje sposób pochlebienia księżnie Radziwiłłowéj.

— W le Monde Illustré, czytamy sprawozdanie, o nowowynalezionym, przez p. ***Fore-Castle***, znanym ze swych odkryć w dziedzinie fizjologii, termometrze, nazwanym przezeń ***Female thermometer*** (ciepłomierz niewieści).

Narzędzie ma jakoby wymierzać usposobienia kobiet w następującém stopniowaniu: ***Serca zamarłe, serca zlodowaciałe, chłód lodowy*** (odpowiada 0), ***serca zimne, obojętność, wielka skromność, wstydliwość, względność, sympatja, przywiązanie, pociąg, miłość umiarkowana, miłość gorąca, egzaltowana*** i ***szalona***, następnie idzie wyżéj cały szereg stopniowań namiętności, aż do bezwstydu.

Za pomocą tych stopniowań, oznaczonych na rurce ciepłomierza, powiada p. Fore-Castle, udało mi się nieraz widzieć rozwój siły wrażenia podczas widowisk teatralnych, na balach i t. p.

Nieprzytaczamy tu wniosków uczonego męża, które może są słuszne, ale grzeszą zbyteczną otwartością z punktu widzenia czysto naukowego. Kończąc swój opis p. Fore-Castle, powiada, że teraz nie może być małżeństw nieszczęśliwych, bo każdy kochanek, będzie mógł uprzednio zbadać stopień wzajemności swojéj narzeczonéj. Zapomniał tylko, że narzeczona musi być żyjącą osobą, i może nie nazbyt chętnie, badać siebie pozwoli.

— W tym samym dzienniku spotykamy opisanie organów parowych, używanych w Ameryce, w najrozmaitszych zastosowaniach. Możemy sobie zrobić niejakie pojęcie o naturze tonów takich organów, przypominając sobie swiśnięcia lokomotywy.

Poraz pierwszy zjawił się w Europie model organów parowych na wystawie londyńskiéj.

KORRESPONDENCJA KURYERA WILEŃSKIEGO.

Bielsk, *8 lutego.*

Otrzymaliśmy smutną wiadomość. Józef Jaroszewicz professor b. uniwersytetu Wileńskiego autor uczonego i wielce użytecznego dzieła „Obraz Litwy“ w początkach bieżącego miesiąca zszedł ze świata. Dnia 5 spoczęły zwłoki jego na cmentarzu miasta Bielska (podlaskiego), gdzie ś. p. Jaroszewicz urodził się, gdzie po zamknięciu uniwersytetu stale zamieszkał, i gdzie znakomite dzieło swoje wypracował. Postaramy się wkrótce dać szczegółową wiadomość o życiu i pracach tego męża. Teraz przestajemy tylko na krótkiéj wzmiance o téj boleśnéj dla całéj Litwy stracie.

(*d. c.*) **PARYŻ** *d. 2 lutego. 1860.*

W tém miejscu zaczyna się sztuka. Herkules, obawiając się własnéj słabości i łez żony, opuszcza dom ukradkiem—powierzywszy pieczę nad swą najdroższą połową dobremu przyjacielowi Antimowi.

Ów Antim, jestto drugi Jago. Ledwie wyszedł Otello, on już czarną zdradę knuje: pokazując żonie przyjaciela, odpływający okręt męża, wmawia w nią, że on ją porzucił... i wmawia tak dobrze, że jeszcze Piękna Noemi nie znikła z horyzontu, kiedy brzydka Noemi już przeniewierzyła się poczciwemu mężowi, co dla niéj z narażeniem życia pojechał szukać złota.

Na tém kończy się akt pierwszy. Pomiędzy pierwszym a drugim upływa rok. W ciągu tego roku zjawia się drugi kochanek, paryżanin, pan Reneusz, który nad morzem we własnéj willi parę letnich tygodni spędza. Wykwintny młodzik na prawdę zajmuje serce Pani, która pierwszego gacha tylko z nudów wzięła. Radaby więc go się pozbyć—ale nie takto łatwo z wieśniakiem, który rzeczy na serjo bierze.

Trzeci akt fatalne odsłania wypadki: ciągłe prześladowania ze strony Jagona, przywodzą do rozpaczy panią Noemi. Pewnego razu, kiedy z Reneuszem siedzą w salonie, zniecierpliwiony Antim wchodzi oknem, i bez przygotowań zwracając mowę do Reneusza, rzecze: »Widzę że jejmość przyjmuje acana grzecznie i poufale—ja też także nie będę się żenował: jestem kochankiem tej pani, i mam z nią do pomówienia.«

Brutalna ta scena ogromne czyni wrażenie. Reneusz zrywa się i chce go wyrzucić oknem... wtém, kiedy się mocuje, słychać trzy gwizdnięcia...

—Czy to jeszcze jeden Antim przybywa? pyta szyderczo paryżanin pani d'Apreville.—Nie, odpowiada pani blada jak trup—to mój mąż... Powiem mu wszystko!

—Milcz! woła Antim.

—Będę milczała, jeżli i ty zamilkniesz i przedstawisz Reneusza jako przyjaciela.

—Nigdy! odpowiada Antim.

—Ocalmy panią, mówi na to rycerski Paryżanin—po tém spotkamy się z sobą.—Jeszcze tych słów domawia, kiedy wbiega mąż i pada do nóg żony.—Ach! to ty przyjacielu! woła spostrzegłszy Antima—niechże cię uściskam... i rzuca się w jego objęcia. Cały ten obraz serce rozdziera...

W téj jaskini zdrajców jest jedna prawa dusza, która sprzyja poczciwemu mężowi, jego stara, służąca. Ona wie wszystko. Skoro więc żona i dwaj panowie odchodzą, zbliża się do kapitana z twarzą ponurą i mówi uroczystym głosem: »Panie mój! Antim i Reneusz nie powinni siadać przy twym stole.«

—Czemu? pyta zdumiony mąż...

Kurtyna spada w chwili, kiedy stara ma zacząć opowiadanie.

Dwa ostatnie akty są poświęcone zemście. W powieści, mąż zabija Antima w pojedynku, a przez Reneusza śmiertelnie ranny, konając, rzuca na twarz żony chustkę zmaczaną w witriolu... i tym sposobem piękność jéj unosi z sobą do grobu. Ponieważ teatr nie znosi takiego okrucieństwa, w dramacie Antim rani śmiertelnie Reneusza, Herkules zaś, zabija Antima. Mąż opowiada żonie co się stało: ta błaga, żeby ją zabił.—Czekaj, odpowiada małżonek—jeżeli Reneusz umrze, ty żyć będziesz—jeżeli on żyć będzie, ty umrzesz.

W tém, służąca staje u progu, i jakby przez jéj usta Bóg wyrok swój oznajmiał, mówi te dwa słowa: Renusz skonał.

—Bądź zdrowa żono! woła kapitan—bądź zdrowa! Odjeżdżam, tą razą na zawsze.

Sztuka ta, przypominająca najstraszniejsze dramata szkoły romantycznéj, ma krew w żyłach i siłę potężną—dla tego sto razy mocniéj i zbawienniéj działa na występnych niż owe kwiatem pomarańczowym zapruszone sztuczki, któremi dzisiejsi moraliści chcą leczyć zbrodnie.

W literaturze nic nowego. Same tylko broszury sypią się jeszcze, ale już żadnego nie czynią wrażenia: klamka zapadła — sprawa osądzona. choć wyrok jeszcze nie wykonany.—W nowéj swéj broszurze biskup Dupanloup wojuje już tylko zasadą prawowitości. Zdaniem jego panujący we Francji, w. Belgii, a nawet w Portugalji monarchowie, bacznie powinni się trzymać, żeby z tronu nie spaść — zdaje się, że nawet korona królowéj Wiktorji byłaby w niebezpieczeństwie, gdyby biskup Orleański miał jakiego Stuarta w kieszeni.

Villemain, znany pogromca Jezuitów, także teraz w obronie zasad ultramontańskich staje, i wraz z Montalembertem popiera kandydaturę Lacordaira do akademji. Kandydatura ta zapewne przejdzie; mówią już nawet, że heretyk Guizot będzie przyjmował w Instytucie Dominikanina. Dziwny zbieg okoliczności!

Jedyną książką poważną, jaka się tu pojawiła teraz, jest szesnasty i ostatni tom dzieł kompletnych Franciszka Arago. Prócz prac znanych, zawiera trzy bardzo ważne, a całkiem nie drukowane dotąd studja: Poszukiwania kształtu i budowy Marsa, poparte przeszło 30,000 obserwacji mikroskopicznych; Studjum własności atmosferycznych i Rozprawa o głębokości mórz.

Książek ozdobnych wyszło kilka. Do najpyszniejszych należy zbiór sztychów, zdjętych z najpiękniejszych obrazów galerji Wersalskiéj, i wydany przez Fontaina, pod napisem Les gloires de la France. Lebrun, Gros, Gérard, Karol Vernet, Delaroche, Coignet i Horacy Vernet znaleźli w pracowniach sławnego Firmin Didot sztycharzy, którzy w niczém dziełom ich nie ubliżając, przenieśli je z płótna na papier, z godną podziwu doskonałością. Zbiór tych sztychów jest podwójnie wymównym kursem Historji Francuzkiéj, bo naraz do zmysłów i ducha przemawia. Pędzle wymienionych mistrzów więcéj podobno uczą, niż najlepsze pióra. Potrafili oni zgromadzić na swéj palecie wszystkie kolory życia, potrzebne do oddania najszczytniejszych scen z historji swego narodu. Ponieważ ułożone są porządkiem chronologicznym, rozpoczyna Galerją Bitwa pod Tolbiac, która spowodowała chrzest Klodoweusza i zdecydowała jednolitość królestwa Franków. Jestto jeden z najpierwszych utworów Ary Scheffera, w którym już znać natchnienie poetyckie, wybijające w późniejszych obrazach tego mistrza.

Potém, następuje nowy tryumf Chrześcijaństwa: Bitwa pod Tours, w któréj karol Martel zbił na głowę Saracenów. Daléj Karol Wielki, Scheffera, pokazuje się w całéj swéj majestatycznéj wspaniałości, przyjmując w Paderborn podanego Witikind'a.

Po tém jdą wojny krzyżowe. Widzimy Godfreda de Bouillon okrzykniętego królem Jerozolimy. Malarz, Madrazo, wystawił wodza krzyżowców w chwili, kiedy dokonawszy wielkiego dzieła, niechce przyjąć korony złotéj tam, gdzie Zbawiciel świata nosił cierniową.

Daléj idzie Zdobycie Konstantynopola, Eugeniusza Delacroix, i Smierć Świętego Ludwika Bourget'a. Obraz ten zamyka epokę wojen krzyżowych.

Zwołanie Stanów Powszechnych, otwiera inną epokę. Odtąd, z każdą kartą, widzimy postępy wolności we Francji. Pomiędzy nimi uderza obraz Coudera, przedstawiający młodego Lafayetta walczącego obok Washingtona w oblężeniu York-Town.

Pierwsze Cesarstwo najwięcéj dostarczyło przedmiotów artystom. Od bitwy Rivoli począwszy, aż do pożegnania w Fontainebleau, każda ważniejsza scena z życia Napoleona I oddana jest przez najlepszych malarzy francuzkich: każden z nich dorzucił cóś do téj olbrzymiéj epopei.

Panowanie Ludwika XVIII nie przydało Francji chwały.—Epoka Karola X, liczy trzy wygrane: Bitwa Pod Navarinem, Zdobycie Trocaderu i Zdobycie Algieru. Za Ludwika Filipa dodano: Zajęcie Ankony, Atak na cytadelę Antwerpską, Oblężenie Konstantyny, Obrona Mazagranu, i inne afrykańskie boje. Całą prawie epopeję Ludwika Filipa malował Vernet.

Z czasów ostatniéj Rzeczpospolitéj jest tylko jeden obraz: przedstawia Lamartina, uśmierzającego lud i dającego mu zamiast czerwonéj trójkolorową chorągiew z temi pamiętnemi słowy: »Le drapeau rouge na' fait que le tour du champs de Mars—le drapeau tricolore a fait le tour du monde—Voilà pour quoi je vous l'impose.«

Na tym obrazie kończy się książka—ale nie chwała Francji. Podczas drugiego cesarstwa podrosła ona w olbrzyma, i zbogaciła się w sceny godne Homerowskich opisów. Ivon, Muller i Couture pracują nad dalszym ciągiem Francuzkiéj epopei—malują bitwy włoskie. Kto doczeka, obaczy na przyszły rok, drugi tom: »des Gloires de la France.«

—Mówiąc o sztychach, wypada, wspomnieć jeszcze o prześlicznych widokach Paryża rysowanych przez Willmana. Katedra Notre Dame jest koroną téj przeczystéj panoramy. Jestto rzecz prześliczna, wykonana na wielką skalę z miniaturową drobiazgowością. Paryż roi się jak mrówisko; na tych sztychach, tysiączne szczegóły niedojrzane gołem okiem, wychodzą pod mikroskopem, i świadczą o dokładności téj wspaniałej księgi, któréj dedykację przyjął Cesarz Napoleon III.

—Muzeum Luvru nabyło drogi obraz pędzla Giovanni Bellini, mistrza staréj szkoły Weneckiéj,. nauczyciela Tycjana i Giorgiona. Obraz ten przedstawia cztery osoby. Dzieciątko Jezus, Maryą, świętych Sebastjana i Piotra. Muzeum nabyło go ze zbioru ś. p. Lorda Norwick.— Σ

(*Dokończenie nastąpi*).

Z Warszawy.

(*d. c.*) *d. 3 Lutego.*

Aut delectare aut prodesse.

Poczém poznać Warszawian?—Szwaczki Warszawskie.—Muzyka; Literaci; Redakcje; Tygodnik Illustrowany i Gwiazdka.—Inne nowe dzieła.—Towarzystwo Lekarskie.—Kantor Interesów Ziemiańskich.

Najwięcéj studjów i współczucia dla badawczego oka dostarczyć mogą szwaczki warszawskie. Kilkotysiączna ta klassa ludności naszéj składa się już to ze stałych mieszkanek już też z kontyngensów prowincjonalnych; ztąd też ostatnie, na innym wzrosłe chlebie, trwale się różnią od pierwszych. Pierwsza przedstawi ci się lekką, żywą, dowcipną i wdzięcznie choć skromnie przybraną: gdy zaśpiewa, to pewnie wyjątek z Marty, Rigoletty, Halki, Stradelli; w jednéj chwili zapłakać i uśmiechem przez łzy perliste przejrzeć gotowa. Drugą ujrzysz cichszą, powolniejszą; westchnienie za dalekim domem mimowolnie wyrywa się z pochylonéj nad igłą piersi; łzę tęsknoty lub miłości zdradzonéj nie prędzéj uśmiech zastąpi, aż wyschnie potoczona na płonącém łonie. Gdy zanuci, to już poczciwego Filona lub smutną balladę o Blandynie i Lenardzie; mniéj dbała o gustowny ubiór, gdy wyjdzie do kościoła, to nie z książką przez amanta napisaną, lecz ze złotym ołtarzykiem grubego druku, ukrytym pod salopą z domu jeszcze wywieziona. Gorliwe nabożeństwo i wypełnianie obrzędów religijnych to dwa rozdziały jednéj, godnéj współczucia i lepszego losu klassy pracowitéj, która stosunkowo najwięcéj pięknych liczy tu kobiet. Piękność ta usprawiedliwia się naturalném następstwem rzeczy; wiele z nich pochodzi z prowincji, a każda powierzchownością się zaleca, zwierciadło bowiem wiejskie szepcze ładnéj pannie do uszu zwodniczo, iż wdzięki jéj godne większego miasta, niż skromna zagroda, senne marzenia, podsycone opowiadaniami i wieścią, ukazują jéj raj ze złotemi jabłkami w Warszawie; gdy tymczasem przybywszy do tego raju, zamiast znaleść Adama, znajduje Faustów ciężką, niewdzięczną pracę, życie obce, zabawy dalekie, lub nieprzystępne; — najczęściéj więc rutkę siać muszą, bo i za kogoż pójdzie? Młodzież biurowa, zaledwo sama mogąc się utrzymać pojedyńczo z ubożuchnéj pensji, niema odwagi podwajać biedy; a rzemieślnicy nasi, w ogóle nieukształceni i nałogami przesiąkli, nie odpowiadają ich skromnemu, estetyczniejszemu usposobieniu. Pracownice te, szyjąc od 12 do 15 godzin dziennie z maleńką przerwą, tracą rychło zdrową swą cerę i zapał oczu nad pracą, rzadko 2 złoty dziennie im przynoszącą. To powoduje, iż w razie mniéj stałych zasad wychowania dobrego, lub przy małym z porządku rzeczy nadzorze matek, częstokroć biedne ofiary, nie dzieląc uroku towarzyskich zabaw z szczęśliwszemi od siebie wybrankami losu, z prostéj drogi na boczne zstępują ścieżki, pragnąc stłumić westchnienia biedy lub znaleść wzajemną serca rozmowę, którą młodzież nasza zbyt lekko traktuje i zazwyczaj zawodzi.

W obecnych czasach Warszawa charakteryzuje się głównie w zabawie, a pijąc ze wszech stron brzmiące morze muzyki, cała utonęła w uchu. Tłumne gromadzenia się publiczności naszéj na odbyte niedawno koncerta Kątskiego, Taborowskiego, Vieuxtempsa, na uroczystości muzykalne urządzone przez Dobrzyńskiego autora wielkiéj kompozycji na temat Konrada Wallenroda, lub przez przejezdnych: skrzypka Biesiekierskiego i wiolonczellistę Schaplera, nie stanowią żadnéj naszéj zasługi. Nic łatwiejszego jak słuchać wygodnie drażniących nerwy i rozmarzających duszę tonów, trudniéj już pomyśleć uczciwie nad tém, że w kraju więcéj muzyki niż chleba, a jeszcze trudniéj pomódz do wypieczenia tego chleba. Nawet samo pięćdziesięcio-kilkakrotne przedstawienie opery Halki w ciągu dwóch lat, wszystko to dowodzi wielkiego rozmiłowania się naszego w wokalności i muzyce, których nam obca, z ujmą życia dokonana praca za kilka złotych dostarcza, bez żadnego z naszéj strony trudu. Żaden też koncertant u nas na skąpe przyjęcie żalić się nie może, jesteśmy do fanatyzmu zwolennikami muzyki i muzyka stanowi najważniejszą część w kształceniu młodzieży płci obojéj, a szczególniéj żeńskiéj; na każdą przedstawić się mającą nową operę, jak to się np. z hrabiną Moniuszki działo, przed parą tygodniami zamawiać trzeba bilety, jeżeli nie chcemy na 10-te pójść jéj przedstawienie. Magnaterja nasza, z malutkim wyjątkiem, niczem się tak nie odznacza, jak zapamiętałém miłośnictwem muzyki; nasze wielkie panie, skoro wezmą muzyka pod swe arystokratyczne skrzydła, pewnie mu się dziać dobrze będzie. Temu też rozmiłowaniu się w muzyce, więcéj niż poczuciu istotnéj dla kraju potrzeby, przypisujemy hojne datki rąk zamożnych na otworzyć się mający w końcu marca r. b. Instytut muzyczny Warszawski. Wpatrując się w życie nasze, wyprowadzamy wniosek, iż największą zaletą warszawianek jest dobroczynność, a największą wadą próżność. Ta ostatnia, zręcznie zażyta, wiele także czyni dobrego. Częste odezwy czcigodnego Kątskiego poskutkowały i na mniéj zamożnych ludzi, zewsząd zbierają się ofiary, po miastach kraju naszego urządzają zabawy i koncerta na ten cel piękny, tutejsi fabrykanci fortepjanów Zembrzuski, Hermann, Krall i Sejdler złożyli w darze swe instrumenta muzyczne; nawet felczerowie miejscowi składkami przychodzą w pomoc. Według ogłoszonéj pierwszéj listy ofiarodawców, składki wyniosły stokilkadziesiąt tysięcy złotych; druga lista z końcem Lutego ogłoszoną będzie.—W każdym razie działanie muzyki jest u nas potężne, a taniec ma wielkie znaczenie. U nas żenią się bardzo rzadko, szczególniéj w średniéj klasie, a jeżeli się kto chce ożenić, musi sobie wytańcować żonę; bez przymiotu choreograficznego niełatwo znaleźć drogę do wieńca ślubnego panny.

W tym punkcie miasto nasze nie jest podobne do niegdyś wielkich Aten, które wyłącznie muzykę nad inne sztuki piękne nie przekładały, i gdzie Apelles, Fidiasz lub Praxiteles nie mniejszego śród swoich doznawali uznania, niż Orfeusz naprzykład. Nasze Fidiasze i Apellesy zaledwo z prac swego natchnienia wyżyć lub farby zakupić mogą, gdy tymczasem lada przejezdny grajek lub organkarz za jednym pobytem tyle nazbierają grosza, iżby ten wszystkim naszym malarzom i rzeźbiarzom na rok wystarczył. Mimo to malarze nie zrażają się oziębłością ku ich mowie ojczystéj i nie przestają obrazami przystrajać naszéj wystawy, a rzeźbiarze jak: Oleszczyński, Święcki, Statler, Cyngler, Olbratowski, Malatyński, Herkner, przy skąpych zamówieniach ich prac, wchodzą na coraz wyższy szczebel rzeźbiarstwa krajowego.

(*Dokończenie nastąpi.*)

Ze Lwowa.

Chcąc mówić o usposobieniu umysłowém a mianowicie politycznem, biednéj Galicji, należy choćby mimochodem potrącić o kierowników naszego umysłowego wykształcenia, a mianowicie o reprezentantów dziennikarstwa krajowego. Przedmiot to godny wszechstronnéj rozwagi!

Z postępem czasu i oświaty, musiała się powiększyć i liczba instytucji, któremi wciskają się jéj promienie do najniższych warstw społeczeństwa. W rzędzie środków tych zajmuje dziennikarstwo niepoślednie miejsce, a potrzeba oświaty jest zarazem warunkiem rozwijania i podtrzymania jego. Żyjemy wprawdzie, mimo olbrzymiego postępu we wszystkich sferach działalności ducha ludzkiego, wśród powszechnego zamętu wyobrażeń o najistotniejszych nawet dobrach.

Gdy takie są skutki, takie owoce oświaty prawdziwéj, gdy dziennikarstwo jest jednym z najważniejszych środków jéj rozpowszechnienia: przyczynić się zatém musi, jeżeli odpowiada przeznaczeniu swemu, do zdobycia prawdziwych dóbr dla ludzi i ludów.

A odpowiada temu przeznaczeniu, jeżeli przedstawiając obraz dziejów ducha ludzkiego, umie obudzić w czytelnikach owe pragnienie czy tęsknotę za tem, co tylko jest dobre, prawdziwe i piękne; jeżeli potrafi rozwinąć w narodzie ów zmysł historyczny, bez którego nie mógłby nikt wziąć świadomego i wolnego udziału w sprawie dobra powszechnego; jeżeli bierze udział w walce o zasady i ich zastosowanie, udział w walce, która jest niezbędnym warunkiem postępu, bo postęp jest wypadkiem życia, a życie jest walką.

Aby zaś dziennikarstwo odpowiedziało godnie i téj stronie swego przeznaczenia, potrzeba dobréj z jego strony wiary i woli. Szermierz w złéj wierze, poniża w sobie godność człowieka. Dziennik, który stawa w obronie fałszu i niegodziwych dążności, podobien jest do kondottiera, gotowego walczyć w ludzkiéj sprawie, byle mu tylko lepszy żołd płacono.

Dziennikarstwo odpowiada przeznaczeniu swemu daléj, jeżeli ułatwia wzajemne znoszenie się ludzi w sprawach publicznych, jeżeli idzie w pomoc ukształceniu opinji publicznéj. Myśl wszelkich towarzyskich reform, zanim się przeleje na massy, i sercem ich ogrzana, zrodzi potrzebne dla kraju i narodu instytucje, jest z początku własnością niewielu, co ją pojąć byli zdolni. Przemknąwszy się w szpalty dzienników, staje nagle przed trybunałem mniéj lub więcéj licznego czytelnictwa. I ten i ów wyrazi o niéj swoje indywidualne zdanie; różnica tych zdań przenosi się z pola pogadanki na pole piórowéj rozprawy. Tak powstaje światła opinja publiczna, co jak drugi Argus śledzi tysiącem ócz ludzi i sprawy publiczne.

Owoż określiłem stanowisko, z którego radbym, by każdy obywatel kraju oceniał dziennikarstwo i jego reprezentantów, zasady kodeksu, podług których sądzić ich należy. Odradzająca się dopiero nasza publicystyka po klęsce, jaką jéj zadał rok 1849, krępowana tak zwaną Pressordnung i koncessjami, które rząd zwykle ludziom bez nauki i bez powołania nadaje, zaczyna tak co do liczby wzrastać, jako się też co do swojego wpływu roszerzać.

Wychodzą tutaj we Lwowie pisma czasowe, jako to: *Przyjaciel domowy, Dziennik literacki, Przegląd powszechny, Dzwonek* (pismo ludowe), *Skarbiec, Roczniki towarzystwa agr. gal.* i monitor galicyjski, to jest *Gazeta Lwowska.* W Krakowie zaś wychodzą *Czas, Tygodnik rolniczy, Bibljoteka polska,* a z nowym rokiem ma zacząć wychodzić *Ognisko.*

Przyjaciel domowy wydawany i redagowany przez koncessjonarjusza Hipolita Stupnickiego, (który do późnych lat piastował urząd strażnika skarbowego, a dla niedbałego prowadzenia rachunków usunięty, przypomniał sobie, że kiedyś w życiu uczył się po polsku czytać i pisać) żywi się korsarstwem z innych dzienników, receptami nie tylko na rozmaite choroby ludzi i zwierząt, ale nadto receptami na sporządzanie rozmaitych a rozmaitych przysmaków i napojów, i korrespondencjami w rzeczach gospodarskich pióra najpraktyczniejszych w świecie gospodarzy, którym redaktor za ofiarowane prace gratis egzemplarze rozsyła. Od niejakiego czasu zamierzył koncesjonowany właściciel i redaktor tego dziennika przeobrazić go na gatunek Illustracji Warszawskiéj. Sprowadza więc tak zwane klisze po największéj części z Wiednia, do których później daje dorabiać tekst polski. Tym końcem dzieje się, że czytająca publiczność dostanie Montecuculego z podpisem „Czarnecki," albo nasza poczciwą tarninę z podpisem „Herbata kitajska." Przypomniałem sobie w téj chwili, jedną z najciekawszych recept tego dziennika pod napisem: „Recepta na dobre utrzymanie pamięci ludzkiéj." Jakiś dowcipniś, biorąc jak się zdaje szanownego redaktora na fundusz, przysłał mu ten długi artykuł, w którym na samym wstępie wyrecytowawszy wszystkie nazwiska rzymskie i greckie, dochodzi w końcu po długich koronadach erudycji psychiczno-medycznéj do tego rezultatu, że chcąc utrzymać w dobrym stanie pamięć, trzeba pić dużo wina i zajadać szynkę surową.

Już o dążności jakiejkolwiek, prócz téj jednéj, aby zyskać jak największą liczbę abonentów, i mowy być nie może. Redaktor żegna się krzyżem świętym przed każdym artykułem z nauk przyrodzonych, choćby najpopularniejszym, przed każdą rozprawką rozumowaną: jemu trzeba przedewszystkiem powieści, bo tylko takie rzeczy lubi, zdaniem jego, czytać publiczność.

Troskliwy o oświatę ludu, rząd nasz raczył przychylić się do prośby wydawcy i polecił urzędom powiatowym, aby nakłaniały gminy i duchowieństwo do prenumerowania tego dziennika ludowego! Pewien rolnik, wyliczając przedemną rozmaite gatunki podatków, jakie opłacać musi, zaliczył w swojéj naiwności do nich abonament na Przyjaciela Domowego.

Przy Przyjacielu wychodzi Herbarz, z powodu którego wydawnictwa (x) korrespondent Gazety Warszawskiéj nazwał tego wydawcę i redaktora uszlachcicielem.

Dziennik Literacki, pod pewnym względem samozwaniec; musicie to pismo znać, nie jest ono bez zasług, dla tego, że po r. 1849, pierwsze zaczęło stawiać kroki na drodze oświaty. Współpracownikami, wydawcami i redaktorami jego są: Jan Dobrzański, Henryk Schmitt i Władysław Zawadzki, właścicielem i przed rządem za redakcję odpowiedzialnym jest drukarz. Od czasu, jak nowe pisma zaczęły się pojawiać, we Lwowie mianowicie, opanowała ten dziennik niegodna powołania pisarskiego choroba, zawiść rzemieślnicza. W tym kierunku wytęża, szczególnie p. Jan Dobrzański wszelki swój zapas talentu pisarskiego, a co gorsza, nawet właściwy mu spryt, aby piszących nieustannie między sobą waśnić i kłócić. Pisuje on recenzje, przeczytawszy tylko treść wypisaną na ostatniéj kartce dzieła, i nierozcinając kartek. Dziennik ten odznacza się rubryką poświęconą poezji; dążność jego, ceteris ommittendis, co płynie z zawiści rzemieślniczéj, jest narodową.

Dzwonek, małe pisemko ludowe, w ścisłém znaczeniu tego wyrazu, wychodzące dopiero od lipca we Lwowie. Redaktorem jego jest Bruno Bielawski, człowiek jeszcze młody, z sercem i z szlachetną dążnością. Okrom powiastek moralnych i ludowych wierszyków, zamieszcza popularnie napisane ustępy z dziejów polskich. Redakcja tego pisma jest staranna.

Skarbiec zaczął także wychodzić dopiero tego roku, za koncesją udzieloną p. Juljanowi Kamińskiemu, urzędnikowi przy zakładzie im. Ossolińskich, i pod jego redakcją. Publikacja ta odznacza się zbiorem oschłych a nudnych artykułów, jak np. o zawaleniu ratusza weLwowie, o planie na gmach bibljoteki Ossolińskich i t. p. Ważną a stałą rubrykę w téj publikacji stanowi rodowód wszystkich Kamińskich i Kamieńskich, jacy tylko żyli i żyją na świecie, choćby tylko hreczkę siali. W spisie swoich współpracowników raczył redaktor wyszczególnić massę mieszczan Lwowskich, którzy niepomału się zdziwili, że są kolegami Kraszewskiego, Korzeniowskiego i t. d. (którzy są tam także wpisani.)

Byłbym przepomniał o jednéj jeszcze publikacji. Pojawiła się tu niedawno broszura pod tytułem: *Czytelnia dla młodzieży, część I.* w któréj wydawca i autor zarazem zamieścił swoję powiastkę *Sierotki hetmańskie.* Jest to owoc zawcześnie dojrzałéj chęci wydawnictwa i drukowanego autorstwa.

Z dzienników politycznych wychodzą *Przegląd powszechny i Gazeta Lwowska.* Przegląd powszechny, liczący już dwa lata swojéj egzystencji, począł wychodzić pod najniepomyślniejszemi auspicjami. Raz, przez wzgląd na koncessję, którą rząd nadał wyż wspomnionemu wydawcy Przyjaciela Domowego, co skazywało to pismo na łaskawą czarnożółtą tendencję; powtóre przez wzgląd na zupełny brak funduszów i na przeszkody, jakie mu zawiść Dziennika literackiego stawiała. Młodzi ludzie, którzy skupili się około téj koncessji, potrafili nietylko zneutralizować chęci i wpływ właściciela koncessji, tak dalece, że tenże sam nie pojmuje, czém się to stało, że w kraju zyskał powszechne uznanie śmiałego patrjoty,—ale nadto zaradzili samym kredytem zupełnemu brakowi funduszów, wyszli zwycięzko z zapasów z Dziennikiem Literackim, i podnieśli czytelnictwo pisma na stopień dotąd w Galicji niepraktykowany. O Przeglądzie śmiało powiedzieć można, że stoi sympatją kraju. Dążność jego wydatna. Współpracownikami, acz niepasowani przez Dziennik Literacki, na literatów, są o ile dowiedzieć się mogłem, Edward Błotnicki, Platon Kostecki i Władysław Rapacki. Do fejletonu pisuje znany pisarz Józef Dzierzkowski. Pracuje w tym dzienniku także Karol Widman. Właściciel koncessji na to pismo a redaktor Przyjaciela Domowego nie pełni przy tym dzienniku żadnéj innéj funkcji prócz téj, że podpisuje numera, które wedle prawa muszą być na godzinę przed rozesłaniem dziennika oddane na policję do cenzury, za co płacą mu 1,500 złr. m. k. czyli 6,000 zł. p. rocznie. Szczególna to pozycja tego właściciela koncesji, koncesjonowanego wydawcy i redaktora w obec rzeczywistych wydawców i redaktorów dziennika. Często się zdarza, że obawiając się, aby nie stracił ostatków, jakie mu pozostały, zaufania u rządu, lub co gorsza, aby nie otrzymał tak zwanéj admonicji, zmawia się z cenzorem, aby nakazał konfiskatę numeru dziennika, który przecież wychodzi pod jego firmą.

Naostatek gazeta Lwowska, rodzaj jak już powiedziałem, monitora naszego, redaktorem jéj jest p. Sartyni, autor obszernego dzieła pod tytułem: *Szreniawas Wortforschungslehre der polnischen Sprache,* o którém to dziele powiem wam tylko tyle, że nieznam człowieka, któryby miał odwagę przeczytać je do większéj połowy. Charakterystyką téj gazety jest to, że z obawy, aby nie podała przedwczesnych a niepotwierdzonych wiadomości, idzie o dwa tygodnie w tył za biegiem wypadków historji teraźniejszéj. I tak dzienniki inne, a nawet urzędowa Wiener-Zeitung, pogrzebały już dawno ś. p. króla Neapolitańskiego, kiedy gazeta Lwowska w miesiąc po jego śmierci doniosła publiczności ze wszelką powagą urzędową, że król jegomość przyjmował święte sakramenta, i że lekarze robią jeszcze nadzieję wyzdrowienia, czém podbiczowani mieszkańcy Neapolu, bez najmniejszego ze strony policji podbiczowania, ulice i zaułki miasta jak najrzęsiściéj oświetlili.

Tłumaczenia w gazecie Lwowskiéj okropne. Przy gazecie Lwowskiéj wychodzi tak zwany dodatek tygodniowy, jedyne źródło dla statystyki krajowéj.

Z nowin literackich miejscowych należy na zamknięcie listu napisać, że Józef Dzierzkowski, znany powieściopisarz, ułożył i poświęcił artystce sceny naszéj pannie Targowskiéj, komedję pod tytułem: Iskra poezji; niebawem powinna się już ukazać na scenie. Jan Złotousty Zacharjasiewicz drukuje powieść pod tytuiem: Na kresach. O naszéj ciężkiéj kawalerji, to jest o literatach majorum gentium, nic ciekawego donieść nie mam. Bielowski pracuje w bibljotece Ossolińskich, Szajnocha ociemniał, Małecki podobno pracuje nad dziełem gramatykalnem, a Pilat pracuje w swoim konwikcie.

P. S. Byliśmy temi dniami świadkami ciekawéj polemiki między Dziennikiem Literackim a Przeglądem powszechnym, który przeszedł aż do osobistości między pp. Henrykiem Schmitt i Karolem Widman. Chodziło im o to by przekonać publiczność, że jeden z nich jest lepszym polakiem od drugiego. Jakkolwiek spory tego rodzaju nie mogą być budującemi dla publiczności, pocieszała się ona jednak tą uwagą, że niemcy nie nas zgermanizowali, lecz przeciwnie my ich spolonizować musieli, skoro synowie tychże spierają się o to, który z nich jest lepszym polakiem.

ROZMAITOŚCI.

PROSPEKT.

Odezwa Cześnikowicza.

Wiele złożyło się powodów, aby mię skłonić do ogłoszenia prenumeraty na pisma moje, które wydać zamierzam w roku 1860.—Dotąd, pisałem najwięcéj w Gazecie Codziennéj,—z téj Gazety pozbierane artykuły w całość, drukowali księgarze w osobnych książkach.

Niezaprzeczenie jest to wielka rozkosz dla autora, gdy widzi prace swoje w licznych rękach. Jeżeli bowiem karmił się piersią narodu swojego,—jeżeli w sercu jego urobiło się kochanie rzeczy swoich,—jeżeli wczytując się w wielką księgę żywego społeczeństwa, zbierał to wszystko, co stanowi rodzinny charakter, a oddzielił zarazem wady ten charakter szpecące,—gdy wypowiada to wszystko z całą prostotą przyrodzonéj fantazyi,—a rodacy mile prace jego przyjmują,—autor wtedy doświadcza wielkiéj rozkoszy, będąc przekonanym, że zasługuje się dobrze sprawie publicznéj.—Mając już swoje własne a ściśle określone pole działania,—jakiemukolwiek pismu dawałem artykuły moje,—byłem zawsze ten sam,—nie biorąc na siebie odpowiedzialności za barwę i kierunek pisma, w którém pomieszczałem artykuły moje.

Są przedmioty, które najwłaściwiéj traktować w pismach perjodycznych, czyniąc zadość potrzebie społeczeństwa gwałtownéj, codziennéj—Są atoli przedmioty szerszego rozwinięcia potrzebujące, które niesłychanie tracą na wartości, gdy krajane na cząstki, a podawane w małych dozach czytającéj publiczności.—Dla iego też dzisiaj nasze dziennikarstwo przestaje drukować w kolumnach pism swoich rzeczy kilkotomowe, za obszerne, starając się o materjały treściwsze, w szczupłych rozmiarach. Jest w tém wielka racja; nie dzieje się autorowi krzywda krajaniem na cząsteczki, mianowicie, w rzeczach sztuki i effektu artystycznego;— nie dzieje się szkoda czytającéj publiczności, która nie odbiera wrażenia z cząstkowanéj publikacji dzieła, które im lepsze było, tém więcéj traciło na drobieniu.

Nie lubiłem ja nigdy na wielkie ramy napinać opowiadań moich.—mam jednak rzeczy kilkanaście arkuszy druku obejmujące. Jakiż sposób podania ich rodakom?— Tylko w książce lub broszurze. Otoż ex re wydawnictwa tych książek odezwać się zamierzyłem do rodaków.

Jeżeli jest zasługą zachowywać rzeczy ojczyste od zagłady, strzedz charakter rodzinny od skazy,—to aby był z pracy podobnéj użytek, trzeba być czytanym przez wielu ludzi, rozrzucić książkę po kraju w licznych exemplarzach.— Niezaprzeczenie jest u nas wielka chęć do czytania.—ale niestety zbyt drogiemi jeszcze są książki, aby je każdy czytający mógł nabywać.—Księgarze nasi niezaprzeczenie robią dobre interessa,—dowodem tego, że ich coraz więcéj i coraz zamożniejszych.—Ale Pan Bóg dziwnie posaży,—jednym daje talenta, a drugim środki, rzadko u nas znalazł się kiedy talent uposażony niepodległością. Młody pisarz długo musi walczyć z nędzą w naszym kraju, aby wydobył się z trudnego położenia i kierował dowolnie. Zanim wyrobi się i przyjdzie do reputacji, potrzebuje pola do rozwijania się, a wtedy jest zawsze na łasce dziennikarstwa i księgarzy. A kiedy się już wyrobi na znakomitszą zdolność, jest znowu na łasce księgarzy,—z tą tylko różnicą, że gdy lepsze robią na nim interessa, troszeczkę lepiéj zapłacą mu za dzieło. Mało jednakże takich, którymby praca literacka dała chléb powszedni na życie.

Kraj przecież poczciwy; zbliżywszy bowiem ofiary przez kupno książek znoszone na ołtarz publiczny, aby utrzymać nieliczną falangę pisarzy ojczystych,—każdy z piszących miałby dostatek chleba i starość wygodną.—Ale na nieszczęście zyski z wydawnictwa książek, pożywiają tylko wydawnictwo sutym chlebem,—które zaledwie ósmą część zysku ofiaruje autorowi jako honorarjum za dzieło.—Wydawcy przytém stawiają cenę książek ogromną, nieproporcjonalną do nakładu.— Objaśniam to na przykładzie. Księgarz nabywszy odemnie jednotomową rzecz—pokrył nakład druku, papieru, broszurowania, włącznie z zapłaceniem mi honorarjum—pięciuset rublami. Cenę sklepową ustanowił na złotych dwanaście za exemplarz, a drukował exemplarzy tysiąc. W ciągu roku rozeszła się prawie cała edycja. Publiczność tedy zapłaciła handlowi księgarskiemu 12,000 zł. za tysiąc exemplarzy dzieła; z téj summy autor dostał sto rubli,— a księgarstwo wzięło zysku przeszło tysiąc rubli—Oto mała próbka.

Gdy obecnie wyszło na świat cztéry tomy dzieł moich, które sprzedałem,—a zobaczyłem znowu ogromną cenę na książkach moich,—zabolało mię to bardzo, że i w niewielu rękach pisma Cześnikowicza widzieć będę i handlowi za wiele daję zysku z poczciwéj ofiary rodaków.—To mnie skłoniło do przedsięwzięcia może za ryzykownego,—wszelako wykonam je, zaufany w dobre chęci czytającéj publiczności.

Ogłaszam prenumeratę na dzieła moje, dotąd niedrukowane nigdzie, w sześciu tomach—pod ogólnym tytułem: „**Życie w Parafii**, *opowiadania Cześnikowicza.*"

Jeżeli księgarze pozwalają sobie stawiać cenę sklepową na arkusz druku do czterdziestu groszy, a często i więcéj,—ja oddaję arkusz druku za groszy piętnaście.

Prenumeratę na *sześć tomów* dzieł moich oznaczam *Rubli sześć.*—Zaręczam za tę cenę ośmdziesiąt arkuszy druku. Im większa zaś będzie ilość prenumeratorów, oddam za tę samą cenę więcéj tomów. Materjały na sześć tomów mam gotowe— Że zaś nie jestem tyle bogatym, aby znacznym kapitałem nakładowym forszusować, dla tego upraszam o całkowitą prenumeratę z góry.—Lubo mam obiecaną w tém przedsięwzięciu pomoc,—nie idę dotąd praktykowanym sposobem w zbieraniu prenumeraty, upraszając pojedyńczo przyjaciół i życzliwych, aby zajęli się zbieraniem podpisów,—ale odzywam się do obywateli całego kraju.—Nie idzie mi o wielkie zyski, bo jestem pewny, że tylko mierny byt i praca dają dobre natchnienia i swobodę fantazji. Nazwę się jednak szczęśliwym, gdy zyskam współczucie i uznanie publiczne—zebrawszy środki na wydawnictwo dostateczne.

Dobre przyjęcie jakiego dotąd prace moje doznawały, pozwala mi ufać w swoje siły. Jeżeli w pismach drukowanych pod imieniem Cześnikowicza, okazałem talent mniejszy lub większy, to ani wina ani zasługa moja, bo to dar natury,—ale chęci moje mogli już ocenić ziomkowie.

Wiele zawodów spowodowało nieufność publiczną w publikacje za pomocą prenumeraty. Nie posiadam i ja innéj gwarancji, oprócz téj którą dawałem w pracach moich.—Każdemu z rodaków wdzięcznym będę, gdy zbieraniem prenumeraty w swojéj okolicy—ułatwi mi przesyłkę książek. Kwit pocztowy z odesłanych pieniędzy będzie dla każdego dowodem zaprenumerowania na prowincji,—w Warszawie dla miejscowych będą osobne bilety prenumeracyjne z moim podpisem.

Z dniem dzisiejszym otwieram prenumeratę, zamknę ją 15 Marca 1860 r. i zacznę druk pierwszego tomu, wiedząc już wtedy ile exemplarzy drukować mogę- Następnie co miesiąc wyjdzie tom jeden lub dwa razem, zamykające rzeczy całkowite, skończone, ażeby czytającym nie robić przerwy miesięczną zwłoką. Być może, że odmienię kolej publikacji, a nawet i tytuły niektóre. Wszelako zawsze sześciotomowy zbiór obejmie następujące rzeczy:—*1-o „Justyna."—2-o „Okienko w poddaszu."— 3-o „Spotkanie Beatryczy"— 4-o Szlachecka dusza na komornem w chłopskiém ciele."—5-o „Kronika plebana."—6-o „Potomkowie zbójców Swiętego Stanisława Szczepanowskiego po powiatach."— 7-o „Prawem kaduka."—8-o „Zys, łys, garbus i kuternoga."* Wszystko to są obrazy z naszego wieśniaczego życia, a jako przypadną do smaku publiczności.—Bogu wiadomo!

Prenumeratę nadsyłać proszę pod adresem:

Do J. A. Miniszewskiego, autora dzieła p. t. *„Życie w Parafii, opowiadania Cześnikiewicza" w Warszawie przy ulicy Granicznéj, w domu Werthejma.*

Prenumeratorowie Gubernji zachodnich Cesarstwa, nadeszlą całkowitą prenumeratę, Rubli srebrnych ośm. Ta wyższa cena jest zastosowaną do większych kosztów przesyłki pieniędzy i książek. Że zaś są czytający, którzy dopominają się exemplarzy na lepszym welinowym papierze,—za dodatkiem jednego Rubla mogą mieć tę wygodę.—Upraszam o dokładne dołączanie adressów, dla pewnéj przesyłki książek.

Być może, iż ta odezwa moja nie spodoba się komu i dadzą jéj złe nazwanie. Wolę ja jednakże narazić się na złe języki ludzkie, aniżeli pozwolić handlowi na wyzyskiwanie dobréj woli kraju całego—idącego ochotnie w pomoc literaturze ojczystéj.—Nie ustając w dawaniu pismom perjodycznym artykułów mniejszych rozmiarem— niniejszą publikacją moję polecam sercu Rodaków.

J. A. Miniszewski.

КАЗЕННЫЯ ОБЪЯВЛЕНІЯ.

2. Отъ Виленской палаты государственныхъ имуществъ объявляется, что въ присутствіи ея 1 числа марта сего года производиться будутъ торги, съ узаконенною чрезъ три дня переторжкою, на отдачу въ арендное содержаніе двухъ участковъ земли состоящихъ Трокскаго уѣзда на краю Дорсунишской лѣсной дачи, на предметъ выдобытія изъ сихъ участковъ земли находящагося въ оныхъ извѣстковаго камня. Посему желающіе взять помянутые участки земли въ арендное содержаніе, благоволятъ явиться на помянутое число въ палату къ торгамъ, гдѣ предъявлены будутъ и торговыя условія. Января 28 дня 1860 года.

Губернскій Лѣсничій *Краузе*.
Дѣлопроизводитель *Сцытура*. (64)

3. Въ присутствіи Брестъ-Литовской коммисаріатской коммисіи, 22 и 26 чисдъ февраля мѣсяца производиться будутъ торги, на постройку навѣса, съ деревянными стѣнами, на каменномъ фундаментѣ, длиною 40, шириною 21 и высотою 9½ футовъ, для храненія пожарныхъ инструментовъ и обоза при Ломжинскомъ военномъ госпиталѣ.— По смѣтѣ постройки навѣса исчислено въ 499 р. 96½ к. сер.; залогу по этому подряду требуется примѣрно 150 руб. сер.

Кромѣ изустныхъ торговъ, допускается присылка ко дню переторжки не позже 1 часу по полудни, запечатанныхъ объявленій, съ цѣнами и благонадежнымъ залогомъ.

Лица желающія участвовать въ торгахъ, условія подряда могутъ видѣть въ коммисіи за семь дней до торговъ, и при самыхъ торгахъ. 20 января 1860 г., кр. Брестъ-Литовскъ. (52)

3. Въ присутствіи Брестъ-Литовской коммисаріатской коммисіи 22 и 26 чисдъ февраля мѣсяца, производиться будутъ торги, на очистку дымовыхъ трубъ въ зданіяхъ Сувалкскаго военнаго госпиталя, срокомъ съ 1 октября прошлаго 1859 по 1 октября будущаго 1861 года.

Кромѣ изустныхъ торговъ, дозволяется присылка запечатанныхъ объявленій къ дню переторжки, не далѣе 1 часу по полудни, съ цѣнами на каждое особо, именно: за домъ Грабовскаго, Брауна и за лѣтнее отдѣленіе, и благонадежнымъ залогомъ примѣрно 50 руб. серебромъ.

Лица желающія участвовать въ торгахъ, условія подряда могутъ видѣть въ коммисіи за семь дней до торговъ, и при самыхъ торгахъ. 19 января 1860 г., кр. Брестъ-Литовскъ. (53)

3. Отъ Виленскаго губернскаго правленія объявляется, что въ слѣдствіе постановленія его 3 м. декабря состоявшагося, на удовлетвореніе безспорной претензіи дворянина Ксаверія Буткевича къ Игнатію Заблоцкому въ 150 р. съ процентами и имѣемаго въ виду правленія долга коллежскому секретарю Николаю Абрамовскому въ 200 руб. по купчей крѣпости къ обоимъ братьямъ Игнатію и Адольфу Заблоцкимъ простираемаго, подвержена въ публичную продажу половина фольварка Авсюки въ Дисненскомъ уѣздѣ въ 3 станѣ состоящаго, принадлежащая Игнатію Заблоцкому, оцѣненная по десяти-лѣтней сложности средняго чистаго годоваго дохода въ 250 руб., и для произведенія таковой продажи назначенъ въ присутствіи Дисненскаго уѣзднаго суда срокъ торгу 22 февраля 1860 года, съ узаконенною послѣ онаго чрезъ три дни переторжкою. Желающіе разсматривать бумаги относящіяся къ таковой продажѣ, могутъ найти оныя въ уѣздномъ судѣ. Декабря 31 дня 1859 г.

Совѣтникъ *Гецолдъ*.
Ис. д. Секретаря *Комаръ*.
За Столоначальника *Станкевичъ*. (25)

OGŁOSZENIA SKARBOWE.

2. Wileńska izba dóbr państwa ogłasza, że w niéj 1 marca ter. roku będą się odbywały targi, z przetargiem we trzy dni, na oddanie w arendowną dzierżawę dwóch poletków ziemi, w Trockim powiecie pod Dorsuniskim lasem położonéj, dla wydobycia z nich znajdującego się tam kamienia wapiennego; przeto życzący wziąć te poletki w dzierżawę, zechcą przybyć na te targi do izby, gdzie też warunki umowy będą okazane. Dnia 28 stycznia 1860 roku.

Leśniczy gubernialny *Krauze*.
Sekretarz *Sciepura*. (64)

3. W kommisorjackiéj kommissji Brześcia-Litewskiego, d. 22 i 26 lutego ter. roku będą się odbywały targi na postawienie szopy drewnianéj na podmurowaniu, długości 40, szerokości 21 i wysokości 9½ stop, dla stawienia instrumentów i pociągów pożarnych przy Łomżyńskim szpitalu wojennym; koszta postawienia téj szopy wyliczono na 499 rub. 96½ kop., summa więc ewikcyjna ma być złożona wysokości około 150 rub. srébr.

Prócz targów słównych, mogą też być przysłane na przetarg najpóźniéj o godzinie pierwszéj po południu, zapieczętowane objawienia z ostateczną ceną i pewnemi ewikcjami.

Osoby życzące uczestniczyć w targach, warunki podradu mogą widzieć w kommisji, tygodniem przed targami i w czasie samych targow. Dnia 20 stycznia 1860 roku. Twierdza Brześć Litewski (52)

3. W kommisorjackiéj kommisji Brześcia-Litewskiego, d. 22 i 26 lutego 1860 roku będą się odbywały targi na oddanie wycierania kominów w gmachach Suwałkowskiego szpitalu wojskowego, na czas od 1 października zeszłego 1859 do 1 października nast. 1861 roku.

Prócz targów słównych, mogą też być przysłane objawienia na dzień przetargu na godzinę 1 po południu, z cenami na każdy gmach osóbno, a mianowicie: za dom Grabowskiego, Brauna i za wydział letni, oraz z pewnemi ewikcjami przez przybliżenie na 50 rubli srébrem.

Osoby życzące uczestniczyć w targach, warunki podradu mogą widzieć w kommisji tygodniem przed targami i w czasie samych targow. Dnia 19 stycznia 1860 roku. Tw. Brześć Litewski. (53)

3. Wileński rząd gubernialny ogłasza, iż w skutek nastałego w nim postanowienia 3 z. grudnia, dla zaspokojenia bezspornéj pretensji szlachcica Ksawerego Butkiewicza do Ignacego Zabłockiego na 150 r. z procentami, oraz wiadomego rządowi długu sekretarzowi kollegialnemu Mikołajowi Abramowskiemu w ilości 200 rub. za aktem przedażnym od obu braci Ignacego i Adolfa Zabłockich należnego, wystawiona zostaje na publiczną przedaż połowa folwarku Awsiuki w Dziśnieńskim powiecie w 3 stanie położonego, do Ignacego Zabłockiego należąca, w stosunku średniéj ilosci czystego dochodu oceniona 250 rub.; dla uskutecznienia téj przedaży, w Dziśnieńskim sądzie powiatowym będzie się odbywał targ d. 22 lutego 1860 roku, ze zwykłym we trzy dni przetargiem; życzący rozpatrywać papiery téj przedaży tyczące się, mogą je rozpatrywać w sądzie powiatowym. Dnia 31 grudnia 1859 roku

Radzca *Giecołd*.
Spr. ob. Sekretarza *Komar*.
Za Nacz. Stołu *Stankiewicz*. (25)

ЧАСТНЫЯ ОБЪЯВЛЕНІЯ.

Дирекція Виленскаго дворянскаго клуба имѣетъ честь покорнѣйше просить гг. членовъ, до селѣ неперемѣнившихъ свои билеты на сей годъ, поспѣшить со взносомъ установленнаго платежа, дабы избавить дирекцію отъ непріятной обязаности поступить согласно 43 § устава.

Директоръ—казначей М. Падренъ де-Карне. (66) 3.

OGŁOSZENIA PRYWATNE.

Dyrekcja Wileńskiego klubu, ma honor upraszać pp. członków, którzy jeszcze nie odmienili biletów na rok bieżący, by się raczyli z tém pośpieszyć, dla tego, aby nie postawić Dyrekcji w przykréj konieczności zastosowania 43 § ustawy klubowéj.

Dyrektor—skarbny M. Padrun de-Carne. (66)

HOTEL
NISZKOWSKI
W WILNIE.

НА УЛИЦАХЪ ЗАМКОВОЙ, ЛОТОЧЕКЪ И САВИЧЪ	PRZY ULICACH ZAMKOWEJ, SAWICZ I ŁOTOCZEK
Квартиры и комнаты меблированныя съ кухнями и всѣми принадлежностями.	Appartamenta i pokoje meblowane z kuchniami i wszelkiemi wygodami.
Нумера съ прислугою и постелью.	Numera z posługą hotelową.
Ресторація.	Restauracya.
Складъ, продажа винъ и другихъ предметовъ.	Skład win.
	Przedaż przedmiotów rozmaitych.
Городской экипажъ.	Pojazd miastowy.

1. (70)

СВѢЖУЮ ИКРУ получилъ и по дешевымъ цѣнамъ продаетъ Эдуардъ Фехтель прежде А. Ф. Циммерманнъ и К. 1. (74)

SWIEŻY KAWIOR otrzymał i po zniżonéj cenie sprzedaje, Edward Fechtel dawniéj A. F. Cimmermann i C. 1. (74)

1. **LEÇONS** de MUSIQUE et de CHANT. S'adresser Rue Bakszta. 89. (75)

2. W przeszły wtorek t. j. 26 stycznia, z domu Fittingoffa przy niemieckiéj ulicy zginął wyżeł mający 4 miesiące; gęsto nakrapiany, uszy duże, morda brudnawa, łeb i uszy ciemno-kasztanowate, po bokach łaty tegoż koloru, na łbie mała łysinka, na tylnych łapach w miejscu ostrogi ma po dwa pazury, nazwisko *Bemol;* łaskawy znalazca raczy odesłać czy też odprowadzić do domu Fittingoffa, dla zwrócenia właścicielowi onego p. F. Łopatyńskiemu, za nadgrodę rs. 2. (60)

Nakładem i drukiem A. Syrkina w Wilnie wyszło: ROGI SALONOWE przez Bociana Wileńskiego 1 tom in 12. Cena k. 30 do nabycia w drukarni nakładcy, ulica Niemiecka dom Żdanowicza naprzeciw teatru, w *Redakcji Kurjera*, i we wszystkich znaczniejszych tutejszych księgarniach. 1. (77)

Księgarnia *M. Orgelbranda* w Wilnie, otrzymała: *Korzeniowski*, **KONKURENT I MĄŻ,** komedja, 50 k.; *Syrokomla*, **WYROK JANA KAZIMIERZA** dramat historyczny 75 k.— *Papier listowy. Bilety wizytowe* gładkie, wyciskane i sztychowane wykonywają się na zamówieuie w jak najkrótszym czasie. 1. (78)

БЛИНЫ ГОРЯЧІЕ

НА БОЛЬШОЙ УЛИЦѢ У КУПЦА РЫДИ,
отъ 11 до 2 ч. по полудни. 1. (76)

BLINY GORĄCE

NA WIELKIEJ ULICY U KUPCA RUEDY,
od g. 11 do g. 2 po południu. 1. (76)

NOWO URZĄDZONY, PRZY KSIĘGARNI p. f.:

JÓZEFA ZAWADZKIEGO

w domu obywatela Seweryna Romera naprzeciw Wielkiéj remizy,

SKŁAD FORTEPIANÓW,

tudzież innych instrumentów muzycznych, w ostatnich czasach został zaopatrzony w znaczny wybor palisandrowyeh fortepianów zagranicznych, oraz pianinów, nader dokładnego i wytwornego wykończenia z doskonałą mechaniką angielską; jako też i z najlepszych fabryk Warszawskich, jako: Kralla i Seidlera, Hofera, Zdrodowskiego, z mechaniką Wiedeńską, z plattą i bez platty, na różne ceny począwszy od rs. 350. O wartości takowych instrumentów pod względem muzycznym publiczność łatwo się przekonać może na miejscu. 2. (68)

3. W księgarni *M. Orgelbranda* w Wilnie, otrzymano: **MAJĄTEK, ALBO IMIE,** komedja *Józefa Korzeniowskiego*. Cena 75 kop. Nadto:

KSIĄŻKI DO NABOŻEŃSTWA

w języku polskim, w *paryzkich* oprawach, jako to: *aksamit, róg, szyldkret, kość słoniową, perłową konchę,* z licznemi ozdobami, okuciami i rzeźbami artystycznemi; zalecających się wykwintnym smakiem, a cenami odpowiednio do ozdób, bardzo umiarkowanemi. (56)

2. КАМЕННЫЙ ДОМЪ въ Вильнѣ на Стеклянной улицѣ подъ N. 204, оцѣненный квартирною коммиссіею въ 20,000 руб. сер. записанный въ первомъ разрядѣ, гг. Мокржицкіе желаютъ продать. Подробнѣйшія свѣдѣнія объ условіяхъ продажи можно узнать у владѣльцевъ живущихъ въ томъ же домѣ: (71)

2. DOM w mieście Wilnie massif murowany pod N. 204 przy ulicy Szklannéj położony, oszacowany przez kommissją taxacyjną dla poboru podatkowéj i kwaterunkowéj powinności na 20,000 rub. sr., w klassie piérwszéj umieszczony, familja Mokrzyckich zamierza sprzedać; bliższą wiadomość o warunkach sprzedaży powziąć można u gospodarzy w tymże domu mieszkających,

2. Виленское коммисіонерство первоначальнаго страховаго заведенія транспортовъ, объявляетъ, что оное нынѣ принимаетъ всякую кладь къ отправкѣ на страхъ общества того заведенія.

Управляющій коммиссіонерствомъ
Н. *Андржеевскій*. (67)

2. Wileńskie kommissjonierstwo towarzystwa assekuracyjnego transportów, zawiadamia, iż wszelkie posyłki dla odprawienia przyjmuje, na odpowiedzialność tegoż towarzystwa.

Zarządzający kommissjonierstwem
Andrzejewski. (67)

3. Temi dniami magazyn mój zaopatrzony został w świeży astrachański *kawior słodki* i *słony* najlepszego gatunku, *semgi, jarząbki, pasztety* Strasburgskie, *hollenderskie* i *Angielskie śledzie, Rewelskie kilki, lampredy, wiasigi,* zielony *groszek, pikle* i *soje* angielskie, *Kurlandskie kiełbasy* (Rauchwurst), *sery: Hollenderskie* (eidamer), *Brystolski, Princ-Xaver, Szwajcarski* (Ementhaler), *zielony, Bryndza Węgierska, Krajowy* różnych gatunków i inne towary: *sztokfisz* i *flonderki* (steinbutten) wkrótce otrzymam. Edward Fechtel dawniéj A. F. Cymmermann i K. (39)

2. Otrzymawszy na termin obstalowany, dobrze wykonane z modelów Paryzkich meble do całego domu mojego w majętności Burbiszkach Wiłkomierskiego powiatu roboty stolarza Wileńskiego Imć pana Jana Karpuszki w roku 1855, i kiedy po użyciu ich przekonałem się o ich trwałości tak co do roboty, jako i suchości drzewa, ogłaszam mojém świadectwem o uczciwości tego rzemieślnika. Datt 1860 roku stycznia 30 dnia.

Onufry *Węcławowicz*. (73)

3. SPRZEDAIE się kareta poczwórna na leżących ressorach najnowszego fasonu, w zeszłym roku w Moskwie na urząd robiona. Szczegółową wiadomość można powziąść w aptece S-to Jańskiéj Józefa Kamieńskiego. (69)

ВИЛЕНСКІЙ ДНЕВНИКЪ.

Пріѣхавшіе въ Вильно.
Съ 9-го по 11-го февраля.

ГОСТИННИЦА НИШКОВСКІЙ.

Изъ Вил. губ.: пом.: *Гнатовскій. Зверовичъ. Кирсновскій.* поруч. гусар. полка *Пусловскій.* чинов. при желѣз. дорогѣ *Бюшеронъ.*

Изъ Вил. губ.: пом.: *Добржинскій. Зайковскій. Микульскій. Марциновскій. Ромеръ. Михаловскій.* Ѳома *Саковичъ.* Дим. *Саковичъ.* инжен. кап. *Янковскій.* гр. *Храповицкій.*— Изъ Ков. губ: отст. кап. *Длужневскій.* гр. *Мориконі.*—Изъ С.Петербурга: штабсъ-кап. *Жилинскій.* поруч. лейбъ-гвардіи Семенов. полка Леонтій *Кандауровъ.*

Выѣхали изъ Вильна.
Съ 9-го по 11-го февраля.
ГОСТИННИЦА НИШКОВСКІЙ.
Пом.: *Тукалло. Чеховичъ.*

Въ С. Петербургъ: губ. секр. *Свенцицкій.*—Въ Вил. губ.: коман. Вил. гарниз. батал. *Кандауровъ.* пом.: *Сволькень. Гижинскій.*—Въ Ков. губ.; пом.: *Замбржицкій.* кол. сов. *Шилянскій.*—Въ Гродно: надв. сов. *Панасевичъ.*

DZIENNIK WILEŃSKI.

Przyjechali do Wilna.
od 9-go do 11-go lutego.

HOTEL NISZKOWSKI.

Z gub. Wileń.: ob.: *Gnatowski. Zwierowicz. Kiersnowski.* porucz. półku husar. *Pusłowski.* urzęd. kol. żelaz. *Bucheron.*

Z gub. Wileń.: ob.: Stan. *Dobrzyński. Zajkowski. Mikulski. Marcinowski. Romer. Michałowski.* Tom. *Sakowicz.* Dym. *Sakowicz.* inżynier kap. *Jankowski.* hr. Adam *Chrapowicki.*—Z gub. Kow.: dymis. por. Józef *Dłużniewski* hr. *Morikoni.*—Z St. Petersburga: sztabs-kap. *Żyliński.* chor. lejb-gwardji Siemionow. półku *Kandaurow.*

Wyjechali z Wilna.
od 9-go do 11-go lutego.
HOTEL NISZKOWSKI.
Ob.: *Tukałło. Czechowicz.*

Do St. Petersburga: sekr. gub. *Święcicki.*—Do gub. Wil.: dowód. Wil. straży wewnęt. *Kandaurow.* ob.: Ig. *Swolkień.* M. *Giżyński.*—Do gub Kowień.: ob.: Jan *Zambrzycki.* rad. koll. Juljan *Szyłański.*—Do Grodna: rad. dw. *Panasewicz.*

Метеорологическія наблюденія на виленской обсерваторіи.

Postrzeżenia meteorologiczne na obserwatoryum Wileńskiém.

Мѣсяцъ и число, Miesiąc i dzień.	Баром. по разд. Англ. Barom. podl. podz. Ang.	Термометръ Реомюра. Termometr Reaumura.	Направ. и сила вѣтра. Kierunek i siła wiatru	Состояніе неба. Stan nieba.
9 Февраля 6 час. утра.	29 0,4	— 3°,0	ЮВ. умѣрен.	облачно.
9 Lutego 6 g. z rana.			PW. umiar.	pochmur.
2 час. по пол.	29 1,4	1,3	Ю. слабый.	пасмурно.
2 g. po poł.			P. słaby.	pochmur.
10 час. вечера	29 2,2	2,0	Ю. слабый.	облачно.
10 g. wiecz.			P. słaby.	pochmur.
10 Февраля 6 час. утра.	29 3,2	3,2	СЗ. слабый.	облачно.
10 Lutego 6 g. z rana.			PZ. słaby.	pochmur.
2 час. по пол.	29 4,4	1,0	С. умѣрен.	пасмурно.
2 g. po poł.			P. umiar.	pochmur.
10 час. вечера	29 8,9	3,0	СЗ. слабый.	пасмурно.
10 g. wiecz			PZ. słaby.	pochmur.
11 Февраля 6 час. утра.	29 6,7	4,7	С. умѣрен.	пасмурно:
11 Lutego 6 g. z rana.			P. umiar.	pochmur.
2 час. по пол.	29 8,0	1,1	С. слабый.	пасмурно.
2 g. po poł.			P. słaby.	pochmur.
10 час. вечера	29 9,4	4,8	С. слабый.	пасмурно.
10 g. wiecz.			P. słaby.	pochmur.

ЦѢНЫ въ Вильнѣ на базарахъ и рынкахъ.—CENY w Wilnie, na targach i rynkach.

отъ 8 до 10 февраля.	Ржи (привезено 180 четв.)—Żyta, (przywieziono 180 czetw.)	по	4 р.	г. — к.
od 8 do 10 lutego	Пшеницы (прив. 120 четв.)—Pszenicy (przyw. 120 czet.). .	по	10	— —
	Ячменя (прив. 40 чет.)—Jęczmienia (przyw. 40 czet.). . .	»	4	— —
	Гречихи (прив. 110 четв.)—Gryki (przyw. 110 czet.) . . .	«	3	— 50
	Овса (прив. 160 четв:)—Owsa (przyw. 160 czet.)	»	2	— 75
	Сѣна пудъ (600).—Siana pud (600).	»	»	— 27 ½
	Гороху (прив. 40 четв.)—Grochu (przyw. 40 czet.) . . .	»	4	— —
	Соломы (прив. 40 пудъ.)—Słomy (przyw. 40 pudów). . . .	»	»	— 14 —
	Льна пудъ.—Lnu pud.	»	3	— 50
	Картофеля.—Kartofli	»	2	— 50
	Масла пудъ.—Masła pud	»	9	— 50

КАЗЕННЫЯ ОБЪЯВЛЕНІЯ.

КОММИСАРІАТСКАГО ДЕПАРТАМЕНТА ВОЕННАГО МИНИСТЕРСТВА.

Коммисаріатскій Департаментъ Военнаго Министерства, предполагая произвести торги на сухопутную перевозку съ 1 Мая 1860 г. Коммисаріатскихъ вещей и медикаментовъ изъ Коммисаріатскихъ Коммисій: С. Петербургской, Московской, Динабургской, Брестъ-Литовской, Кіевской, Кременчугской, Тамбовской, Воронежской, Казанской, Симбирской, Тобольской, Иркутской, Ставропольской и Тифлиской, изъ казенныхъ аптекъ: Виленской, Лубенской, Варшавшавской и Херсонской; изъ Тулы съ казеннаго завода, на перевозку вещей изъ складовъ, находящихся въ г. Елисаветградѣ и другихъ складовъ, бывшихъ въ завѣдываніи упраздненной Херсонской Коммиссіи; на перевозку кожевенныхъ вещей изъ Болхова, Курска, Тулы, Бѣлева, Калуги и Сухиничъ, и на поставку съ 1 Мая 1860 г. курьерскихъ лошадей, дѣлаетъ извѣстными основанія, принятыя для совершенія этихъ операцій.

Перевозку всѣхъ означенныхъ вещей и медикаментовъ, а равно и поставку курьерскихъ лошадей предназначается производить подрядомъ, съ торговъ, на правилахъ, указанныхъ въ I кн. IV ч. Св. Воен. Пост.

Торги на перевозку вещей и медикаментовъ изъ С. Петербургской Коммисіи и на поставку курьерскихъ лошадей будутъ произведены въ Коммисаріатскомъ Департаментѣ, а торги на перевозку изъ прочихъ Коммисій въ самыхъ Коммисіяхъ; на перевозку же изъ слѣдующихъ мѣстъ:

а) изъ Тулы вещей, принимаемыхъ съ тамошняго завода	Въ Московской Коммисіи.
б) на перевозку кожевеннаго товара изъ Болхова, Курска, Тулы Белева, Калуги и Сухиничъ, соединено въ одинъ подрядъ	
в) изъ Елисаветградскихъ и другикъ складовъ, находящихся въ завѣдынаніи бывшей Херсонской Комммисіи	въ Кременчугской.
на перевозку медикаментовъ:	
изъ Виленской казенной Аптеки	— Динабургской.
Лубенской Аптеки	— Кременчугскій.
Варшавскаго Аптечнаго магазина	— Брестъ Литовск.
Херсонской Аптеки	— Кременчугской.

Утвержденіе цѣнъ, кои состоятся на торгахъ, въ Коммисіяхъ назначенныхъ, зависитъ не отъ присутствій Коммисаріатскихъ Коммисій, но отъ высшаго Коммисаріатскаго Управленія, которое назначаетъ предварительно для каждой Коммисаріатской Коммисіи особыя цѣны, неотяготительныя для казны и нестѣснительныя для подрядчиковъ.

Цѣны сіи сообщаются присутствіямъ Коммисаріатскихъ Коммисій, производящимъ торги, въ особыхъ запечатанныхъ пакетахъ, которые остаются невскрытыми до окончанія переторжки: когда переторжка будетъ кончена, пакетъ съ цѣнами вскрывается, и, по соображенію, объявляется письменно торговавшимся, утверждается ли подрядъ, или нѣтъ, слѣдовательно, въ первомъ случаѣ, они могутъ послѣ объявленія въ установленный двухъ недѣльный срокъ заключить контрактъ и заблаговременно приготовиться къ производству перевозокъ, въ послѣднемъ—немедленно получить обратно залоги.

Торги на перевозку вещей и медикаментовъ и на поставку курьерскихъ лошадей назначаются въ слѣдующіе сроки:

	Торгъ, Переторжка
а) *Коммисаріатскомъ Департаментѣ:*	Февраля.
На перевозку вещей изъ С. Петербургской Коммисіи и на поставку курьерскихъ лошадей	22 — 26
б) *въ Коммисіяхъ:*	
Московской, на перевозку вещей изъ Коммисіи, изъ Тулы на перевозку принимаемыхъ еъ таможшняго завода вещей, на перевозку изъ Болхова, Курска, Тулы, Бѣлева, Калуги и Сухиничъ кожевенныхъ вещей .	24 — 29
Кіевской	17 — 22
Кременчугской, на перевозку вещей изъ Коммисіи, на перевозку вещей изъ Елисаветградскихъ и другихъ складовъ, бывшихъ въ завѣдываніи Херсонской Коммисіи, на перевозку медикаментовъ изъ Лубенской и Херсонской казенныхъ Аптекъ	*Торгъ, Переторжка* Февраля, 17 — 22
Симбирской	
Казанской	
Тамбовской	
Воронежской	15 — 20
Брестъ Литовской, на перевозку вещей изъ Коммисіи и на перевозку медикаментовъ изъ Виленской казенной Аптеки	17 — 22
Динабургской, на перевозку вещей изъ Коммисіи и на перевозку медикаментовъ изъ Виленской казенной Аптеки	
Ставропольской	15 — 20
Тифлиской	Марта,
Тобольской	3 — 7
Иркутской	

Въ случаѣ неуспѣха торговъ въ Коммисіяхъ, они будутъ повторены въ Коммисаріатскомъ Департаментѣ, исключая торговъ на перевозки изъ Коммисій: Тифлиской, Тобольской и Иркутской, на которыя, за отдаленностію этихъ Коммисій отъ С. Петербурга, торги повторены будутъ въ мѣстныхъ Казенныхъ Палатахъ, о чемъ объявлено въ свое время въ публичныхъ вѣдомостяхъ.

На перевозку изъ Коммисаріатскихъ Коммисій: С. Петербургской, Московской, Казанской, Динабургской, Виленской Аптеки и изъ Тулы съ казеннаго завода заподряжаются подводы обыкновенныя и срочныя: для перевозки изъ Коммисій: Кіевской, Кременчугской, Симбирской, Тамбовской, Воронежской, Брестъ-Литотской, а равно для перевозки вещей изъ Елисаветградскихъ и другихъ складовъ, находившихся въ завѣдываніи бывшей Херсонской Коммисіи, сверхъ вышеозначенныхъ подводъ, допускается, смотря по времени года, поставка воловыхъ подводъ; для Ставропольской одноконныя подводы съ допущеніемъ воловыхъ, для Тифлиской воловыя подводы, вьючныя лошади, волы и верблюды, для Лубенской Аптеки одноконныя и пароконныя; для Тобольской, Иркутской, только одноконныя обыкновенныя подводы. Независимо отъ этого, подрядчикамъ, по перевозкѣ вещей изъ Коммисій: Московской, Кіевской, Брестъ-Литовской, Тифлиской, Ставропольской, Тобольской и Иркутской, также изъ Тулы и, по особому подряду, изъ Болхова, Калуги и Тулы, Бѣлева, Курска и Сухиничъ, дозволяется перевозить вещи и водою, съ полученіемъ платы по цѣнамъ, какія изъ этихъ мѣстъ утверждены будутъ на сухопутныя перевозки.

Условія, на основаніи которыхъ предоставляются означенные подряды на перевозку, при семъ прилагаются. При чемъ дѣлается извѣстнымъ, что перевозки вещей изъ Коммисій и складовъ, а также съ Тульскаго завода отдаются съ обвязкою подрядчика и съ обвязкою казенною, перевозка кожевенныхъ вещей изъ Болхова и другихъ городовъ съ обвязкою подрядчика. Перевозки медикаментовъ изъ Аптекъ Виленской, Лубенской, Варшавской и Херсонской съ казенною обвязкою.

Торги будутъ произведены изустные, но прошенія подрядчиковъ о допущеніи ихъ къ торгамъ, должны быть поданы не позже 11 часовъ утра, въ дни, назначенные для торга, или переторжки. Впрочемъ дозволяется и присылка запечатанныхъ объявленіи на точномъ основаніи гл. II разд, III кн. I ч. IV Св. Вовн. Пост., но запечатанныя объявленія должны быть поданы, или посланы, не позже 11 часовъ утра, въ дни, назначенныя для переторжки. Сіи запечатанныя объявленія должны заключать въ себѣ: а) согласіе принять подрядъ на основаніи публикованныхъ условій безъ всякой ихъ перемѣны. Объявленія, заключающія въ себѣ условія, въ чемъ бы то нибыло несогласныя съ публикованными, будутъ оставлены безъ всякаго дѣйствія: б) цѣны, писанныя складомъ, в) обыкновенное мѣсто-пребываніе, званіе, имя и фамилію объявителя, также мѣсяцъ и число, когда писано.

Всѣ желающіе принять перевозку изъ С. Петербургской Коммисіи, должны объявить цѣ-

OGŁOSZENIA SKARBOWE.

KOMMISSORJACKIEGO DEPARTAMENTU MINISTERSTWA WOJNY.

1. Kommissorjacki Departament Ministerstwa wojny, zamierzając wykonać targi na lądowy przewoz od 1 Maja 1860 roku Kommissorjackich rzeczy i medykamentow z Kommissorjackich Kommissji: Sankt Petersburgskiéj, Moskiewskiéj, Dynaburgskiéj, Brzesko-Litewskiéj, Kijowskiéj, Kremieńczuckiéj, Tambowskiéj, Woroneżskiéj, Kazańskiéj, Symbirskiéj, Tobolskiéj, Irkutskiéj, Stawropolskiéj i Tyfliskiéj; z aptek skarbowych: Wileńskiéj, Łubieńskiéj, Warszawskiéj, i Chersońskiéj; z Tuły ze skarbowéj fabryki, na przewozkę rzeczy ze składów, znajdujących się w M. Elisawetgradzie i innych składów, które były w zawiadywaniu zakrytéj Kommissji Chersońskiéj; na przewoz skórzanych przedmiotów z Wołchowa, Kurska, Tuły, Bielewa, Kaługi i Suchinicz, również na dostawę od d. 1 Maja 1860 roku koni kurjerskich, podaje do wiadomości zasady, przyjęte co do uskutecznienia takowych czynności.

Przewiezienie wymienionych rzeczy i medykamentów, jako też dostarczenie koni kurjerskich postanowiono uskutecznić drogą podradu, przez licytacją, na prawidłach opisanych w ks. 1 cz. IV. Zb. Ustaw Wojskowych.

Targi na przewoz rzeczy i medykamentow z St.-Petersburgskiéj Kommissji i na dostarczenie koni kurjerskich odbędą się w Kommissorjackim Departamencie, a targi na przewoz z innych Kommissji, w samych Kommissjach; na przewoz zaś z następnych miejsc:

a) Z Tuły na przewoz rzeczy przyjętych z tamecznego zakładu.	W Kommissji Moskiewskiéj.
b) Na przewoz towarów skórzanych z Wołchowa, Kurska, Tuły, Bielewa, Kaługi i Suchinicz, połączono w jeden podrad.	
c) Ze składow Elisawetgradzkich i innych, które się znajdowały w zawiadywaniu Kommissji Chersońskiéj.	w Kremieńczuckiéj.
Na przewoz medykamentów.	
Z Wileńskiéj Skarbowéj Apteki—w Kommissji Dynaburgskiéj.	
— Łubieńskiéj Apteki—w Kommissji Kremeńczuckiéj.	
— Warszawskiego Aptecznego magazynu—w Kommissji Brześcia Litewskiego:	
Apteki Chersońskiéj	Krzemieńczuckiéj.

Ustanowienie ostatecznéj ceny na targach zależy nie od urzędu Kommissorjackich Kommissji, odbywających targi, ale od wyższego Kommissorjackiego Zarządu, który dla każdéj Kommissorjackiéj Kommissji naznacza ceny osóbne, nieuciążliwe dla skarbu i bez żadnéj krzywdy dla podradczyków.

Ceny kommunikują się Kommissorjackim Kommissjom, odbywającym targi, w zapieczętowanych pakietach, które pozostają nierozpieczętowanemi do ukończenia przetargu. Skoro zaś przetarg zupełnie skończonym będzie, tedy pakiet z cenami zostanie rozpieczętowany i natychmiast objawi się na piśmie targującym, czy się zatwierdza lub nie. W piérwszém zdarzeniu, mogą targujący zawierać w przeciągu dwóch tygodniowego terminu kontrakta i wcześnie przygotować się do uskutecznienia przewozki, w ostatnim zaś, wziąć bez żadnéj zwłoki napowrót swoje ewikcje.

Targi na przewoz rzeczy i medykamentów, tudzież na dostarczenie koni kurjerskich naznaczają się w następnych terminach:

	Targ. Przetarg.
a) *w Kommissorjackim Departamencie.*	
Na przewoz rzeczy z St. Petersburgskiéj Kommissji i na dostawę koni kurjerskich.	1860 roku. 22 Lutego 26
b) *w Kommissjach:*	
Moskiewskiéj, na przewoz rzeczy z Kommissji, z Tuły na przewoz przyważanych z tamecznego zakładu rzeczy; na przewoz z Bołchowa, Kurska, Tuły, Bielewa, Kaługi i Suchinicz skórzanych rzeczy.	24 — 29
Kijowskiéj	17 — 22
Kremieńczuckiéj, na przewózkę rzeczy z Elisawetgradskich i innych składów, które były w zawiadywaniu Kommissji Chersońskiéj, na przewózkę medykamentów z Łubieńskiéj i Chersońskiéj aptek skarbowych	17 — 22
Symbirskiéj	
Kazańskiéj	15 — 20
Tambowskiéj	
Woroneżskiéj	
Brześcia Litewskiego, na przewoz rzeczy z Kommissji i na przewoz medykamentów z Warszawskiéj Skarbowéj Apteki.	
Dynaburgskiéj, na przewoz rzeczy z Kommissji i na przewoz medykamentów z Wileńskiéj Skarbowéj Apteki	17 — 22
Stawropolskiéj	16 — 20
Tyfliskiéj	Marca
Tobolskiéj	3 — 7
Irkuckiéj	

W razie niedójścia targów w Kommisssjach, takowe ponowione będą w Kommissorjackim Departamencie, wyjąwszy targi na przewoz z Kommissji: Tyfliskiéj, Tobolskiéj i Irkuckiéj, na które, z powodu odległości tych Kommissji od St. Petersburga, targi będą ponowione w miejscowych skarbowych Izbach, o czém nastąpi osobne ogłoszenie we właściwym czasie w gazetach.

Na przewiezienie z Kommissorjackich Kommissji: Sankt Petersburgskiéj, Moskiewskiéj, Kazańskiéj, Dyneburgskiéj, Wileńskiéj Apteki, tudzież z Tuły ze skarbowéj fabryki, zamawiają się podwody zwyczajne i terminowe; dla przewiezienia z Kommissji: Kijowskiéj, Kremieńczuckiéj, Symbirskiéj, Tambowskiéj, Woroneżskiéj, Brześcia Litewskiego, równie też dla przewózki rzeczy z Elisawetgradzkich i innych składów, które się znajdowały w zawiadywaniu byłéj Kommissji Chersońskiéj, oprócz wyżéj oznaczonych podwod, dozwalają się, stosownie do pory roku, wołowe podwody dla Stawropolskiéj jednokonne podwody z dozwoleniem wołowych; dla Tyfliskiéj wołowe podwody, juczne konie, woły i wielbłądy; dla Łubieńskiéj skarbowéj apteki jednokonne i parokonne; nadto, podradczykom, którzy się podjęli przewożenia rzeczy z Kommisyi: Moskiewskiéj, Kijowskiéj, Brzesko-Litewskiéj, Tyfliskiéj, Stawropolskiéj, Tobolskiéj i Irkutskiéj, tudzież z Tuły, jako też, za osobnym podradem, z Bołchowa, Kaługi i Tuły, Bielewa, Kurska i Suchinicz, dozwala się przewozić rzeczy wodą z pobieraniem płacy, wedle cen jakie z tych miejsc oznaczone na lądowe przewozy.

Warunki, na osnowie których mają się uskutecznić rzeczone podrady załączają się niżéj. Przyczém zawiadamia się, że przewózka rzeczy z Kommisij i składów, tudzież z fabryki Tulskiéj oddaje się, z obwiązaniem podradczyka i z obwiązaniem skarbowém, przewózka rzeczy skórzanych z Wołchowa i innych miast z obwiązaniem podradczyka. Przewózka medykamentów z aptek Wileńskiéj, Łubieńskiéj, Warszawskiéj i Chersonskiéj z obwiązaniem skarbowém.

Targi będą odbyte słówne, ale prośby podradczyków o przypuszczenie ich do targów mają być podane nie późniéj jak o god. 11 z rana w dni, przeznaczone dla targu lub przetargu. Zresztą dozwala się też przysłanie deklaracji zapieczętowanych, na istniéjącéj zasadzie T. II Roz. III księgi I Cz. IV Zb. Praw wojennych. Zapieczętowane deklaracje powinny być przysłane lub podane przed godz. 11 z rana, w dniach przeznaczonych dla przetargów. Zapieczętowane deklaracje powinny zawierać w sobie: a) zgodzenie się przyjęcia podradu na istotnéj osnowie opublikowanych warunków, bez żadnéj odmiany: deklaracje zaś zawierające w sobie warunki w czemkolwiek niezgodne z opublikowanemi, będą zostawione bez uwagi; b) ceny pisane słównie; c) miejsce pobytu, stan, imie i nazwisko deklarującego, także miesiąc i dzień kiedy pisano.

Wszyscy, życzący przyjąć przewóz z St. Peterburgskiéj Kommisji powinni podać ceny

ны въ двухъ видахъ; а именно: а) опредѣлительныя цѣны съ пуда до каждаго изъ пунктовъ, означенныхъ въ условіяхъ, и б) общую цѣну на одноконныя и срочныя подводы во всѣ вообще мѣста отъ С. Петербурга съ пуда на сто верстъ.

При объявленіи должны быть прилагаемы: а) документы о званіи объявителя и б) залоги и поручительства соразмѣрные неустойкѣ, а именно:

По подрядамъ изъ перевозокъ Коммисій:	Съ обвязкою казенною.	Съ обвязкою подрядчика.
С. Петербургской	2000 р.	3000 р.
Московской	12202 —	18303 —
Кіевской	2780 —	4170 —
Кременчугской	6416 —	9524 —
Симбирской	6772 —	10153 —
Казанской	4290 —	6435 —
Тамбовской	2824 —	4236 —
Воронежской	3380 —	5070 —
Брестъ Литовской	3530 —	5295 —
Ставропольской	9126 —	13689 —
Динабургской	3468 —	5202 —
Тифлиской	2225 —	3338 —
Тобольской	2000 —	3000 —
Иркутской	1384 —	2000 —
Изъ Аптекъ:		
Виленской	178 —	
Лубенской	238 —	
Варшавской	75 —	
Херсонской	134 —	
Изъ Тулы съ казеннаго завода	687 —	1030 —
Курска, Калуги, Тулы, Бѣлева и Сухиничъ	— —	7200 —
На перевозку вещей изъ Елисаветградскихъ и другихъ складовъ, находившихся въ завѣдываніи бывшей Херсонской Коммисіи	8218 —	12327 —
На поставку курьерскихъ лошадей	318 руб.	

На запечатанномъ объявленіи, кромѣ адреса на имя Коммисаріаткаго Департамента или Коммис и должна находиться слѣдующая надпись: Объявленіе въ такую то Коммисаріатскую Коммисію или въ Коммисаріатскій Департаментъ, къ назначенной такого то числа переторжкѣ, на перевозку тяжестей изъ Коммисіи, или аптеки съ 1-го Мая 1860 года.

Срокъ для начатія всѣхъ подрядовъ перевозкамъ назначается 1 Мая 1860 года, срокъ же для окончанія опредѣляется для всѣхъ подрядовъ 1 Мая 1862 года.

Условія на поставку курьерскихъ лошадей желающіе могутъ видѣть въ Коммисаріатскомъ Департаментѣ. (N. 6).

УСЛОВІЯ

на перевозку Коммисаріатскихъ вещей и медикаментовъ изъ Тифлисской Коммиссіи.
С 1 мая 1860 по 1 мая 1862 года,

Предметъ подряда.

1) Для перевозки коммиссаріатскихъ вещей, медикаметовъ и другихъ тяжестей въ войска и госпитали, расположенные въ Грузіи, Имеретіи въ присоединенныхъ къ онымъ областяхъ, подрядчикъ поставляетъ: для перевоза тяжестей въ тѣ пункты, къ коимъ ведутъ дороги, удобныя для ѣзды въ повозкахъ, воловыя подводы съ арбами, а гдѣ таковыхъ дорогъ нѣтъ, вьючныхъ лошадей, воловъ или верблюдовъ. Перевозить вещи подрядчику предоставляется въ казенной обвязкѣ или въ своей собственной; въ послѣднемъ случаѣ обязывается онъ представлять вмѣстѣ съ подводами, лошадьми или верблюдами — потребное число обвязныхъ матеріаловъ, какъ то: циновокъ, рогожъ, веревокъ, толстыхъ и ушивочныхъ, ящиковъ, оберточнаго холста, бумаги и пакли въ достаточномъ количествѣ для надлежащаго охраненія вещей въ пути.

Количество подводъ и обвязки.

2) Количество подводъ съ арбами и вьючныхъ при каждомъ требованіи назначается Коммиссіею. При перекозкѣ вещей въ собственной обвязкѣ подрядчика количество обвязочныхъ матеріаловъ, вышепоименованныхъ въ первомъ пунктѣ, должно быть вполнѣ достаточно для наддежащаго охраненія вещей въ пути. Матеріаловъ этихъ, смотря по роду клади, дальности или близости дороги, которую должны прослѣдовать вещи, — можетъ быть поставлено подрядчикомъ болѣе или менѣе, лишь бы отъ этого непроизошло поврежденія вещамъ, за что отвѣтственность вполнѣ останется на подрядчикѣ.

Качество подводъ и обвязки.

3) Лошади, верблюды и волы должны быть неизнуренные, къ перевозкѣ тяжестей надежные, арбы, вьюки и прочая упряжь исправные, такъ, чтобы въ дорогѣ, отъ усталости лошадей, воловъ и верблюдовъ, или отъ неисправности арбъ, вьюковъ и упряжи, отнюдь не случилось какой-либо остановки. Обвязочные матеріалы подрядчикъ, при перевозкѣ вещей въ своей обвязкѣ, не обязывается ставить по существующимъ въ коммисаріатѣ образцамъ, потребуется отъ этихъ матеріаловъ такого только качества и прочности, чтобы утюкованныя, уложенныя, связанныя и покрытыя въ нихъ казенныя вещи не повредились въ пути, въ слѣдствіе дурнаго качества обвязки, или отъ подмочки при опрокидыоаніи возовъ, или отъ дождей и сырой погоды, а дошли до мѣста въ совершенной исправности. По доставленіи вещей на мѣста, обвязочные матеріалы подрядчикъ можетъ оставлять въ свою пользу, а если уступитъ ихъ казнѣ, то послѣдняя принимаетъ ихъ безъ брака и безъ платы.

Мѣсто, куда поставляются подводы.

4) Подводы доставляются подрядчикомъ на коммисаріатскій дворъ Тифлисской Коммиссіи.

Сроки подряда.

5) Подводы, потребныя для Коммиссіи, выставляются на коммисаріатскій дворъ, если вещи отправляются изъ магазиновъ Коммиссіи, или на другое по указанію Коммиссіи мѣсто, если вещи отправляются не изъ малазиновъ ея, а напримѣръ изъ госпиталя, склада коммисаріатскихъ вещей, учрежденнаго для резервныхъ и запасныхъ войскъ, аптеки, аптечнаго магазина (разумѣя матеріалы), фабрики, заводы, или воинской команды, находящихся въ томъ самомъ городѣ, гдѣ и Коммиссія состоитъ. За провозъ отъ сихъ мѣстъ до коммисаріаскаго двора тюковъ и ящиковъ для взвѣшиванія, если того надобность потребуетъ, особой платы подрядчику не полагается. Подводы подрядчикъ обязанъ выставлять не далѣе семи сутокъ, считая срокъ сей со дня полученія отъ Коммиссіи повѣстки или требованія на выставку подводъ.

Пособіе отъ казны.

6) При заключеніи контракта, если подрядчикъ пожелаетъ, можетъ быть выдано ему въ задатокъ до десятой части подрядной суммы, употребленной на перевозку изъ Тифлисской же коммиссіи съ 1го мая 1858 по 1го мая 1859 года, подъ особый залогъ рубль за рубль. Если подрядчикъ при заключеніи контракта не воспользовался задаткомъ, то можетъ получить, не далѣе двухъ мѣсяцевъ, со дня приступленія къ исполненію договора, опредѣленное количество задатка, по представленіи залога рубль за рубль. Задаточныя деньги должны вычитатъся у подрядчика при уплатѣ ему денегъ за поставленныя по договору подводы въ такой соразмѣрности, чтобы въ теченіи одного года были непремѣнно вполнѣ вычтенны; залоги, представленные подрадчикомъ на обезпеченіе задаточныхъ денегъ, освобождаются и возвращаются подрядчику, по его просьбамъ, по мѣрѣ вычета задаточныхъ денегъ, еели не будетъ въ виду явной неисправности подрядчика. Но во всякомъ случаѣ неудержанные задатки непремѣнно должны быть обезпечены рубль за рубль.

Исполненіе договора со стороны подрядчика и со стороны казны.

7) Укладка, укупорка и увязка назначаемыхъ къ перевозкѣ вещей лежитъ на обязанности Коммиссіи. По укладкѣ, укупоркѣ и увязкѣ, яшики или тюки съ вещами взвѣщиваются чиновникохъ, находящимся при вѣсахъ Коммиссіи, и въ присутствіи транспортнаго чиновника, или ватерам и самаго подрядчика, или его повѣреннаго. На каждомъ вьюкѣ или ящикѣ дѣлается черною краскою мѣта, означающая нумеръ тюка или ящика и количество заключэющагося въ немъ вѣса; мѣту сію дозволяется дѣлать на ярлыкѣ изъ кожи, который привязываетсякъ тюкамъ.

dwojakie; to jest: a) stanowcze ceny od puda do każdego z punktów wymienionych w warunkach i b) ogólną cenę na jednokonne i terminowe podwody do wszystkich w ogólności miejsc z St. Petersburga od puda na 100 wiorst.

Przy deklaracji powinny być załączone: a) dowody o stanie deklarującego, i b) ewikcje lub poręcznictwa odpowiednie summie niedotrzymania: a mianowicie:

Na podrady dla przewozów z Kommisji·	Z upakowaniem skarbowem.	Z upakow, podradczyka.
St. Petersburgskiéj	2000 r.	3000 r.
Moskiewskiéj	12202 —	13303 —
Kijowskiéj	2780 —	4170 —
Kremienczuckiéj	6416 —	9624 —
Symbirskiéj	6772 —	10154 —
Kazańskiéj	4290 —	6435 —
Tambowskiéj	2824 —	4236 —
Woroneżskiéj	3380 —	5070 —
Brześcia Litewskiego	3530 —	5295 —
Stawropolskiéj	9126 —	13689 —
Dynaburgskiéj	3468 —	5202 —
Tyfliskiéj	2225 —	3338 —
Tobolskiéj	2000 —	3000 —
Irkuckiéj	1334 —	2000 —
Z aptek.		
Wileńskiéj	178 —	
Łubieńskiéj	238 —	
Warszawskiéj	75 —	
Chersońskiéj	134 —	
Z Tuły ze skarbowego zakładu	687 —	1030 —
Na przewóz rzeczy skurzanych z Bołchowa, Kurska, Kaługi, Tuły, Bielewa i Sychinicz	—	7200 —
Na przewózkę rzeczy z Elisawetgradzkich i innych składów, które się znajdowały w zawiadywaniu Kommisyi Chersońskiéj	8218 —	12327 —
Na dostarczenie koni kurjerskich	318 rub.	

Na zapieczętowanéj deklaracji, oprócz adresu do Kommissoryackiego Departamentu lub Komissyi, powinien być następny adres: „Deklaracja do takiejto Kommissoryackiéj Kommisyi lub Kommissoryackiego Departamentu, na naznaczony takiego to dnia przetarg,“ względem przewiezienia ciężarów z Kommissyj, apteki lub fabryki od 1 maja 1860 r.

Termin dla rozpoczęcia wszystkich podradów, dotyczących przewozu, naznacza się dnia 1 maja 1860 roku, termin zaś dla ukończenia naznacza się dla wszystkich podradów d. 1 maja, 1862 roku.

Warunki dostawy koni kurjerskich, życzący mogą widzieć w Kommissoryackim Departamencie.

WARUNKI

przewózki Kommissoryackich rzeczy i medykamentów z Kommissyi Tyfliskiéj, od 1 maja 1860 do 1 maja 1862 r.

Przedmiot podradu.

1) Dla przewiezienia Kommissoryackich rzeczy, medykamentów i innych ciężarów do oddziałów wojska i szpitalów, znajdujących się w Gruzyi, Imerecyi i w połączonych do nich obwodach, podradczyk dostarcza dla przewożenia ciężarów do tych punktów, do których prowadzą drogi dogodne do jazdy, wołowe podwody z arbami, gdzie zaś takowych dróg niema, jucznych koni, wołów lub wielbłądów. Przewozić rzeczy podradczykowi zostawuje się w obwiązaniu skarbowém lub swojém własném; w ostatnim razie zobowiązuje się on przedstawiać razem z podwodami, końmi lub wielbłądami — potrzebną ilość materjałów do obwiązywania służących, jako to: cynówek, rohożek, powrozów i szpagatu, paków, płótna do obwijania, papieru i pakuli w dostatecznéj ilości dla należytego zabezpieczenia rzeczy w drodze.

Ilość podwód i rzeczy do obwiązywania.

2) Ilość podwód z arbami i jucznych przy każdém potrzebowaniu naznacza Kommissya. Przy przewożeniu rzeczy we własném obwiązaniu podradczyka, ilość materjałów do obwiązywania, w pierwszym punkcie wyżéj wymienionych, powinna być dostateczna do należytego zabezpieczenia rzeczy w drodze. Takowych materjałów, stosownie do rodzaju ciężaru, odległości drogi którą mają przebyć rzeczy, podradczyk może dostarczyć mniéj lub więcéj, byleby z tego powodu nie ulegały uszkodzeniu rzeczy, za co odpowiedzialność wkłada się całkowicie na podradczyka.

Jakość podwód i rzeczy do obwiązywania.

3) Konie, woły i wielbłądy, powinny być nie wycieńczone, w przewożeniu ciężarów pewne, arby, juki i dalsza uprząż porządna, tak, ażeby w drodze z przyczyny ustania koni, wołów i wielbłądów, oraz złego stanu arb, juków i zaprzęgu, nie mogły się zdarzać żadne przeszkody. Materyały do obwiązywania, podradczyk przy przewożeniu rzeczy w swojém obwiązaniu, nie jest obowiązany dostawiać podług znajdujących się w Kommissoryacie wzorów, ale wymaga się od tych materyałów takiéj tylko trwałości i mocy, żeby upakowane, ułożone, poobwiązywane i poukrywane w nich rzeczy skarbowe, nie doznały uszkodzenia w drodze, w skutek złego gatunku obwiązania, ani od zamoczenia w przypadkach wywracania się wozów, ani też z powodu deszczów i wilgotnego powietrza, lecz doszły do miejsca jak należy. Po przywiezieniu rzeczy na miejsce, materjały do obwiązywania podradczyk może zostawić przy sobie, jeżeli zaś zechce ustąpić skarbowi, takowy przyjmuje je bez braku i bezpłatnie.

Miejsce dostarczania podwód.

4) Podwody dostarczają podradczyki na kommissoryacki dziedziniec Tyfliskiéj Kommissyi.

Termin podradu.

5) Podwody potrzebne dla Kommissyi, podradczyk obowiązany dostawiać na dziedziniec Kommissoryacki, jeśli rzeczy wysyłają się z magazynów Kommissyi, albo na inne wskazane przez Kommissyą miejsce, jeżeli rzeczy wysyłają się nie z jéj magazynów, ale np. ze szpitalu, składu rzeczy Kommissoryackich, utrzymywanego dla wojsk odwodowych i zapasowych, apteki, magazynu aptecznego (rozumiejąc materjały), fabryki, zakładu lub komendy wojskowéj, znajdujących się w tém samém mieście, gdzie się też Kommissya znajduje. Za przewiezienie od tych miejsc do dziedzińca Kommissoryackiego paków i skrzyń dla wożenia, jeżeli to będzie potrzebném, osóbna płaca podradczykowi nie naznacza się. Podwody podradczyk powinien dostawiać najdaléj w ciągu siedmiu dób, licząc takowy termin od daty otrzymania od Kommissyi biletu o danie podwód.

Pomoc ze skarbu.

6) Przy zawarciu kontraktu, jeżeli podradczyk zechce, może mu być wydane na zadatek do dziesiątéj części podradowéj summy, użytéj na przewiezienie z Tyfliskiéj Kommissyi od 1 maja 1858 do 1 maja 1859 roku pod osóbną ewikcję rubel za rubel. Jeżeli podradczyk przy zawarciu kontraktu nie otrzymał zadatku, tedy może otrzymać w ciągu dwóch miesięcy od dnia przystąpienia ku wykonaniu umowy, oznaczoną ilość zadatku, po złożeniu ewikcyi rubel za rubel. Zadatkowe pieniądze powinny się potrącać podradczykowi przy każdém wypłaceniu jemu pieniędzy za dostarczone wedle umowy podwody, z takiém rozmiarkowaniem, ażeby w ciągu jednego roku potrącony był nieodmiennie cały zadatek; ewikcje przedstawione przez podradczyka na zabezpieczenie pieniędzy zadatkowych, oswabadzają się i wracają się podradczykowi na jego prośbę w miarę potrącenia zadatkowych pieniędzy, jeżeli nie będzie na uwadze widoczna nieakuratność podradczyka. W każdym jednakże razie niepotrącone zadatki powinny być koniecznie zabezpieczone rubel za rubel.

Wykonanie umowy ze strony podradczyka i ze strony skarbu.

7) Ułożenie, upakowanie i obwiązanie mających się przewozić rzeczy, należy do Kommissyi, apteki lub tego miejsca, które wysyła transport. Po ułożeniu, spakowaniu i obwiązaniu, paki z rzeczami ważą znajdujący się przy Kommissyi urzędnicy, w obecności urzędnika transportowego lub wachmistrza i samego podradczyka lub jego pełnomocnika. Na każdym paku robi się czarną farbą napis, oznaczający numer takowego i ilość zawierającéj się w nim wagi; napis ten może być czyniony na cedule ze skóry, która się przywiązuje do paków.

Продолженіе.

8) По взвѣшеніи ящиковъ и тюковъ, чиновники при вѣсахъ, транспортный начальникъ и подрядчикъ, или его повѣренный, лично представляютъ Коммисіи вѣдомость за общимъ подписаніемъ, съ означеніемъ въ оной числа ящиковъ или тюковъ, нумераціи онымъ и вѣса каждому ящику или тюку особо. Затѣмъ не принимаются уже въ послѣдствіи со стороны подрядчика никакія претензіи на казну относительно невѣрности вѣса въ перевезенныхъ тяжестяхъ.

Продолженіе.

9) За показаніе умышленное вѣса въ тюкахъ или ящикахъ болѣе, нежели дѣйствительно въ нихъ заключается, съ чиновникомъ при вѣсахъ, транспортнымъ начальникомъ и подрядчикомъ, или его повѣреннымъ, находившимся при взвѣшиваніи, поступается какъ съ похитителями казны.

Продолженіе.

10) Вѣрность вѣса свидѣтельствуется смотрителемъ магазиновъ и членомъ Коммиссіи, которые, для повѣрки онаго, приказываютъ взвѣсить себѣ нѣсколько ящиковъ или тюковъ, безъ выбора, или даже перевѣсить и всѣ тюки или ящики. Послѣ сего и тюки и ящики накладываются на представленныя подрядчикомъ, или его повѣреннымъ подводы, самими извощиками.

Продолженіе.

11) Подводы, по представленіи ихъ подрядчикомъ для навалки тюковъ и ящиковъ, не должны задерживаться болѣе двухъ сутокъ.

Продолженіе.

12) Для отвращенія всякихъ могущихъ случиться въ пути остановокъ, при каждомъ транспортѣ подрядчикъ долженъ имѣть своего повѣреннаго, или прикащика, котораго подрядчикъ избираетъ по своему усмотрѣнію, хотя бы изъ извощиковъ, но съ тѣмъ, чтобы тотъ, кто будетъ избранъ, имѣлъ или довѣренность отъ подрядчика, или условіе, заключенное подрядчикомъ съ извощиками.

Продолженіе.

13) Казна не входитъ ни въ какіе расчеты съ извощиками по перевозкѣ, ни въ разбирательство споровъ между ними и подрядчикомъ. Извощики, отправляющіеся съ транспортами, должны имѣть узаконенные виды.

Продолженіе.

14) При отправленіи транспорта, подрядчикъ или его повѣренный, долженъ вручить транспортному начальнику узаконенные виды всѣхъ отправлющихся съ транспортомъ извощиковъ и условіе, какое имъ съ извощиками заключено будетъ. По прибытіи транспорта на мѣсто назначенія, транспортный налальникъ представляетъ въ Коммиссію условіе, заключенное подрядчикомъ съ извощиками, и паспорты. Если со стороны извощиковъ никакой неисправности не послѣдовало, то Коммиссія возвращаетъ паспорты извошикамъ, а условіе подрядчику, или его повѣренному. Если же извощики были неисправными, то паспорты ихъ отдаетъ подрядчику, или его повѣренному, для отысканія причиненнаго ему неисправностію извощиковъ убытка. Когда же ни подрядчика, ни повѣреннаго его на лицо не будетъ, то Коммиссія отсылаетъ самихъ извощиковъ, паспорты ихъ и условіе заключенное ими съ подрядчикомъ, въ мѣстную городскую полицію, для поступленія относительно удовлетворенія подрядчика по силѣ условія и, ограничивъ тѣмъ свои дѣйствія, дальнѣйшее ходатайство по сему предмету Коммисія предоставляетъ подрядчику, или его повѣренному; почему, для объявленія имъ о семъ, безъ малѣйшаго промедленія времени, сообщаетъ той Коммисіи, отъ коей транспортъ отправленъ.

Продолженіе.

15) Транспортный начальникъ со стороны казны наблюдаетъ въ пути, чтобы транспортъ слѣдовалъ непремѣнно по данному отъ Коммисіи маршруту и останавливался только для кормленія лошадей, воловъ и верблюдовъ въ обыкновенное время.

Продолженіе.

16) Транспортный начальникъ постоянно заботится въ продолженіи пути о сохраненіи въ цѣлости перевозимыхъ вещей, и для того долженъ часто осматривать тюки и ящики, дабы вещи не могли потереться отъ повозокъ и вьюковъ, или подмокнуть отъ дождя по случаю дурной увязки и укупорки; отвѣтственность за сіи случаи относится къ транспортному начальнику. Но если казенныя вещи утюкованы и увязаны въ матеріалы подрядчика, то за потирку вещей отъ повозокъ, и за подмочку ихъ отъ дождя отвѣчаетъ подрядчикъ.

Продолженіе.

17) При каждомъ транспортѣ долженъ находиться военный караулъ въ нужномъ числѣ людей, для охраненія транспорта въ пути отъ набѣговъ хищниковъ; караулъ сей требуется отъ мѣстнаго Военнаго Начальства на мѣстѣ Коммисіею, а въ пути транспортнымъ начальникомъ. Сверхъ того, какъ транспортный начальникъ, такъ и подрядчикъ или его повѣренный, находящіяся при транспортѣ, обязываются въ пути при выступленіи транспорта отъ одного къ другому мѣсту распрашивать, не предстоитъ ли въ дорогѣ опасности, и въ случаѣ удостовѣренія въ томъ транспортный начальникъ долженъ требовать подкрѣпленія къ имѣющемуся караулу, или принять другія возможныя мѣры къ избѣжанію опаспости.

Продолженіе.

18) Въ случаѣ встрѣченныхъ препятствій къ слѣдованію транспорта отъ неустройства чрезъ рѣки переправъ или отъ случающихся въ горахъ снѣжныхъ заваловъ, транспортный начальникъ долженъ просить объ устраненіи препятствій мѣстное гражданское или военное начальство.

Продолженіе.

19) Въ пути транспорты должны останавливаться не на дворахъ, а вблизи селеній, въ мѣстахъ, совершенно отъ огня безопасныхъ; за симъ имѣть наблюденіе повѣренному подрядчика, извощики же должны быть поочередно дневальными. Если же, въ нарушеніе сего пункта, транспортъ остановится на дворѣ, внутри селенія, и транспортируемыя казенныя вещи отъ случившагося пожара сгорятъ, или повредятся отъ огня, то подрядчикъ обязывается пополнить происшедшій отъ того убытокъ казнѣ, на основаніи статьи 33 сихъ условій.

20) Если въ пути заболѣютъ или устанутъ нѣсколько лошадей, воловъ или верблюдовъ, такъ что на нихъ продолжать дороги будетъ невозможно, то подрядчикъ или его повѣренный обязанъ поставить въ мѣсто нихъ другихъ лошадей, воловъ или верблюдовъ, въ теченіе двухъ сутокъ, въ противномъ случаѣ транспортный начальникъ самъ нанимаетъ подводы отъ казны.

Продолженіе.

21) Въ случаѣ остановки транспорта отъ усталости лошадей, воловъ или верблюдовъ подрядчикъ или его повѣренный обязанъ перемѣнить оные въ теченіи четырехъ дней, въ противномъ случаѣ транспортный начальникъ для поднятія и дальнѣйшаго слѣдованія транспорта нанимаетъ подводы отъ казны.

Продолженіе.

22) Во время пути подрядчикъ отвѣтствуетъ за цѣлость ящиковъ или тюковъ съ вещами и подвергается взысканію неустойки, опредѣленной въ условіяхъ на поревозку изъ прочихъ Коммисаріатскихъ Коммисій, за поврежденіе вещей отъ небреженія извощиковъ, какъ-то: чрезъ опрокидываніе арбъ или вьюковъ, подмочку, не отъ дождей происшедшую, потопленіе, потирку и за утрату вещей. Но подрядчикъ не отвѣчаетъ, если во время дороги или на ночлегахъ часть транспорта или весь будетъ отбитъ хищниками, равно онъ не отвѣтствуетъ и за утрату вещей въ такомъ случаѣ, когда при транспортѣ будетъ находиться достаточное число военнаго караула съ офицеромъ; если же при транспортѣ будетъ военнаго караула менѣе трехъ человѣкъ нижнихъ чиновъ; то подрядчикъ въ такомъ случаѣ отвѣтствуетъ и за цѣлость вещей. При перевозкѣ вещей въ своей обвязкѣ, подрядчикъ отвѣчаетъ за подмочку вещей, и отъ дождей происшедшую.

Продолженіе.

23) Извощикамъ съ транспортами, подрядчикомъ или его повѣреннымъ отправленными, со стороны транспортнаго начальства и его команды никакихъ притѣсненій и обидъ не дѣлать; въ противномъ случаѣ коммисаріатское начальство обязано войти въ разсмотрѣніе и доставить подрядчику законное удовлетвореніе; за притѣсненіе же, слѣдствіемъ обнаруженное, виновные въ томъ предаются военному суду.

Продолженіе.

24) Подрядчикъ получаетъ деньги за перевозку по цѣнамъ, утвержденнымъ начальствомъ, съ каждаго пуда перевозимой тяжести на стоверстное разстояніе.

Продолженіе.

25) При отправленіи каждаго транспорта слѣдующія за него по договору провозныя деньги назначаются къ отпуску въ полной суммѣ, если подрядчикъ по заключеніи контракта не получилъ задатка; въ противномъ же случаѣ провозныя деньги назначаются къ отпуску за вычетомъ соразмѣрной части на пополненіе задаточной суммы. Изъ причитающихся подрядчику провозныхъ

Dalszy ciąg.

8) Po przeważeniu paków i kulów, urzędnik wagowy, transportowy dozórca i podradczyk, lub jego pełnomocnik, osobiście podają Kommissyi wiadomość, za wspólnym podpisem i wyrażeniem ilości paków lub kulów, numerów i wagi każdego oddzielnie. Potém nie przyjmują się już późniéj ze strony podradczyka żadne pretensye do skarbu względem nieprawdziwości wagi przewiezionych paków.

Dalszy ciąg.

9) Za umyślne pokazanie wagi w pakach lub kulach większéj, aniżeli rzeczywiście w nich się zawiera, z urzędnikiem wagowym, transportowym dozorcą i podradczykiem lub jego pełnomocnikiem, przy ważeniu znajdującymi się, postępuje się jak z przywłaszczycielami skarbowéj własności.

Dalszy ciąg.

10) Rzeczywistość wagi poświadcza się przez dozorcę magazynów i członka Kommissyi, którzy dla sprawdzenia rozkazują przeważyć w swojéj obecności kilka paków lub kulów bez wyboru, lub nawet przeważyć wszystkie. Potém paki lub kule wkładają się na dostawione przez podradczyka lub jego pełnomocnika podwody przez samych furmanów.

Dalszy ciąg.

11) Podwody po dostawieniu ich przez podradczyków dla zabrania paków lub kulów, niepowinny być zatrzymywane dłużéj nad dwie doby.

Dalszy ciąg.

12) Dla zapobieżenia wszelkim mogącym się zdarzyć w drodze zamitrężeniom, podradczyk przy każdym transporcie powinien mieć swojego pełnomocnika lub komissanta, którego wybiera stosownie do swéj uwagi, chociażby nawet z liczby furmanów, z tym wszakże warunkiem, ażeby wybrany posiadał albo upoważnienie na piśmie od podradczyka, albo umowę zawartą przez podradczyka z furmanami.

Dalszy ciąg.

13) Skarb nie wchodzi w żadne rachunki z furmanami co do przewózki, ani też w roztrząsanie sporów między nimi a podradczykiem wyniknąć mogących. Furmani jadący z transportami powinni mieć prawem przepisane świadectwa.

Dalszy ciąg.

14) Przy wysyłaniu transportu, podradczyk lub jego pełnomocnik powinien transportowemu dozorcy wręczyć takowe świadectwa wszystkich udających się z transportem furmanów, razem z umową, jaka przezeń zawartą będzie z nimi. Po przybyciu transportu na miejsce przeznaczone, transportowy dozorca składa w Kommissyi umowę zawartą przez podradczyka z furmanami i ich pasporty. Jeżeli ze strony furmanów nie było żadnych nadużyć, wówczas Kommissya zwraca im pasporta, umowę zaś podradczykowi lub jego pełnomocnikowi. Jeżeli zaś furmani okazali się nieakuratnemi, tedy ich pasporta oddają się podradczykowi lub jego pełnomocnikowi, dla poszukiwania przyczynionéj mu nieakuratnością furmanów straty. Jeżeli zaś ani podradczyk, ani jego pełnomocnik nie będą obecni, tedy Kommisya odsyła samych furmanów, ich pasporta i zawartą przez nich z podradczykiem umowę, do miejscowéj miejskiéj policyi, dla postąpienia w rzeczy zaspokojenia podradczyka stosownie do zawartéj umowy i ograniczając swą czynność, Kommissya dalsze staranie w tym przedmiocie zostawuje samemu podradczykowi lub jego pełnomocnikowi; przeto dla zawiadomienia ich o tém, bez najmniejszéj zwłoki czasu kommunikuje się z tą Kommissyą, z któréj transport został wysłany.

Dalszy ciąg.

15) Transportowy dozorca pilnuje w drodze, ażeby transport nieodmiennie postępował podług danéj przez Kommissyę marszruty i zatrzymywał się tylko na popasach koni, wołów i wielbłądów w zwykłym czasie.

Dalszy ciąg.

16) Transportowy dozorca ciągłe ma staranie w czasie drogi o zachowanie w całości przewożonych rzeczy, i w tym celu powinien często opatrywać paki, ażeby rzeczy nie mogły być uszkodzone od wozów, lub zamoczone przez deszcz z powodu złego upakowania; przypadki takowe leżą na odpowiedzialności transportowego dozorcy. Lecz jeżeli rzeczy skarbowe są upakowane i obwiązane w materyały podradczyka, tedy za uszkodzenie rzeczy od wozów i za zmoczenie od deszczu odpowiada podradczyk.

Dalszy ciąg.

17) Przy transporcie powinna się znajdować wojenna eskorta w potrzebnéj liczbie żołnierzy, dla zasłonienia transportu w drodze od napadu rabusiów; eskorta takowa ma być żądaną od miejscowéj wojennéj Zwierzchności przez Kommissyę, w drodze zaś przez naczelnika transportu. Nadto, tak naczelnik transportu, jako i podradczyk lub komisant przy transporcie znajdujący się, obowiązani są w ciągu drogi, przy wstąpieniu transportu z jednego na drugie miejsce, rozpytywać się, czy nie zagraża gdzie w drodze niebezpieczeństwo, i w razie przekonania się o tém, naczelnik transportu powinien żądać wzmocnienia eskorty, lub przedsięwziąć inne środki dla uniknienia grożącego niebezpieczeństwa.

Dalszy ciąg.

18) W razie napotykania przeszkod w postępowaniu transportu z przyczyny złego stanu przepraw, lub zdarzających się w górach śnieżnych zasp, naczelnik transportu powinien prosić o uchylenie przeszkód miejscową cywilną lub wojskową Zwierzchność.

Dalszy ciąg

19) W drodze transporty mają się zatrzymywać nie na dziedzińcach, ale w blizkości wiosek, w miejscach zupełnie od ognia bezpiecznych; staranie około tego powinien mieć pełnomocnik podradczyka, furmani zaś powinni kolejno odbywać wartę. Jeżeli zaś naruszając punkt ten, transport zatrzyma się na dziedzińcu lub środku sioła, i transportowe skarbowe rzeczy z powodu zdarzonego pożaru zgorzeją lub ulegną zepsuciu, tedy podradczyk obowiązuje się powrócić wynikłą ztąd dla skarbu szkodę, na osnowie 33 artykułu tych warunków.

Dalszy ciąg.

20) Jeżeli w drodze zachorują lub ustaną kilka koni, wołów lub wielbłądów, tak iż daléj nie będą mogły służyć do pociągu, tedy podradczyk lub jego pełnomocnik powinien na to miejsce dostawić innych koni, wołów lub wielbłądów w ciągu dwóch dób; w przeciwnym razie transportowy dozorca sam najmuje podwody na rachunek skarbu.

Dalszy ciąg.

21) W razie jeżeli cały transport zatrzyma się z powodu ustania koni, wołów lub wielbłądów, podradczyk lub jego pełnomocnik obowiązany odmienić ich w ciągu czterech dób; w przeciwnym razie, dozorca transportu dla dalszego odbywania transportu najmuje podwody kosztem skarbu.

Dalszy ciąg

22) Przez czas podróży, podradczyk odpowiada za całość paków lub kulów z rzeczami, i ulega opłacie niedotrzymania, jakie jest ustanowione w warunkach względem przewozu z innych Kommissoryackich Kommissyj, przez nieostróżność furmanów, jako to: przez wywrócenie arb lub juków, zamoczenie zrządzone nie z przyczyny deszczów, zatopienie, ubycie i stracie rzeczy. Podradczyk nieodpowiada, jeżeli w czasie drogi lub na noclegach, część lub cały transport będzie napadnięty i zabrany przez rubusów, równie też nie odpowiada za stracenie rzeczy w takim zdarzeniu, jeżeli przy transporcie będzie się znajdowała w dostatecznéj liczbie ludzi eskorta wojenna z oficerem; jeżeli zaś przy transporcie eskorta wojenna będzie się składała mniéj niż z trzech żołnierzy, naówczas podradczyk odpowiada także i za całość rzeczy. Jeżeli rzeczy przewozi w swojem obwiązku, podradczyk odpowiada też za podmoczenie rzeczy od dżdżu zaszłe.

Dalszy ciąg.

23) Furmanom transportów, przez podradczyków lub ich pełnomocników wysłanym, dozorca transportu nie ma czynić żadnych ścieśnień i krzywd; w przeciwnym zaś razie Zwierzchność Kommissoryacka obowiązana wejść w rozpatrzenie sprawy ztąd wynikłéj i podradczykowi dać prawne zadośćuczynienie; za krzywdy przez śledztwo wykryte, winni oddają się pod sąd wojenny.

Dalszy ciąg.

24) Podradczyk otrzymuje pieniądze za przewiezienie podług utwierdzonych przez zwierzchność cen, za każdy pud przewożonego ciężaru przez sto-wiorstową przestrzeń.

Dalszy ciąg

25) Przy wysłaniu każdego transportu, przypadające zań pieniądze podług umowy za przewóz, wydają się w całkowitéj summie, jeżeli podradczyk po zawarciu kontraktu nie otrzymał zadatku; w przeciwnym zaś razie pieniądze za przewóz wydają się z potrąceniem odpowiednéj części zadatkowéj summy. Z należących podradczykowi pieniędzy za przewóz jedną połowę

денегъ одну половину выдавать транспортному офицеру на случай могущей встрѣтиться въ пути остановки для найма подводъ или вьюковъ, а другую половину отпускать подрядчику.

Продолженіе.

26) Если находящійся въ пути транспортъ, по какимъ-либо непредвидимымъ обстоятельствамъ, по распоряженію начальства, долженъ быть остановленъ недоѣзжая до прежде назначеннаго мѣста, то казна удовлетворяетъ подрядчика провозными деньгами не за то только разстояніе, которое транспортъ прослѣдовалъ, а за все, которое долженъ былъ прослѣдовать до прежденазначеннаго мѣста. Если же транспортъ, находящійся въ пути, долженъ быть обращенъ назадъ, или направленъ въ строну, или же пройдетъ по тракту далѣе прежденазначеннаго мѣста, то во всѣхъ сихъ случаяхъ удовлетворять подрядчика по разсчету изъ цѣны, договоромъ опредѣленной. Если прежде выѣзда транспорта за черту города, гдѣ кладь взята, получено будетъ отъ начальства распоряженіе, измѣняющее назначеніе транспорта и самое количество вещей, въ этомъ транспортѣ заключающееся, отъ чего нѣсколько подводъ могутъ оказаться лишними, то казна платитъ подрядчику, въ видѣ вознагражденія его потерь, по пятидесяти семи и одной седьмой копейки серебр. въ сутки на каждую лошадь, верблюда или вола, оставшихся лишними, считая эту плату съ того дня, когда подводы выставлены, и до роспуска ихъ за ненадобностію.

Примѣчаніе. Само собою разумѣется, что подрядчикъ обязанъ доставлять вещи на своихъ подводахъ въ полки и команды даже и въ такомъ случаѣ, когда полковъ этихъ или командъ подрядчикъ не застанетъ на томъ мѣстѣ, куда къ нимъ первоначально отправлена была казенная кладь.

Продолженіе.

27) При переправахъ транспорта чрезъ рѣки, подрядчикъ освобождается отъ платежа денежныхъ сборовъ, установленныхъ въ нѣкоторыхъ мѣстахъ Грузіи и въ присоединенныхъ къ оной областяхъ въ пользу казны или откупщиковъ; а потому при отправленіи каждаго транспорта Коммиссія выдаетъ подрядчику письменый видъ, съ означеніемъ числа подводъ въ транспортѣ и того, что онъ не долженъ платить означенныхъ сборовъ.

Продолженіе.

28) Подрядчику представляется право, по заключеніи и во время исполненія контракта, обязанность свою по оному вполнѣ передать, на тѣхъ же основаніяхъ, другому благонадежному лицу, не иначе, какъ съ утвержденія Главнокоман. Отдѣльнымъ Кавказскимъ Корпусомъ.

Опредѣленіе взаимной неустойки, на случай неисполненія обязательства подрядчиками или казною.

29) За неисправность при исполненіи договора, какъ подрядчикомъ, такъ и казною опредѣляется взаимная неустойка.

Продолженіе.

30) Неустойка съ неисправнаго подрядчика полагается сообразно съ степенью неисправности: полная неустойка за совершенную неисправность подрядчика назначается въ двадцать процентовъ подрядной суммы, употребленной на перевозку вещей изъ Тыфлисской Коммисіи съ 1 мая 1858 по 1-е мая 1859 года, если подрядчикъ принялъ перевозку вещей въ казенной обвязкѣ, и въ 30^0_0 съ этой суммы, если онъ принялъ перевозку съ своею обвязкою.

Продолженіе.

31) Если подрядчикъ или его повѣренный не замѣнятъ усталыхъ или заболѣвшихъ лошадей, воловъ или верблюдовъ въ сроки, назначенные 20 пунктомъ сихъ условій, и транспортный начальникъ наймetъ вмѣсто оныхъ подводы отъ казны, то подрядчикъ обязанъ пополнить передачу, какую казна сдѣлаетъ при таковомъ наймѣ. Если же подрядчикъ не заплатитъ казнѣ передержки, употребленоой на наемъ подводъ вмѣсто усталыхъ или заболѣвшихъ, въ теченіи двухъ недѣль, считая ото дня объявленія ему о семъ, то подвергается платежу полной неустойки въ 20 или 30 процентовъ согласно 30 пункту сихъ условій съ подрядной суммы, употребленной на перевозку изъ Коммиссіи съ 1-го Мая 1858 по 1-еМая 1859 года, и, какъ совершенно неисправный, удаляется отъ дальнѣйшаго исполненія договора.

Продолженіе.

32) На основаніи предъидущаго пункта, подрядчикъ подвергается платежу неустойки, если при остановкѣ цѣлаго транспорта отъ усталости лошадей воловъ или верблюдовъ, онъ или ето повѣренный, не перемѣнитъ подводъ въ срокъ, назначенный сими условіями и подводы для поднятія и дальнѣйшаго слѣдованія транспорта будутъ наняты отъ казны.

Продолженіе.

33) Если во время слѣдованія транспорта перевозимыя вещи отъ небреженія извощиковъ будутъ оподмочены отъ прокинутія возовъ, потоплены, или другими случаями повреждены и совершенно утрачены, или же сгорятъ или, когда подрядчикъ перевозитъ вещи въ своей обвязкѣ, онѣ будутъ повреждены отъ дождя или сырости, вообще отъ ненастной погоды, то за перевозку таковыхъ вещей, по числу заключавшагося въ нихъ вѣса, казна денегъ подрядчику не платитъ, а подрядчикъ обязанъ заплатить казнѣ сумму, что стоили, по заготовленію, поврежденныя или сгорѣвшія вещи. Если же сего онъ неисполнитъ въ теченіи одного мѣсяца со дня дачи ему отомъ объявленія, то подвергается платежу полной неустойки въ 20 или 30 процентовъ, по 30 пункту сихъ условій на подрядную сумму и удаленію отъ исполненія контракта. Сверхъ того, если неустойкою весь убытокъ казны не покроется, то непополненная сумма взыскивается съ движимаго и недвижимаго имѣнія подрядчика, какое по разысканію оказаться можетъ.

Продолженіе.

34) Если подрядчикъ или его повѣренный, по полученіи объявленія Коммиссіи, не представитъ подводъ для отправленія вещей въ опредѣленный 5 пунктомъ сихъ условій срокъ, то Комисаріатская Коммиссія нанимаетъ потребныя для отправленія вещей подводы отъ казны, не выходя, однакожъ, при такомъ наймѣ изъ мѣстныхъ справочныхъ цѣнъ. Въ семъ случаѣ подрядчику или его повѣренному предоставляется въ теченіе двухъ недѣль заплатить казнѣ передержку, какая сдѣлана ею будетъ при наймѣ подводъ противъ контрактныхъ цѣнъ. Если же подводы будутъ наняты дешевле подрядныхъ цѣнъ, то сбереженіе отъ сего остается въ пользу казны. Если же подрядчикъ не внесетъ въ теченіе двухъ недѣль передержанной казною суммы и неустойки, то немедленно удаляется какъ неисправный, отъ исполненія договора, и съ него взыскивается казною полная неустойка 20 или 30 процентовъ, на основаніи предъидущаго пункта. При наймѣ подводъ казною, по неисправности подрядчика, можетъ находиться онъ самъ или его повѣренный и указать средства къ выгоднѣйшему найму подводъ.

Продолженіе

40) Впрочемъ подрядчикъ можетъ быть освобожденъ отъ платежа неустойки и отъ исполненія договора, если въ теченіе мѣсяца послѣ договорнаго срока представитъ доказательства о законныхъ причинахъ, воспрепятствовавшихъ ему къ исполненію обязанности.

Продолженіе.

41) Заплативъ полную по договору неустойку въ 20 или 30 процентовъ согласно 30 пункту сихъ условій, подрядчикъ не подвергается за неисправность взысканію, исключая случаевъ утраты или поврежденія вещей въ пути, объясненныхъ въ статьѣ 33 сихъ условій.

Продолженіе.

42) Казна съ своей стороны обязывается платить подрядчику неустойку въ слѣдующихъ случаяхъ:

а) Если по заключеніи контракта и представленіи законныхъ залоговъ казна не выдастъ подрядчику задаточныхъ денегъ въ теченіи двухъ недѣль со дня представленія залоговъ, то по жалобѣ на сіе подрядчика казна платитъ ему въ неустойку половину процента на ту сумму, которая не была ему выдана своевременно, а по истеченіи сихъ двухъ недѣль за слѣдующій за тѣмъ мѣсяцъ полный процентъ. Впрочемъ, подрядчикъ, по утвержденіи за нимъ подряда, обязанъ немедленно объявить Коммисаріатскому Департаменту, откуда онъ желаетъ получить задаточныя денги: изъ Комисаріатского-ли Департамента или изъ Тифлисской Коммиссіи, и если при заключеніи контракта задатковъ не получаетъ, то намѣренъ-ли получить оные въ послѣдствіи, и въ такомъ случаѣ къ такому сроку и куда представить залоги подъ задатки, дабы сообразно съ тѣмъ Департаментъ могъ заблаговременно назначить деньги. Неустойка со стороны казны расчитывается по числу просроченныхъ дней, считая мѣсяцъ тридцать дней.

б) Если представленныя подрядчикомъ подводы будутъ продержаны при накладкѣ вещей болѣе двухъ сутокъ, то за всѣ послѣдующіе дни казна платитъ подрядчику за простой подводъ въ неустойку по пятидесяти семи и одной седмой копейки сер. на лошадь или вола, за каждый день.

wydawać transportowemu oficerowi na przypadek mogącego zdarzyć się w drodze zamitrężenia w najęciu podwod lub juków, drugą zaś połowę wydać podradczykowi.

Dalszy ciąg.

26 Jeżeli znajdujący się w drodze transport, dla jakichkolwiek nieprzewidzianych okoliczności, z rozporządzenia Zwierzchności, będzie musiał zatrzymać się nie dojeżdżając do pierwiéj naznaczonego miéjsca, tedy skarb płaci podradczykowi pieniądze za przewóz nie za tę tylko przestrzeń, którą transport przebył, lecz za całą, którą powinien był przebyć do pierwiéj naznaczonego miejsca. Jeżeli zaś transport w drodze znajdujący się powinien być nazad zwrócony, albo udać się w stronę, albo też przejedzie daléj od pierwiéj naznaczonego miejsca, tedy we wszystkich tych zdarzeniach skarb płaci podradczykowi podług ceny umową ustanowionéj. Jeżeli przed wyjazdem transportu za obręb miasta, gdzie ciężar jest wzięty, otrzymane będzie rozporządzenie Zwierzchności, zmieniające przeznaczenie transportu i samą ilość rzeczy, w tym transporcie zawierającą się, przez co kilka podwód może się okazać zbytecznemi,—tedy skarb płaci podradczykowi, jako wynagrodzenie jego strat, po pięćdziesiąt siedm i jednéj siódméj kopiejce srébrem na dobę za każdego konia, wielbląda albo wołu, które pozostały zbytecznemi, licząc tę płacę od owego dnia, w którym powozy zostały dostarczone, aż do rozpuszczenia ich po przejściu potrzeby

Uwaga: Rozumie się samo przez się, że podradczyk obowiązany jest dostarczać rzeczy na swoich podwodach do pułków i komend w takim nawet razie, jeżeli tych pułków lub komend podradczyk nie zastanie na tém miejscu, dokąd początkowie wysłana była posyłka skarbowa.

Dalszy ciąg.

27) Przy przeprawie transportu przez rzeki, podradczyk uwalnia się od opłaty pieniężnych poborów ustanowionych w niektórych miejscach Gruzyi i przyłączonych do niéj obwodach na rzecz skarbu lub dzierżawców; w tym przeto celu przy wysyłaniu każdego transportu Kommissya wydaje podradczykowi świadectwa, z oznaczeniem ilości podwód w transporcie i wymienieniem, że on nie powinien płacić rzeczonych poborów.

Dalszy ciąg.

28) Podradczykowi zostawuje się prawo po zawarciu i w czasie wykonywania kontraktu, zobowiązania się swoje całkowicie przelać na tychże zasadach na inną godną zaufania osobę, jednak nie inaczéj, jak za rozstrzygnieniem Głównodow. Oddzielnym Korpusem Kaukazkim.

Oznaczenie wzajemnego sztrafu w razie niewykonania zobowiązania się przez podradczyka lub przez skarb.

29) Za nieakuratność przy wypełnieniu umowy, tak przez podradczyka jako i skarb, naznacza się wzajemny sztraf.

Dalszy ciąg.

30) Sztraf od nieakuratnego podradczyka naznacza się stosownie do stopnia jego nieakuratności: zupełny sztraf za całkowitą nieakuratność podradczyka naznacza się na dwadzieścia procentów podradowéj summy, użytéj na przewiezienie rzeczy Tyfliskiéj Kommissyi od 1 Maja 1858 do 1 Maja 1859 r., jeżeli podradczyk zobowiązał się do przewózki rzeczy w obwiązaniu skarbowém i 30% od téj summy, jeżeli podjął się przewózki ze swojem obwiązaniem.

Dalszy ciąg.

31) Jeżeli podradczyk lub jego pełnomocnik, nie odmienił koni, wołów lub wielbłądów, które w drodze zachorowały lub ustały, w ciągu zakreślonego w 20 punkcie tych warunków terminu, i transportowy dozórca najmie natomiast podwody od skarbu; tedy podradczyk powinien skarbowi wrócić pieniądze, które będą wydane nad umówioną z nim cenę. Jeżeli zaś podradczyk nie zwróci skarbowi wydanych nato pieniędzy, użytych na najęcie podwod z powodu ustałych lub chorych zaprzęgów, w ciągu dwóch tygodni, licząc od daty oznajmienia mu o tém, tedy ulega zapłaceniu zupełnego sztrafu 20 lub 30 stosownie do 40 punktu niniejszych warunków od summy podradowéj, użytéj na przewózkę z Kommisyi od 1 Maja 1858 do 1 Maja 1859 roku, i jako całkiem nieakuratny usuwa się od dalszego wykonywania umowy.

Dalszy ciąg.

32) Na osnowie poprzedzającego punktu, podradczyk ulega płaceniu sztrafu, jeżeli zatrzyma się cały transport z powodu ustania koni lub wołów, i on lub jego pełnomocnik nie przemieni w takim razie podwod, w zakreślonym niniejszemi warunkami terminie, i podwody dla dalszego wieziemia transportu najęte będą od skarbu.

Dalszy ciąg.

33) Jeżeli w czasie drogi przewożone rzeczy przez niedbałość furmanów będą zamoczone przez wywrócenie wozów, zatopione, lub innym jakim przypadkiem uszkodzone i zupełnie zniweczone, albo też będą spalone albo też, jeżeli podradczyk przewozi rzeczy w swojém opakowaniu, zostaną uszkodzone od deszczu lub wilgoci, w ogólności od niepogody, tedy za przewiezienie takowych rzeczy, stosownie do ich wagi, skarb nie płaci podradczykowi pieniędzy, i podradczyk obowiązany wrócić skarbowi całą wartość uszkodzonych, straconych lub spalonych rzeczy. Jeśli zaś tego niewypełni w ciągu jednego miesiąca od daty zawiadomienia go o tém, ulega płaceniu zupełnego sztrafu 20 lub 30 procentów, stosownie do 30 punktu niniejszych warunków, od podradowéj summy i usunieniu od kontraktu. Nadto, jeżeli opłacony sztraf nie powróci całéj straty skarbu, niedostająca summa uzyskuje się z ruchomego i nieruchomego majątku podradczyka, jaki się następnie po wyszukaniu będzie mógł okazać.

Dalszy ciąg.

34) Jeżeli podradczyk lub jego pełnomocnik, po otrzymaniu zawiadomienia Kommissyi nie przyszle podwod dla wysłania rzeczy w zakreślonym 5 punkcie tych warunków terminie, tedy Kommissoryacka Kommissya najmuje potrzebne dla wysłania rzeczy podwody kosztem skarbu, pilnując się jednakże w takowém najęciu miejscowych sprawkowych cen. W tym razie podradczyk lub jego plenipotent może w ciągu dwóch tygodni zapłacić skarbowi przewyżkę pieniężną, jaka będzie zrobioną przy najęciu podwód w stosunku do ceny kontraktowéj. Jeżeli zaś podwody będą najęte taniéj od ceny podradowéj, wówczas oszczędzone przez to pieniądze stają się własnością skarbu. Jeżeli podradczyk nie wypłaci, w ciągu dwóch tygodni, wydanéj przez skarb przewyżkowéj summy i sztrafu, tedy on niezwłócznie usuwa się od skutków umowy i uzyskuje się od niego do skarbu całkowitego sztrafu 20 lub 30 procentów, na osnowie poprzedzającego punktu. Przy najmowaniu podwód przez skarb, z powodu nieakuratności podradczyka, może się znajdować on sam lub jego pełnomocnik, i wskazać środki dogodniejszego najęcia podwód.

Dalszy ciąg.

40) Zresztą podradczyk może być uwolnionym od zapłacenia sztrafu i wypełnienia umowy, jeżeli złoży dowody prawnych przyczyn, które stały się przeszkodą wypełnienia przezeń w terminie swego zobowiązania się, w ciągu jedego miesiąca od daty umówionego terminu.

Dalszy ciąg.

41) Po zapłaceniu całkowitego niedotrzymania wedle umowy 20 lub 30 procentów, stosownie do 30 punktu niniejszych warunków, podradczyk nie ulega za nieakuratność innego rodzaju sztrafom, wyłączając tylko zdarzenie stracenia lub uszkodzenia rzeczy w drodze, jak jest powiedziano w 33 punkcie niniejszych warunków.

Dalszy ciąg.

42) Skarb ze swéj strony zobowiązuje się płacić podradczykowi sztraf w następujących zdarzeniach:

a) Jeżeli po zawarciu kontraktu i złożeniu prawem przepisanych ewikcyi, skarb nie wyda podradczykowi zadatkowych pieniędzy w ciągu dwóch tygodni od daty złożenia ewikcyi, tedy za podaną skargą na to przez podradczyka, skarb wypłaca mu na rachunek sztrafu pół procentu od téj summy, która nie była mu wydaną w swoim czasie, a po przejściu tych dwóch tygodni za następny miesiąc cały procent. Zresztą podradczyk, po utwierdzeniu przy nim podradu, powinien niezwłócznie oświadczyć Kommisoryackiemu Departamentowi: zkąd chce otrzymać zadatkowe pieniądze, czy z Kommisoryackiego Departamentu, lub też z Kommissyi, Tyfliskiéj i jeżeli przy zawarciu kontraktu zadatków nie otrzymuje, tedy, czy chce takowe wziąść późniéj, i w takim razie w jakim czasie i gdzie przedstawi ewikcye na zadatki, ażeby stosownie do tego Departament mógł wcześnie przygotować pieniądze. Niedotrzymanie ze strony skarbu liczy się podług uchybionych w terminie dni, liczą miesiąc o trzydziestu dniach.

b) Jeżeli dostawione przez podradczyka podwody będą przetrzymane przy spakowaniu rzeczy dłużéj nad dwie doby, tedy za wszystkie następne dni skarb płaci podradczykowi za takowe przetrzymanie po pięćdziesiąt siedm i jednéj siódméj kopiejki srébrem od konia lub wołu za każdą dobę.

в) Равнымъ образомъ, по прибытіи транспорта на мѣсто назначенія, если подводы продержаны будутъ казною болѣе двухъ сутокъ, то за всѣ слѣдующіе дни казна платитъ подрядчику за простую неустойку подводъ по пятидесяти семи и одной седьмой копейки сер. въ день за каждую лошадь или вола.

г) Въ случаѣ задержанія транспортовъ въ карантинахъ, казна платитъ подрядчику, обязавшемуся перевозить вещи, съ каждаго пуда по двѣ и шести седьмыхъ коп. сер. на сто верстъ, по соображенію разстоянія, которое прослѣдовалъ бы по договору транспортъ, если бы онъ не былъ задержанъ въ карантинѣ.

Продолженіе.

38) Неустойка платится подрядчику, если слѣдуетъ, немедленно при удовлетвореніи его причитающимися по договору деньгами.

Обезпеченіе неустойки со стороны подрядчика.

39) Полагаемую сими условіями неустойку подрядчикъ обязанъ обезпечить, до вступленія въ торгъ, залогомъ, который равнялся бы двадцати процентамъ на всю подрядную сумму, употребленную на перевозку вещей изъ той же Коммиссіи съ 1-го Мая 1858 по 1-е Мая 1859 г., если онъ принимаетъ перевозку съ казенною обвязкою и 30%, если принимаетъ перевозку съ своею обвязкою.

Продолженіе

40) Залоги представленные подрядчикомъ въ обезпеченіе неустойки по перевозкѣ вещей, освобождаются до окончательнаго выполненія договора и составленія съ подрядчикомъ разсчета.

Разсчетъ съ подрядчикомъ.

41) По окончаніи подряда составляется разсчетъ, и копія съ него выдается подрядчику или его повѣренному, который обязанъ, не далѣе шести недѣль подписать на ономъ свое согласіе или неудовольствіе.

42) Контрактъ на перевозку писать на бумагѣ въ девяносто к. сер. по неизвѣстности суммы, какая въ теченіи года дѣйствительно можетъ быть употреблена на перевозку; по окончаніи же перевозки и по исчисленіи суммы, слѣдующія противъ оной за гербовую бумагу деньги подрядчикъ долженъ внести наличностію, или Коммисаріатская Коммиссія вычитаетъ изъ причитающейся ему по перевозкѣ суммы. Равнымъ образомъ удерживаются съ подрядчика, и гильдейскія повинности, если оныя, по суммѣ подряда и по настоящему званію подрядчика на основаніи существующихъ о гильдіи законовъ, будутъ причитаться къ уплатѣ.

43) Въ случаѣ неисправности подрядчика взыскиваются съ него узаконенные проценты на всю слѣдующую казнѣ сумму, начиная счисленіе ихъ чрезъ мѣсяцъ со дня объявленія отвѣтчику или его законно-уполномоченному окончательнаго разсчета, по день платежа.

44) Во всѣхъ случаяхъ, здѣсь непоименованныхъ, рукодствоваться общими правилами, опредѣленными въ сводѣ военныхъ постановленій, и соотвѣтствующими имъ законами гражданскими, сколько эти послѣдніе, по свойству подрядовъ военнаго вѣдомства и по обстоятельствамъ дѣла, приличны быть могутъ.

УСЛОВІЯ

на перевозку коммисаріатскихъ вещей и медикаментовъ съ 1 мая 1860 по 1 мая 1862 г.

Предметъ подряда.

1) Для перевозки коммисаріатскихъ вещей, медикаментовъ и другихъ тяжестей, отправляемыхъ Коммисаріатскими Коммисіями во всѣ мѣста, куда будетъ назначено, подрядчикъ обязуется доставлять подводы одноконныя обыкновенныя и троечныя срочныя, смотря по требованію. Перевозить вещи подрядчику предоставляется въ казенной обвязкѣ или въ собственной. Въ послѣднемъ случаѣ обязывается онъ представлять вмѣстѣ съ подводами потребное число обвязочныхъ матеріаловъ, какъ-то: циновокъ, рогожъ, веревокъ, толстыхъ и ушивочныхъ, ящиковъ, обверторчнаго холста, бумаги и пакли въ достаточномъ количествѣ для надлежащаго охраненія вещей въ пути.

Количество подводъ и обвязочныхъ матеріаловъ.

2) Количество подводъ требуется коммисаріатскими Коммиссіями отъ подрядчика по мѣрѣ въ нихъ надобности, въ каждый день не болѣе одноконныхъ обыкновенныхъ двадцати пяти, срочныхъ троечныхъ десяти подводъ: въ случаѣ же представленія, въ замѣнъ сихъ послѣднихъ, согласно съ 4-мъ пунктомъ условій, парныхъ или одноконныхъ срочныхъ подводъ, подрядчикъ обязанъ выставлять ихъ каждый день такое количество, какое нужно для поднятія тяжести, укладываемой на десяти троечныхъ подводахъ. Если же, по обстоятельствамъ, Коммисіямъ понадобятся срочныя или обыкновенныя подводы въ большемъ количествѣ къ поставкѣ въ которой либо день, нежели какое выше означено, а подрядчикъ не согласится ихъ поставить по контрактнымъ цѣнамъ, въ такомъ случаѣ Коммиссіи вправѣ потребное сверхъ коотракта число подводъ заподрядить или нанять у другихъ, по выгоднымъ для казны цѣнамъ. Коммисаріатскія Коммисіи даютъ подрядчику требованія, или повѣстки, о поставкѣ подводъ своевременно согласно съ 5-мъ пунктомъ, соображаясь съ количествомъ тяжести, слѣдующей къ отправленію, и временемъ, къ коему отправляемыя вещи должны быть доставлены на мѣсто назначенія. Но когда подрядчикъ, получившій отъ Коммисіи повѣстку съ опредѣленнымъ въ ней означеніемъ, въ какіе дни или числа, по сколькому и какихъ подводъ обязанъ онъ выставить (разумѣется невыходя изъ котракнаго числа), вмѣсто того постановитъ въ одинъ день менѣе, а въ другой день болѣе назначеннаго повѣсткою, то излишка сего не считать сверхконтракнымъ. При перевозкѣ вещей въ собственной обвязкѣ подрядчика, количество обвязочныхъ матеріаловъ, вышепоименованныхъ въ 1-мъ пунктѣ, должно быть вполнѣ достаточно для надлежащаго охраненія вещей въ пути. Матеріаловъ этихъ смотря по роду клади, дальности или близости дороги, которую должны прослѣдовать вещи, можетъ быть поставлено подрядчикомъ болѣе, или менѣе, лишь бы отъ этого не произошло поврежденіе вещамъ, за что отвѣтственность останется вполнѣ на подрядчикѣ.

Количество подводъ и обвязочныхъ матеріаловъ.

3) Подрядчикъ обязанъ ставить подводы, которыхъ лошади были бы неизнуренныя и къ перевозкѣ тяжестей надежныя, повозки лѣтнія и зимнія— прочныя и удобныя для укладки тюковъ, а вся упряжь была бы въ надлежащей исправности, такъ чтобы въ дорогѣ отъ усталости лошадей, или отъ неисправности повозокъ и упряжи, отнюдь немогло случиться какой-либо остановки. Обвязочные матеріалы подрядчикъ, при перевозкѣ вещей въ своей обвязкѣ, не обязывается ставить по существующимъ въ Коммисаріатѣ образцамъ, но требуется отъ этихъ матеріаловъ такого только качества и прочности, чтобы утюкованныя, уложенныя, связанныя и покрытыя въ нихъ казенныя вещи неповредились въ пути въ слѣдствіе дурнаго качества обвязки, или отъ подмочки при опрокидываніи возовъ, ни отъ дождей и сырой погоды, а дошли до мѣста въ совершенной исправности. По доставленіи вещей на мѣста, обвязочные матеріалы подрядчикъ можетъ оставлять въ свою пользу, а если уступитъ ихъ казнѣ, то послѣдняя принимаетъ отъ него безъ брака и безъ платы.

Продолженіе.

4) Подрядчику предоставляется ставить, вмѣсто обыкновенныхъ одноконныхъ, воловыя подводы, гдѣ сіе дозволено (*), съ тѣмъ только, чтобы транспорты были доставлены, по назначенію, въ опредѣленный договоромъ для одноконныхъ подводъ срокъ. Также предоставляется подрядчику, вмѣсто троечныхъ срочныхъ подводъ, ставить парныя и одноконныя повозки, съ платою за нихъ какъ за срочныя, но съ тѣмъ, чтобы вещи доставлены были въ установленное для срочныхъ подводъ время. Сверхъ того подрядчикамъ по перевозкѣ вещей изъ Коммисій: Московской, Кіевской, Брестъ-Литовской, Тифлиской, Ставропольской, Тобольской и Иркутской, также изъ Тулы, и, по особому подряду, изъ Болхова, Калуги, Сухиничь, Тулы, Бѣлева и Курска,— дозволяется, кромѣ развозки на подводахъ, перевозить вещи и водою, съ платою за разстоянія и по цѣнамъ сухопутной перевозки, но съ тѣмъ, чтобы перевозки окончивались въ одну навигацію, и чтобы подрядчикъ за уплату и поврежденіе вещей отвѣтствовалъ всѣмъ своимъ имуществомъ, согласно 37 пункту сихъ условій.

5) Подводы, потребныя для казенныхъ аптекъ въ тѣхъ мѣстахъ, гдѣ нѣтъ Коммисій, подрядчикъ обязанъ выставлять во дворъ тѣхъ аптекъ, а потребныя для Коммисій выставлять на коммисаріатскій дворъ, если вещи отправляются изъ магазиновъ Коммисій или на другое, по указанію Коммисіи, мѣсто,—если вещи отправляются не изъ магазиновъ ея, а напримѣръ, изъ госпиталя, склада коммисаріатскихъ вещей, учрежденнаго для резервныхъ и запасныхъ войскъ, аптеки, аптечнаго магазина (разумѣя матеріалы), завода, или воинской команды, находящихся въ томъ самомъ городѣ, гдѣ и Коммисія состоитъ, то за провозъ отъ сихъ мѣстъ до коммиса-

(*) Воловыя подводы въ лѣтнее время дозволено ставить для перевозки изъ Коммисій: Кіевской, Воронежской, Тамбовской, Кременчугской, Брестъ-Литовской, Ставропольской и Симбирской.

c) Równie też po przybyciu transportu na miejsce przeznaczenia, jeżeli podwody będą przez skarb przetrzymane dłużéj nad dwie doby, tedy przez wszystkie następne dni skarb płaci podradczykowi niedotrzymania także po pięćdziesiąt siedm i jednéj siódméj kopiejki srebrem na dzień za każdego konia lub wołu.

d) W razie zatrzymania transportów w kwarantannie, skarb płaci podradczykowi, który się zobowiązał wieźć transport, od każdego puda po dwie i sześć siódmych kop. srebr. za sto wiorst, stosownie do przestrzeni, jakąby przebył podług umowy transport, gdyby nie był zatrzymany w kwarantannie.

Dalszy ciąg.

38) Niedotrzymanie płaci się podradczykowi, jeżeli należy, niezwłócznie przy wypłaceniu należących mu podług umowy pieniędzy.

Zabezpieczenie sztrafu ze strony podradczyka.

39) Ustanowione temi warunkami niedotrzymanie, podradczyk powinien zabezpieczyć przed rozpoczęciem targu przez złożenie ewikcji, która powinna równać się dwudziestu procentom całéj podradowéj summy, użytéj na przewiezienie rzeczy z téjże Kommissyi od 1 Maja 1858 do 1 Maja 1859 r., jeżeli podejmuje się przewózki z obwiązaniem skarbowém i 30%, jeżeli podejmuje się przewózki ze swojém obwiązaniem.

Dalszy ciąg.

40) Ewikcje złożone przez podradczyka na zabezpieczenie niedotrzymania względem przewożenia rzeczy, nie uwalniają się do zupełnego wykonania umowy i zrobienia z podradczykiem rozrachunku.

41) Po ukończeniu podradu robi się rozrachunek, którego kopja wydaje się podradczykowi lub jego pełnomocnikowi, który powinien najdaléj w ciągu sześciu tygodni napisać na nim, że się zgadza lub nie.

42) Kontrakt na przewózkę pisać na papierze wartości dziewięćdziesięciu kopiejek srebrem, z powodu, iż nie może być wiadoma summa, jaka w ciągu roku rzeczywiście będzie użytą na przewózkę; po ukończeniu zaś takowéj i po wyliczeniu summy, przypadające podług niéj za herbowy papier pieniądze, podradczyk powinien opłacić gotówką, lub Kommissoryacka Kommissya potrąca z należącéj mu za przewóz summy. Również zatrzymują się od podradczyka i gildyjne powinności, jeśli takowe stosownie do summy podradu i obecnego tytułu podradczyka, na osnowie istniejących przepisów o gildji, będą należały do uzyskania.

43) W razie nieakuratności podradczyka, uzyskują się od niego procenty od całéj przypadającéj skarbowi summy, licząc je od piérwszego upłynionego miesiąca od daty objawienia podradczykowi lub jego pełnomocnikowi ostatecznego rozrachunku, po dzień wypłaty.

44) We wszystkich niewymienionych tu zdarzeniach trzymać się ogólnych prawideł, w Zbiorze Praw Wojennych przepisanych, oraz odpowiednich im Praw Cywilnych, o ile te ostatnie ze względu na naturę podradów wydziału wojskowego i na okoliczności mogą być właściwe.

WARUNKI

przewózki Kommissorjackich rzeczy i medykamentów od 1 maja 1860 do 1 maja 1862 roku.

Przedmiot podradu.

1) Dla przewożenia Kommissorjackich rzeczy, medykamentów i innych ciężarów, wysyłanych przez kommissorjackie kommissje do różnych miejsc, gdzie będzie naznaczono, podradczyk obowiązuje się dostarczać podwody jednokonne zwyczajne i trójkonne terminowe, stosownie do zapotrzebowania. Przewozić rzeczy podradczykowi pozwala się w obwiązce skarbowéj albo swojéj własnéj. W ostatnim razie zobowiązuje się przedstawiać razem z podwodami potrzebną ilość materjałów do obwiązywania służących, jako to: cynówek, rohożek, powrozów i szpagatu, paków, płótna, papieru i pakuli w ilości dostatecznéj dla należytego zabezpieczenia rzeczy w drodze.

Ilość podwód i rzeczy do obwiązywania służących.

2) Kommissorjackie Kommissye potrzebują takiéj ilości podwód od podradczyka, jaka będzie potrzebna dla uskutecznienia przewózki, lecz codzień nie więcéj jak jednokonnych zwyczajnych dwadzieścia pięć, terminowych trójkonnych dziesięć podwód; w razie zaś dostawienia zamiast tych ostatnich, stosownie do 4 punktu warunków, podwód terminowych parokonnych lub jednokonnych, podradczyk obowiązany jest codzień dostarczać taką ich liczbę, jaka będzie potrzebna dla dźwignięcia ciężaru, kładzionego na dziesięciu terminowych podwodach trójkonnych. Jeżeliby zaś stosownie do okoliczności Kommissya zapotrzebowała którego dnia podwód terminowych lub zwyczajnych w większéj ilości niż wyżéj powiedziano, a podradczyk nie zechce dostarczyć ich za ceny kontraktowe, w takim razie kommissja ma prawo potrzebną nad kontrakt liczbę podwód zamówić lub nająć u innych, za dogodne dla skarbu ceny. Kommissorjackie kommissye dają podradczykowi bilet na dostarczenie podwód wcześnie na mocy 5 punktu, stosując się do ilości ciężarów, mających się wysłać, i do czasu, na który wysłane rzeczy powinny być dostawione na miejsce przeznaczone. Ale jeżeli podradczyk, po otrzymaniu od Kommissji powiestki z oznaczeniem w niéj, w jakie dni, ile i jakie podwody winien jest dostarczyć (nie wychodząc rozumie się z liczby kontraktowéj), dostawi natomiast jednego dnia więcéj, a drugiego dnia mniéj niż w powiestce zażądano,— tedy téj przewyżki za nadkontraktową nie uważać. Przy przewózce rzeczy we własném obwiązaniu podradczyka, ilość materjałów do obwiązywania służących, w 1-m punkcie wymienionych, powinna być całkiem dostateczna dla należytego zabezpieczenia rzeczy w drodze. Materjałów tych, stosownie do rodzaju ciężaru, odległości lub bliskości drogi, którą mają przebyć wiezione rzeczy, podradczyk może dostarczyć więcéj lub mniéj, byleby przez to niedoznały uszkodzenia rzeczy, za co cała odpowiedzialność pozostaje na podradczyku.

Ilość podwód i rzeczy do obwiązywania służących.

3) Podradczyk obowiązany dawać podwody, zaprzężone końmi niewycieńczonemi i wdrożonemi do przewożenia ciężarów, wozy letnie lub zimowe i wygodne do pakowania paków, a cała uprząż ma być w należytym stanie, tak, ażeby w drodze z powodu ustania koni lub złego stanu wozów i uprzęży, nie mogły zdarzyć się jakiekolwiek przeszkody. Materjały do obwiązywania służące, podradczyk, przy przewozie rzeczy we własném obwiązywaniu, nie zobowiązuje się dostarczyć podług znajdujących się w Kommisorjacie wzorów, lecz wymaga się ażeby te materjały były takiego gatunku i trwałości, iżby upakowane, ułożone, związane i okryte w nich rzeczy skarbowe nie uległy w drodze uszkodzeniu w skutek złego gatunku obwiązki, lub podmoczenia, w razie wywrócenia wozów, albo z powodu dżdżów i wilgotnego powietrza, i doszły na miejsce w stanie jak należy. Po dostawieniu rzeczy na miejsce, materjały do obwiązywania złożone podradczyk może zostawiać na swą własność, jeżeli zaś ustąpi skarbowi, te przyjmuje odeń bez braku i bez zapłaty.

Dalszy ciąg.

4) Podradczyk może dostarczać, zamiast zwyczajnych jednokonnych, wołowe podwody, gdzie to jest pozwolono (*), z zastrzeżeniem, ażeby transporty przybyły na wskazane miejsce na czas dla jednokonnych podwód naznaczony. Pozwala się także podradczykowi, zamiast podwód trójkonnych terminowych, dostarczać zaprzęgi parokonne i jednokonne, z płaceniem za nie jak za terminowe, z warunkiem, ażeby rzeczy były dostawione na czas dla terminowych podwód naznaczony. Nadto, podradczykom, którzy się podjęli przewozić rzeczy z Kommisji: Moskiewskiéj, Kijowskiéj, Brzesko-Litewskiéj, Tyfliskiéj, Stawropolskiéj, Tobolskiéj i Irkutskiéj, także z Tuły, i, za osóbnym podradem, z Bołchowa, Kaługi, Suchiniez, Tuły, Bielewa i Kurska— pozwala się, oprócz przewożenia na podwodach, przewozić też wodą, z opłatą za odległość wedle cen lądowego przewozu, z warunkiem, aby przewóz kończył się podczas jednéj żeglugi, aby podradczyk za straty i uszkodzenie rzeczy, odpowiadał całym swoim funduszem wedle 37 punktu niniejszych warunków.

5) Podwody, potrzebne dla fabryk i aptek skarbowych w tych miejscach, gdzie niema Kommisji, podradczyk obowiązany dostawiać na dziedziniec Kommissorjacki, jeśli rzeczy wysyłaju się z magazynów Kommissji, albo na inne wskazane przez Kommisją miejsce jeżeli rzeczy wysyłają się nie z jéj magazynów, ale naprzykład ze szpitalu, składu rzeczy Kommissorjackih, utrzymywanego dla wojsk odwodowych i zapasowych, apteki, magazynu aptecznego (rozumiejąc materjały), fabryki, zakładu lub komendy wojskowéj, znajdujących się w tém samém mieście, gdzie się też Kommissja znajduje. Za przewiezienie od tych miejsc do dziedzińca Kommissorjackiego paków i skrzyń dla wożenia, jeżeli to będzie potrzebnem, osóbna

(*) Wołowe podwody latem pozwolono dawać dla Kommissji: Kijowskiéj, Woronezkiéj, Tambowskiéj, Krzemenczuckiéj, i Symbirskiéj, Brześcia Ltewskiego i Stawropolskiéj.

ріатскаго двора тюковъ и ящиковъ для взвѣшиванія, если того надобность потребуетъ, особой платы подрядчику не полагается. Подводы подрядчикъ обязанъ выставлять: въ столицахъ одноконныя подводы чрезъ двое сутокъ, срочныя на другой день; въ прочихъ мѣстахъ одноконконныя, или воловыя, не далѣе пяти сутокъ, а срочныя считая срокъ сей не далѣе двухъ сутокъ, со дня полученія отъ Коммисіи, или казенной аптеки повѣстки или требованія на выставку подводъ.

6) Если прежде выѣзда транспорта за черту города, гдѣ кладь взята, получено будетъ отъ начальства распоряженіе, измѣняющее прежнее назначеніе транспорта и самое количество вещей, въ томъ транспортѣ заключающееся, отъ чего нѣсколько подводъ могутъ оказаться лишними, то казна платитъ подрядчику, въ видѣ награжденія его потерь и примѣняясь къ 42 пункту условій лит. б., по $57\frac{1}{7}$ к. сер., въ сутки за каждую лошадь, оставшуюся лишнею, считая эту плату съ того самаго дня, когда подводы выставлены, и до роспуска ихъ за не надобностію.

Пособіе отъ казны.

7) При заключеніи контракта, если подрядчикъ пожелаетъ, можетъ быть выдано ему въ задатокъ до десятой части подрядной суммы, употребленной на перевозку изъ той же Коммисіи въ теченіе послѣдняго предъ подрядомъ года, особый залогъ рубль за рубль. Если подрядчикъ, при заключеніи контракта, не воспользовался задаткомъ, то можетъ получить, не далѣе двухъ мѣсяцевъ со дня приступленіи къ исполненію договора, опредѣленное количество задатка, по представленіи залога рубль за рубль. Задаточныя деньги должны вычитаться у подрядчика, при каждой уплатѣ ему денегъ за поставленныя по договору подводы, въ такой соразмѣрности, чтобы въ теченіе одного года были непремѣнно вполнѣ вычтены. Залоги, представленные подрядчикомъ на обезпеченіе задаточныхъ денегъ, освобождаются и возвращаются подрядчику по его просьбамъ, по мѣрѣ вычета задаточныхъ денегъ, если не будетъ въ виду явной неисправности подрядчика. Но, во всякомъ случаѣ, неудержанные задатки непремѣнно должны быть обезпечены рубль за рубль.

Порядокъ исполненія договора со стороны подрядчика и со стороны казны.

8) Укладка, укупорка и увязка назначаемыхъ къ перевозкѣ вещей лежитъ на обязанности Коммисіи, аптеки, или того мѣста, которое производитъ отправку. По укладкѣ и увязкѣ, ящики или тюки съ вещами взвѣшиваются чиновникомъ, находящимся при вѣсахъ Коммисіи, въ присутствіи транспортнаго чиновника, подрядчика, или его повѣреннаго. На каждомъ тюкѣ или ящикѣ дѣлается черною краскою мѣта, означающая нумеръ тюка, или ящика, и количество заключающагося въ немъ вѣса; мѣту сію дозволяется дѣлать и на ярлыкѣ изъ кожи, который привязывается къ тюкамъ.

Примѣчаніе. По Болховской перевозкѣ рабочихъ для увязки товара поставлять долженъ подрядчикъ.

Продолженіе.

9) При перевозкѣ коммисаріатскихъ вещей, количество тяжести на каждую подводу полагается по собственному распоряженію законтрактованныхъ для сего подрядчиковъ, смотря по удобству пути, времени года и другимъ обстоятельствамъ, но съ тѣмъ, чтобы вещи были доставляемы на мѣста въ назначенные сроки, и чтобы, въ случаѣ просрочки, подвергались подрядчики платежу опредѣленной неустойки, согласно съ существующими правилами.

Продолженіе.

10) По взвѣшеніи ящиковъ и тюковъ, чиновники при вѣсахъ, транспортный начальникъ и подрядчикъ, или его повѣренный, лично представляютъ Коммисіи вѣдомость за общимъ подписаніемъ, съ означеніемъ въ оной числа ящиковъ или тюковъ, нумераціи онымъ и вѣса каждому ящику или тюку особо. Затѣмъ не принимаются уже въ послѣдствіи со стороны подрядчика никакія претензіи на казну относительно невѣрности вѣса въ перевезенныхъ тяжестяхъ.

Продолженіе.

11) За показаніе умышленное вѣса въ тюкахъ или ящикахъ болѣе, нежели дѣйствительно въ нихъ заключается, съ чиновникомъ при вѣсахъ, транспортнымъ начальникомъ и подрядчикомъ, или его повѣреннымъ, находившимся при взвѣшиваніи, поступается какъ съ похитителями казны.

Продолженіе.

12) Вѣрность вѣса свидѣтельствуется смотрителемъ магазиновъ и членомъ Коммиссіи, которые, для повѣрки онаго, приказываютъ взвѣсить себѣ нѣсколько ящиковъ или тюковъ, безъ выбора, или даже перевѣсить и всѣ тюки или ящики. Послѣ сего и тюки и ящики накладываются на представленныя подрядчикомъ, или его повѣреннымъ подводы, самими извощиками.

Продолженіе.

13) Подводы, по представленіи ихъ подрядчикомъ для навалки тюковъ и ящиковъ, не должны задерживаться болѣе двухъ сутокъ.

Продолженіе.

14) Для отвращенія всякихъ могущихъ случиться въ пути остановокъ, при каждомъ транспортѣ подрядчикъ долженъ имѣть своего повѣреннаго, или прикащика, котораго подрядчикъ избираетъ по своему усмотрѣнію, хотя бы изъ извощиковъ, но съ тѣмъ, чтобы тотъ, кто будетъ избранъ, имѣлъ или довѣренность отъ подрядчика, или условіе, заключенное подрядчикомъ съ извощиками.

Продолженіе.

15) Казна не входитъ ни въ какіе расчеты съ извощиками по перевозкѣ, ни въ разбирательство споровъ между ними и подрядчикомъ. Извощики, отправляющіеся съ транспортами, должны имѣть узаконенные виды.

Продолженіе.

16) При отправленіи транспорта, подрядчикъ или его повѣренный, долженъ вручить транспортному начальнику узаконенные виды всѣхъ отправлющихся съ транспортомъ извощиковъ и условіе, какое имъ съ извощиками заключено будетъ. По прибытіи транспорта на мѣсто назначенія, транспортный налальникъ представляетъ въ Коммиссію условіе, заключенное подрядчикомъ съ извощиками, и паспорты. Если со стороны извощиковъ никакой неисправности не послѣдовало, то Коммиссія возвращаетъ паспорты извошикамъ, а условіе подрядчику, или его повѣренному. Если же извощики были неисправными, то паспорты ихъ отдаетъ подрядчику, или его повѣренному, для отысканія причиненнаго ему неисправностію извощиковъ убытка. Когда же ни подрядчика, ни повѣреннаго его на лицо не будетъ, то Коммиссія отсылаетъ самихъ извощиковъ, паспорты ихъ и условіе заключенное ими съ подрядчикомъ, въ мѣстную городскую полицію, для поступленія относительно удовлетворенія подрядчика по силѣ условія и, ограничивъ тѣмъ свои дѣйствія, дальнѣйшее ходатайство по сему предмету Коммисія предоставляетъ подрядчику, или его повѣренному; почему, для объявленія имъ о семъ, безъ малѣйшаго промедленія времени, сообщаетъ той Коммисіи, отъ коей транспортъ отправленъ.

Продолженіе.

17) Транспортный начальникъ наблюдаетъ въ пути, чтобы транспортъ слѣдовалъ непремѣнно по данному отъ Коммиссіи маршруту указаннымъ трактомъ, и чтобъ транспортъ проѣзжалъ въ каждые сутки положенное число верстъ. Транспортный начальникъ постоянно заботится въ продолженіи пути о сохраненіи въ цѣлости перевозимыхъ вещей, и для того долженъ часто осматривтать тюки, дабы вещи не могли потереться отъ повозокъ, или подмокнуть отъ дождя; отвѣтственность за сіи случаи относится къ транспортному начальнику. Но если казенныя вещи упакованы и увязаны въ матеріялы подрядчика, то за потирку вещей отъ повозокъ и за подмочку ихъ отъ дождя отвѣчаетъ подрядчикъ.

Продолжнніе.

18) Если въ слѣдованіи транспорта встрѣтится препятствіе отъ неустройства по дорогѣ мостовъ и переправъ чрезъ рѣки, то транспортный начальникъ требуетъ въ городахъ отъ градской или земской полиціи, а въ селеніяхъ и деревняхъ отъ помѣщиковъ, старостъ или сотскихъ, распоряженія къ устраненію встрѣченнаго препятствія. Если же въ семъ случаѣ транспортъ имѣлъ остановку, то транспортный начальникъ проситъ мѣстное начальство о выдачѣ свидѣтельства, съ означеніемъ причины и времени остановки транспорта. Свидѣтельства сіи транспортый начальникъ въ подлинникѣ представлаетъ въ Комисаріятскую Комиссію, откуда транспортъ отправленъ, и доноситъ о томъ Департаменту.

Продолженіе.

19) Въ пути транспорты должны останавливаться не на дворахъ, а вблизи селеній, въ мѣстахъ, совершенно отъ огня безопасныхъ; за симъ имѣть наблюденіе повѣренному подрядчика, извощики же должны быть поочередно дневальными. Если же, въ нарушеніе сего пункта,

płaca podraczykowi nienaznacza się. Podwody podradczyk powinien dostawiać: w stolicach jednokonne podwody w ciągu dwóch dób, terminowe nazajutrz, w innych zaś miejscach jednokonne lub wołowe najdaléj w ciągupięciu, a terminowe w ciągu dwóch dób, licząc takowy termin od daty otrzymania od Kommissji biletu o daniu podwód.

6) Jeżeli przed wyjazdem transportu za obręb miasta, gdzie pakunek został wzięty, otrzymane będzie rozporządzenie Zwierzchności, odmieniające uprzednie przeznaczenie transportu i samą ilość rzeczy, w tym transporcie zawartą, przez co kilka podwód może się okazać zbytecznych, tedy skarb płaci podradczykowi w kształcie wynagrodzenia jego strat i stosownie do 42 punktu warunków lit. b., po $57\frac{1}{7}$ kop. sréb. na dobę za każdego pozostałego niepotrzebnego konia, licząc tę płacę od tego samego dnia, kiedy podwody zostały dostawione, i aż do odesłania ich z powodu przejścia potrzeby.

Pomoc ze skarbu.

7) Przy zawarciu kontraktu, jeżeli podradczyk zechce, może mu być wydane na zadatek do dziesiątéj części podradowéj summy, użytéj na przewiezienie z téjże Kommissji w ciągu ostatniego przed podradem roku, pod osóbną ewikcję rubel za rubel. Jeżeli przy zawarciu kontraktu, podradczyk nie wziął zadatku, tedy takowy może otrzymać i w ciągu kontraktowego czasu, nie późniéj jednakże, jak w przeciągu dwóch miesięcy od daty podpisania kontraktu, przedstawiając ewikcje rubel za rubel. Zadatkowe pieniądze powinny się potrącać podradczykowi przy każdem wypłacaniu jemu pieniędzy za dostarczone wedle umowy podwody, w takim stosunku, ażeby w ciągu jednego roku potrącony był nieodmiennie cały zadatek. Ewikcje, przedstawione przez podradczyka dla zabezpieczenia pieniędzy zadatkowych, oswobadzają się i wracają się podradczykowi na jego prośbę w miarę potrącania zadatkowych pieniędzy, jeżeli nie będzie na uwadze widoczna nieakuratność podradczyka. W każdym jednakże razie niepotrącone zadatki powinny być koniecznie zabezpieczone rubel za rubel.

Wykonanie umowy ze strony podradczyka i ze strony skarbu.

8) Ułożenie, upakowanie i obwiązanie mających się przewozić rzeczy, należy do Kommissyi, apteki lub tego miejsca, które wysyła transport. Po ułożeniu, spakowaniu i obwiązaniu, paki z rzeczami ważą znajdujący się przy Kommissyi urzędnicy, w obecności urzędnika transportowego lub wachmistrza i samego podradczyka lub jego pełnomocnika. Na każdym paku robi się czarną farbą napis, oznaczający numer takowego i ilość zawierającéj się w nim wagi; napis ten może być czyniony na cedule ze skóry, która się przywiązuje do paków.

Uwaga. W przewózce Bałchowskiéj, ludzi do obwiązania towaru powinien dostarczyć podradczyk.

Dalszy ciąg.

9) Przy przewożeniu rzeczy Kommissorjackich, ilość ciężaru na każdą podwodę zostawia się dowoli umowionym do tego podradczykom, stosownie do stanu dróg, pory roku i innych okoliczności, z warunkiem, aby rzeczy były przywiezione do miejsc we właściwym terminie i aby w razie nieakuratności, podradczycy płacili sztraf, wedle istniejących na to przepisów.

Dalszy ciąg.

10) Po przeważeniu paków i kulów, urzędnik wagowy, transportowy dozórca i podradczyk, lub jego pełnomocnik, osobiście podają Kommissyi wiadomość, za wspólnym podpisem i wyrażeniem ilości paków lub kulów, numerów i wagi każdego oddzielnie. Potém nie przyjmują się już późniéj ze strony podradczyka żadne pretensye do skarbu względem nieprawdziwości wagi przewiezionych paków.

Dalszy ciąg.

11) Za umyślne pokazanie wagi w pakach lub kulach większéj, aniżeli rzeczywiście w nich się zawiera, z urzędnikiem wagowym, transportowym dozorcą i podradczykiem lub jego pełnomocnikiem, przy ważeniu znajdującymi się, postępuje się jak z przywłaszczycielami skarbowéj własności.

Dalszy ciąg.

12) Rzeczywistość wagi poświadcza się przez dozorcę magazynów i członka Kommissyi, którzy dla sprawdzenia rozkazują przeważyć w swojéj obecności kilka paków lub kulów bez wyboru, lub nawet przeważyć wszystkie. Potém paki lub kule wkładają się na dostawione przez podradczyka lub jego pełnomocnika podwody przez samych furmanów.

Dalszy ciąg.

13) Podwody po dostawieniu ich przez podradczyków dla zabrania paków lub kulów, niepowinny być zatrzymywane dłużéj nad dwie doby.

Dalszy ciąg.

14) Dla zapobieżenia wszelkim mogącym się zdarzyć w drodze zamitrężeniom, podradczyk przy każdym transporcie powinien mieć swojego pełnomocnika lub komissanta, którego wybiera stósownie do swéj uwagi, chociażby nawet z liczby furmanów, z tym wszakże warunkiem, ażeby wybrany posiadał albo upoważnienie na piśmie od podradczyka, albo umowę zawartą przez podradczyka z furmanami.

Dalszy ciąg.

15) Skarb nie wchodzi w żadne rachunki z furmanami co do przewózki, ani też w roztrząsanie sporów między nimi a podradczykiem wyniknąć mogących. Furmani jadący z transportami powinni mieć prawem przepisane świadectwa.

Dalszy ciąg.

16) Przy wysyłaniu transportu, podradczyk lub jego pełnomocnik powinien transportowemu dozorcy wręczyć takowe świadectwa wszystkich udających się z transportem furmanów, razem z umową, jaka przezeń zawartą będzie z nimi. Po przybyciu transportu na miejsce przeznaczone, transportowy dozorca składa w Kommissyi umowę zawartą przez podradczyka z furmanami i ich pasporty. Jeżeli ze strony furmanów nie było żadnych nadużyć, wówczas Kommissya zwraca im pasporta, umowę zaś podradczykowi lub jego pełnomocnikowi. Jeżeli zaś furmani okazali się nieakuratnemi, tedy ich pasporta oddają się podradczykowi lub jego pełnomocnikowi, dla poszukiwania przyczynionéj mu nieakuratnością furmanów straty. Jeżeli zaś ani podradczyk, ani jego pełnomocnik nie będą obecni, tedy Kommisya odsyła samych furmanów, ich pasporta i zawartą przez nich z podradczykiem umowę, do miejscowéj miejskiéj policyi, dla postąpienia w rzeczy zaspokojenia podradczyka stosownie do zawartéj umowy i ograniczając swą czynność, Kommissya dalsze staranie w tym przedmiocie zostawuje samemu podradczykowi lub jego pełnomocnikowi; przeto dla zawiadomienia ich o tém, bez najmniejszéj zwłoki czasu kommunikuje się z tą Kommissyą, z któréj transport został wysłany.

Dalszy ciąg.

17) Transportowy dozórca pilnuje w drodze, ażeby transport nieodmiennie postępował podług danéj przez Kommissję marszruty, po wskazanym trakcie, i ażeby transport ujeżdżał co doby naznaczoną liczbę wiorst. Transportowy dozórca ciągle ma staranie w czasie drogi o zachowanie w całości przewożonych rzeczy, i w tym celu powinien często opatrywać paki, ażeby rzeczy nie mogły być uszkodzone od wozów lub zamoczone przez deszcz. Przypadki takowe leżą na odpowiedzialności transportowego dozórcy. Lecz jeżeli podradczyk przewozi rzeczy w swojem obwiązaniu i jeżeli te zostaną przez wilgoć lub inaczéj uszkodzone, wówczas odpowiedzialnym jest podradczyk.

Dalszy ciąg.

18) Jeżeli transport napotka w podróży przeszkodę z powodu złego stanu mostów i przepraw przez rzeki, tedy transportowy dozórca żąda w miastach od Miejskiéj i Ziemskiéj Policyi, a we wsiach od obywateli, starostów, lub setników, potrzebnych rozporządzeń ku uchyleniu napotkanéj przeszkody. Jeżeli zaś w takim razie transport musiał się zatrzymać, tedy transportowy dozórca prosi, ażeby miejscowa Zwierzchność wydała poświadczenie o tém, z wymienieniem przyczyny i czasu zatrzymania się w drodze transportu. Świadectwa te transportowy Dozórca przedstawia w autentyku do Kommissoryackiéj Kommissyi, zkąd transport został wysłany i donosi o tém Departamentowi.

Dalszy ciąg

19) W drodze transporty mają się zatrzymywać nie na dziedzińcach, ale w bliskości wiosek, w miejscach zupełnie od ognia bezpiecznych; staranie około tego powinien mieć pełnomocnik podradczyka, furmani zaś powinni kolejno odbywać wartę. Jeżeli zaś naruszając punkt ten,

транспортъ остановится на дворѣ, внутри селенія, и транспортируемыя казенныя вещи отъ случившагося пожара сгорятъ, или повредятся отъ огня, то подрядчикъ обязывается пополнить происшедшій отъ того убытокъ казнѣ, на основаніи статьи 33 сихъ условій.

Продолженіе.

20) Транспорты должны слѣдовать такъ, чтобы по выѣздѣ съ мѣста было прослѣдовано въ каждый день на одноконныхъ и воловыхъ подводахъ не менѣе тринадцати верстъ, а на срочныхъ не менѣе пятидесяти верстъ. Если извощики пожелаютъ ѣхать и болѣе, то въ томъ имъ не препятствовать; если же транспортъ въ одни сутки проѣдетъ менѣе назначеннаго разстоянія, то сіе должно быть имъ наверстано въ послѣдующіе дни, дабы транспортъ, во всякомъ случаѣ, былъ доставленъ на мѣсто въ назначенный срокъ; транспортны въ пути должны останавливаться только для кормленія лошадей въ обыкновенное время *).

Продолженіе.

21) На перекладку, по необходимости, вещей съ телѣгъ на сани, и съ саней на телѣги, полагается времени для транспорта, слѣдующаго на обыкновенныхъ подводахъ, двое сутокъ, а на срочныхъ одни сутки. Впрочемъ перевалка тюковъ, во всякое время, съ подводъ на другія, когда подрядчикъ или его повѣренный предвидятъ въ томъ надобность, дозволять; не полагая только на то особаго времени.

Продолженіе

22) Если въ пути заболѣютъ или устанутъ одна или нѣсколько лошадей, такъ что на нихъ продолжать дороги будетъ невозможно, то подрядчикъ, или его повѣренный, обязанъ поставить, въ мѣсто ихъ другихъ лошадей, при слѣдованіи транспорта на срочныхъ подводахъ въ теченіе однихъ сутокъ, и на обыкновенныхъ чрезъ два дня непремѣнно, иначе транспортный начальникъ самъ нанимаетъ лошадей, или воловъ, отъ казны. Тоже разумѣется и о замѣнѣ усталыхъ воловъ, когда транспортъ слѣдуетъ на обыкновенныхъ подводахъ, и допущеніе воловыхъ подводъ къ перевозкѣ дозволено условіями договора.

Продолженіе.

23) Въ случаѣ остановки всего транспорта отъ усталости лошадей или воловъ, подрядчикъ, или его повѣренный, обязанъ перемѣнить срочныя подводы въ теченіе двухъ, а обыкновенныя въ теченіе трехъ сутокъ; въ противномъ случаѣ начальникъ транспорта, для поднятія транспорта, нанимаетъ подводы отъ казны на счетъ подрядчика.

Продолжееіе.

24) Во время пути подрядчикъ отвѣчаетъ за цѣлость ящиковъ или тюковъ съ вещами; за поврежденіе вещей отъ небреженія извощиковъ, какъ-то: то чрезъ опрокидываніе возовъ, подмочку, не отъ дождей происшедшую, потопленіе, потирку и за утрату вещей; но подрячдикъ не отвѣчаетъ за недостатокъ вещей, если тюки или ящикъ, по наружномъ освидѣтельствованіи оныхъ, окажутся въ цѣлости. Но при перевозкѣ вещей въ своей обвязкѣ, подрядчикъ отвѣчаетъ за подмочку вещей и отъ дождей происшедшую.

Продолженіе.

23) Извощикамъ съ транспортами, подрядчикомъ или его повѣреннымъ отправленными, со стороны транспортнаго начальства и его команды никакихъ притѣсненій и обидъ не дѣлать; въ противномъ случаѣ коммисаріатское начальство обязано войти въ разсмотрѣніе и доставить подрядчику законное удовлетвореніе; за притѣсненіе же, слѣдствіемъ обнаруженное, виновные въ томъ предаются военному суду.

Продолженіе.

24) Подрядчикъ получаетъ деньги за перевозку по цѣнамъ, утвержденнымъ начальствомъ, съ каждаго пуда перевозимой тяжести на стоверстное разстояніе. **)

Продолженіе.

27) При отправленіи каждаго транспорта, слѣдующія за него по договору провозныя деньги назначаются къ отпуску въ полной суммѣ, если подрядчикъ не воспользовался задаткомъ; въ противномъ же случаѣ провозныя деньги назначаются къ отпуску за вычетомъ изъ нихъ части, соразмѣрной задатку на пополненіе задаточной суммы. Предъ назначеніемъ провозныхъ денегъ къ отпуску, подрядчикъ долженъ представить въ Коммисію за своимъ подписомъ разсчетъ о томъ, сколько слѣдуетъ отпустить денегъ для удовлетворѣнія извощиковъ въ пути. Въ этомъ расчетѣ подрядчикъ обязанъ показать всю слѣдующую извощикамъ сумму за исключеніемъ задатковъ, какіе обыкновенно выдаются подрядчикамъ при наймѣ извощиковъ. Расчетъ сей Коммисіи отдаетъ транспортному начальнику для словеснаго опроса извощиковъ, дѣйствительно ли имъ притачаетя не болѣе показанной въ разсчетѣ суммы. Транспортный начальникъ, по удостовѣреніи въ томъ, возвращаетъ расчетъ, съ надписью: вѣрно, въ Коммисію, которая и приступаетъ тогда къ выдачѣ денегъ слѣдующимъ образомъ; если исчисленая по расчету съ извощиками сумма не менѣе половины всей суммы, причитающейся изъ казны подрядчику по контрактнымъ цѣнамъ, то Коммисія выдаетъ транспортному начальнику, подъ росписку, исчисленную по расчету сумму, а остальныя за тѣмъ деньги, за отправлаемый транспортъ слѣдующія, отпускаетъ подрядчику; если же, по расчету, исчислено будетъ на выдачу извощикамъ въ пути количество денегъ менѣе половины всей суммы, причитающейся изъ казны подрядчику по контрактамъ цѣнамъ, то Коммиссія половину изъ сей послѣдней суммы выдаетъ транспортному начальнику для удовлетворенія извощиковъ въ пути по расчету и на случай могущей встрѣтиться въ пути остановки для найма другихъ подводъ, а остальныя деньги отпускаетъ подрядчику; во всякомъ случаѣ транспортный начальникъ, чтобы у него всегда оставалась вполнѣ сумма, за непрослѣдованное еще транспортомъ разстояніе причитающаяся; за тѣмъ если выдано будетъ ему изъ Коммисіи денегъ болѣе, нежели сколько причиталось къ выдачѣ извощикамъ въ пути по расчету ихъ съ подрядчикомъ, и по исправности извощиковъ не предстояло надобности въ наймѣ новыхъ подводъ, или въ другихъ какихъ-либо законныхъ, на счетъ подрядчика расходахъ, то транспортный начальникъ оставшіяся у него деньги представляетъ обратно въ Коммисію, которая выдаетъ ихъ подрядчику.

Продолженіе.

28) Если находящійся въ пути транспортъ, по какимъ-либо непредвидимымъ обстоятельствамъ, по распоряженію начальства долженъ быть остановленъ, не доѣзжая до прежде назначеннаго мѣста, или направленъ будетъ въ сторону, къ мѣсту ближайшему, нежели прежде было назначено, то казна удовлетворяетъ подрядчика, провозными деньгами не за то только разстояніе, которое транспортъ прослѣдовалъ, а за все, которое онъ долженъ былъ прослѣдовать до прежде назначеннаго мѣста. Если же транспортъ, находящійся въ пути, долженъ быть обращенъ назадъ, или пройдетъ по назначенному тракту далѣе прежде назначеннаго мѣста, или направленъ будетъ въ сторону къ мѣсту болѣе отдаленному, нежели прежде было назначено,

*) Въ условіяхъ Ставропольской Коммиссіи не полагается срока на слѣдованіе транспортъовъ чрезъ горы къ Тифлису.

**) Въ условіяхъ по Ставропольской Коммиссіи пунктъ этотъ долженъ быть изложенъ такимъ образомъ:

Подрядчикъ получаетъ деньги за перевозку по цѣнамъ, утвержденнымъ начальствомъ съ каждаго пуда перевозимой тяжести на стоверстное разстояніе во всѣ мѣста, но на разстояніе чрезъ горы къ Тифлису до Владикавказа и Астрахани казна платитъ подрядчику за перевозку по утвержденнымъ цѣнамъ отъ мѣста до мѣста и съ раздѣленіемъ при этомъ цѣнъ на зимнюю и лѣтнюю. Первая полагается съ 1-го Ноября по 15-е Марта, а вторая съ 15-го Марта по 1-е Ноября.

На перевозку тяжестей изъ Санктпетербурской Коммиссіи установляется или общая цѣна на одноконныя и срочныя подводы во всѣ мѣста съ пуда на сто верстъ, или особныя цѣны въ слѣдующія мѣста: Або, Аландъ, Архангельскъ, Біернеборгъ, Бобруйскъ, Боровичи, Брестъ-Литовскъ, Вазу, Валдай, Варшаву, Великія-Луки, Вильно, Вильманстрандъ, Выборгъ, Вышній-Волочекъ, Гамлекарлеби, Гангутъ, Гатчино, Гельсингфорсъ, Гродно, Гольдингенъ, Демянскъ, Дерптъ, Динабургъ, Дубно, Экнесъ, Кексгольмъ, Красное Село, Крестцы, Кронштадъ, Куопіо, Княжій Дворъ, Ловизу, Лугу, Лопухинку, Минскъ, Митаву, Могилевъ, Нарву, Нейшлогъ, Новгородъ, Новороженъ, Новую-Ладогу, Новогіеоргіевскъ, Нюкарлеби, Несвижъ, Новозыбковъ, Осташковъ, Островъ, Ораніенбаумъ, Павловскъ, Петергофъ, Петрозаводскъ, Порховъ, Посадъ Сольци, Псковъ, Ревель, Ригу, Розенсальмъ, Рыбачье село. Ржевъ Свартгольмъ, Свеаборгъ, Сестрорѣцкъ, старую Русу, Стрельну, Стародубъ, Старицу, Тавастгустъ Торжокъ, Торопецъ, Фридрихсгамъ, Холмъ, Царское Село, Шлиссельбургъ, Янбургъ, Ямъ, Броницы; въ Инвалидныя и Этапныя команды: Гдовскую, Выставскую, Рожественскую, Θеофиловскую, Касковскую, Мшагскую, Сябринскую, Ушаковскую, Кушакинскую, Демянскую, Тихвинскую, Соминскую, Устюжскую, Череповскую, Кириловскую, Бѣлозерскую, Кречетовскую, Олонецкую, Ладейно-Польскую, Бытергорскую, Каргопольскую, Пудожскую, Повѣнецкую, Бурковскую, Аркангельскую, Θедотовскую, Опочевскую, Холскую, Дубровскую, Сорокинскую, Порховинскую, Гоморовическую, Помранскую, Спасъ-Политскую, Красно-Ставскую, Яжелбинскую, Едровскую; въ округи пѣотоныхъ солдатъ N. N. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14. Сверхъ того, во всѣ прочія мѣста куда надобность потребуетъ, особая цѣна съ пуда на сто верстъ отъ послѣдняго по тракту мѣста изъ выше изложенныхъ.

transport zatrzyma się na dziedzińcu lub środku sioła, i transportowe skarbowe rzeczy z powodu zdarzonego pożaru zgorzeją lub ulegną zepsuciu, tedy podradczyk obowiązuje się powrócić wynikłą ztąd dla skarbu szkodę, na osnowie 33 artykułu tych warunków.

Dalszy ciąg.

20) Transporta powinny nieodmiennie odbywać drogę tak, ażeby po wyjechaniu z miejsca, ujeżdżały codzień na jednokonnych i wołowych podwodach najmniéj trzydzieście wiorst, a na terminowych najmniéj pięćdziesiąt wiorst. Jeżeli furmani zechcą ujeżdżać więcéj, tedy niewzbraniać im tego; jeżeli zaś transport w jedną dobę ujedzie mniejszą niż przepisano rozległość, tedy to powinno być powetowano w następnych dniach, ażeby transport w każdym razie doszedł do wskazanego miejsca w zakreślonym terminie; w drodze transporta powinny się zatrzymywać tylko dla popasu w zwyczajnym czasie *).

Dalszy ciąg.

21) Na przełożenie, w razie koniecznym, wiezionych rzeczy z wozów na sanie i przeciwnie, naznacza się dla transportu jadącego na zwyczajnych podwodach, dwie doby, i na terminowych jedna doba.— Zresztą, przełożenia paków z podwód na inne w każdym czasie, jeżeli podradczyk lub jego pełnomocnik uznają tego potrzebę, dozwalać, nie naznaczając na to osobnego czasu.

Dalszy ciąg.

22) Jeżeli w drodze zachorują lub ustaną jeden lub kilka koni, tak iż daléj nie będą mogły służyć do pociągu, tedy podradczyk lub jego pełnomocnik powinien na to miejsce dostawić inne konie, przy jechaniu transportów na terminowych podwodach w ciągu jednéj doby, a na zwyczajnych w ciągu dwóch dni nieodmiennie; w przeciwnym razie transportowy dozorca sam najmuje konie lub woły na rachunek skarbu. Toż samo rozumie się i o wołach, które ustaną w drodze, kiedy transport idzie na zwyczajnych podwodach i wołowe podwody dozwolono użyć do przewózki na mocy warunków umowy.

Dalszy ciąg.

23) W razie jeżeli cały transport zatrzyma się z powodu ustania koni lub wołów, podradczyk lub jego pełnomocnik obowiązany odmienić terminowe podwody w ciągu dwóch, a zwyczajne w ciągu trzech dób; w przeciwnym razie, Dozórca transportu dla dalszego odbywania transportu najmuje podwody kosztem skarbu na rachunek podradczyka.

Dalszy ciąg

24) Przez czas podróży, podradczyk odpowiada za całość paków lub kulów z rzeczami, za uszkodzenie rzeczy przez nieostróżność furmanów, jako to: przez wywrócenie wozów, zamoczenie nie od deszczu zrządzone, zatopienie, zmięcie i za stratę rzeczy; lecz podradczyk nie odpowiada za niedostawienie rzeczy, jeżeli paki lub kule, po powierzchownem obejrzeniu ich okażą się w całości.

Dalszy ciąg.

23) Furmanom transportów, przez podradczyków lub ich pełnomocników wysłanym, dozorca transportu nie ma czynić żadnych ścieśnień i krzywd; w przeciwnym zaś razie Zwierzchność Kommissoryacka obowiązana wejść w rozpatrzenie sprawy ztąd wynikłéj i podradczykowi dać prawne zadośćuczynienie; za krzywdy przez śledztwo wykryte, winni oddają się pod sąd wojenny.

Dalszy ciąg.

24) Podradczyk otrzymuje pieniądze za przewiezienie podług utwierdzonych przez zwierzchność cen, za każdy pud przewożonego ciężaru przez sto-wiorstową przestrzeń. **)

Dalszy ciąg

27) Przy wysyłaniu każdego transportu, przypadające zań pieniądze podług umowy za przewiezienie, wydają się w całkowitéj summie, jeżeli podradczyk po zawarciu kontraktu nieotrzymał zadatku; w przeciwnym zaś razie pieniądze za przewiezienie wydają się z potrąceniem odpowiedniéj części zadatkowéj summy. Przed wydaniem pieniędzy za przewóz, podradczyk powinien przysłać do Kommissyi podpisany przez siebie rachunek, ile należy wydać pieniędzy dla opłacenia furmanów w drodze. W rachunku tym podradczyk obowiązany jest wymienić, jaka mianowicie summa należy się im jeszcze po potrąceniu zadatków, które zwykle wydają im podradczyki przy najęciu; rachunek ten Kommissja oddaje transportowemu dozorcy, dla słównego rozpytania się u furmanów, czy rzeczywiście tyle a nie więcéj należy im pieniędzy. Po upewnieniu się o tém, powraca ów rachunek Kommissyi z napisem: „zgodnie“ która przystępuje wtedy do wydania pieniędzy następującym sposobem: jeżeli wyliczona podług rozrachunku z furmanami summa nie jest mniejszą od połowy całéj summy należącéj ze skarbu podradczykowi stosownie do cen kontraktowych, tedy Kommissja połowę téj ostatniéj summy wydaje transportowemu dozorcy, dla zaspokojenia furmanów w drodze i na przypadek mogącéj się zdarzyć potrzeby najęcia w drodze innych podwód, pozostałe zaś pieniądze wydaje podradczykowi; w każdym razie transportowy dozorca opłaca furmanów w drodze stosownie do rachunku w taki sposób, ażeby u niego zawsze została cała summa, należąca za tę przestrzeń, któréj transport jeszcze nie przebył; nakoniec jeżeli wydano mu będzie z Kommissyi pieniędzy więcéj, aniżeli wypadnie zapłacić furmanom w drodze podług ich rozrachunku z podradczykiem, z powodu zaś akuratności furmanów nie nastąpi potrzeba wynajęcia nowych podwód, lub uczynienia jakichkolwiekbądź innych prawnych wydatków na rachunek podradczyka, tedy dozorca transportowy pozostałe u niego pieniądze przedstawia napowrót do Kommissyi, która wydaje je podradczykowi.

Dalszy ciąg.

28) Jeżeli znajdujący się w drodze transport, dla jakichkolwiek nieprzewidzianych okoliczności, z rozporządzenia Zwierzchności, będzie musiał zatrzymać się nie dojeżdżając do pierwiéj naznaczonego miejsca, tedy skarb płaci podradczykowi pieniądze za przewiezienie nie za tę tylko przestrzeń, którą transport przebył, lecz za całą, którą powinien był przebyć do pierwiéj naznaczonego miejsca. Jeżeli zaś transport w drodze znajdujący się powinien być nazad zwrócony, albo przejdzie wskazanym traktem daléj od pierwiéj naznaczonego miejsca, albo będzie skierowany w bok ku miejscu bardziéj odległemu, niż pierwiéj było naznaczono, tedy we wszystkich tych zdarzeniach podradczyk otrzymuje płacę, podług ceny kontraktowéj, za przestrzeń

*) W warunkach dla Stawropolskiéj Kommissyi nie naznacza się termin jazdy transportów przez góry do Tyflisu.

**) W warunkach Stawropolskiéj Kommissyi, punkt ten powinien być wyłożony w sposób następujący:

Podradczyk otrzymuje pieniądze za przewoz podług cen przez zwierzchność utwierdzonych, od każdego ciężaru za stowiorstową przestrzeń do wszystkich miejsc; lecz za przestrzeń przez góry do Tyflisu, Władykaukazu i Astrachania, skarb płaci podradczykowi za przewoz podług utwierdzonych cen od miejsca i stosownie do pory roku zimowéj lub letniéj; pierwsza zaczyna się od 1-go Listopada do 15 Marca, a druga od 15-go Marca do 1-go Listopada.

Za przewoz ciężarów z St- Petersburskiéj Kommissyi ustanawiają się lub ogólne ceny na jednokonne i terminowe podwody, we wszystkich miejscach od puda za sto wiorst, lub osobne ceny do miejsc następujących; Abo, Aland, Archangielska, Biernaborga, Bobrujska, Borowicz, Brześcia Litewskiego, Wazy, Wałdaju, Warszawy Wielkich Łuk, Wilna, Wilmanstrant, Wyborga, Wyższego Wołoczka, Hamlikarlibe, Hangeut, Gatczyna, Helsingfors, Grodna, Goldingen, Demiańska, Dorpatu, Dynaburga, Dubna, Eknes, Kieksholma, Krasnego Sioła, Krestec, Kronsztadta, Kuopio, Książęcy-Dwor, Łowizy, Ługi, Łopuchina, Minska, Mitawy, Mohylewa, Narwy, Nejszlota, Nowgoroda, Noworżewa, Nowéj Ładogi, Nowogieorgiewska, Niukariebi, Nieświża, Nowozybkowa, Ostaszkowa, Ostrowa, Oranienbauma, Pawłowska, Peterhofa, Pietrozawodzka, Porchowa, Posad-Solca, Pskowa, Rewla, Rygi, Roczensalmu, Rybackiego-Sioła, Rżewa, Swartholmu, Sweaborgu, Siestrorecka, Staréj Russy, Strzelna, Staroduba, Starzycy, Tawastgusa, Torżka, Toporca, Frydryshamu, Chołmu, Carskiego-sioła, Szliselburga, Jamburga, Jam-Bronnie; do Inwalidnych i Etapowych Komend: Gdowskiéj, Rożdestwenskiéj, Teofilowskiéj, Kaskowskiéj, Mszagskiéj, Siabryńskiéj, Uszakowskiéj, Kużekińskiéj, Demiańskiéj. Tychwińskiéj, Sominskiéj, Ustiugskiéj, Czerepowskiéj, Kiryłowskiéj, Białozierskiéj, Kreczetowskiéj, Ołononeckiéj, Łojdeno Polskiéj, Wytcgorskiéj, Kargopolskiéj, Pudożskiéj, Powienieckiéj, Burkowskiéj, Archangielskiéj, Fedotowskiéj, Opoczewskiéj, Chołmskiéj, Dubrowskiéj, Sorokińskiéj, Porchowinskiéj, Homarowiczowskiéj, Pomerańskiéj, Spas-Polistskiéj, Krasnostawskiéj, Jażełbickiéj, Jedrowskiéj; do Okręgów żołnierzy rolniczych NN. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, i oprócz tego do wszystkich miejsc innych, gdzie się okaże potrzeba, za osóbno umówioną cenę od puda za sto wiorst od ostatniego z wyżéj wymienionych punktów.

то во всѣхъ случаяхъ подрядчикъ получаетъ плату, по контрактной цѣнѣ, за дѣйствительно пройденное растояніе. Само собою разумѣется, что подрядчикъ обязанъ доставлять вещи на своихъ подводахъ въ полки и команды даже и въ такомъ случаѣ, когда полковъ этихъ или командъ подрядчикъ не застанетъ на томъ мѣстѣ, куда къ нимъ первоначально отправлена была казенная кладь.

Продолженіе.

29) Въ случаѣ слѣдованія транспорта съ казенными вещами по существующимъ и вновь открываемымъ шоссе, подрядчикъ освобождается отъ платы шоссейнаго сбора, который казна принимаетъ на свой счетъ.

Продолженіе.

30) При провозѣ коммисаріатскихъ вещей по шоссе на подводахъ подрядчика по перевозкѣ, онъ долженъ уплачивать въ шоссейный сборъ за эти подводы собственныя деньги, и о количествѣ оныхъ представлять расчеты Коммисіи. При этомъ подрядчикъ обязывается для полученія по симъ расчетамъ денегъ изъ казны, въ возвратъ израсходованныхъ имъ на проѣздъ по шоссе, представлять къ расчетамъ своимъ шоссейные ярлики, а чтобы подрядчики въ удержаніи ярлыковъ, для этой цѣли, не встрѣтили препятствій со стороны начальниковъ заставныхъ домовъ, то отъ Коммисаріатскаго начальства, отправляющаго транспорты, будутъ выдаваемы открытые листы, по предъявленіи которыхъ, въ слѣдствіе сдѣланнаго по главному управленію Путей Сообщенія и Публичныхъ зданій, распоряженія, ярлыки на заставахъ не будутъ отбираемы отъ лицъ, при казенныхъ транспортахъ состоящихъ. Затѣмъ коммисаріатское начальство, по выдачѣ подрядчикамъ показанныхъ въ ярлыкахъ шоссейныхъ денегъ, немедленно отсылаетъ оплаченные ярлыки въ Департаментъ Ревизіи отчетовъ Главнаго Управленія Путей Сообщенія и Публичныхъ Зданій, для повѣрки ихъ съ тѣми книгами, изъ которыхъ они будутъ вырѣзаны.

Продолженіе.

31) Подрядчику представляется право, по заключеніи и во время исполненія контракта, обязанность свою по оному вполнѣ передать, на тѣхъ же основаніяхъ, другому благонадежному лицу, не иначе, какъ съ разрѣшенія Коммисаріатскаго Департамента.

Опредѣленіе взаимной неустойки, на случай неисполненія обязательства подрядчиками или казною.

32) За неисправность при исполненіи договора, какъ подрядчикомъ, такъ и казною опредѣляется взаимная неустойка.

Продолженіе.

33) Неустойка съ неисправнаго подрядчика полагается сообразно съ степенью неисправности: полная неустойка за совершенную неисправность подрядчика назначается въ двадцать процентовъ подрядной суммы, употребленной на перевозку вещей изъ той же Коммисаріатской Коммисіи съ 1 мая 1858 по 1-е мая 1859 года, если подрядчикъ принялъ перевозку вещей въ казенной обвязкѣ, и въ 30% съ этой суммы, если онъ принялъ перевозку съ своею обвязкою.

34) Если транспортъ съ вещами не будетъ доставленъ на мѣсто назначенія въ опредѣленный договоромъ срокъ то подрядчикъ подвергается платежу неустойки за просрочку транспорта на срочныхъ подводахъ по три процента съ рубля за каждый день на ту сумму, которой стоитъ казнѣ полный провозъ просроченнаго транспорта; за просрочку транспорта на обыкновенныхъ подводахъ, если растояніе, куда онъ долженъ прибыть, не менѣе 1,000 верстъ, съ подрядчика взыскивается въ неустойку, въ теченіи первой недѣли просрочки, по половинѣ процента съ рубля за каждый день на ту сумму, которой стоитъ казнѣ провозъ просроченнаго транспорта; въ теченіи второй недѣли просрочки по одному проценту съ рубля въ день, а въ теченіе третьей и послѣдующихъ недѣль по два процента съ рубля въ день по тому же расчету; если разстояніе не менѣе 500 верстъ, то вътеченіи первой недѣли просрочки подрядчикъ платитъ въ неустойку по одному проценту съ рубля въ день, а въ теченіе второй недѣли и послѣдующихъ, по два процента съ рубля въ день по выше изложенному разчету. Если же растояніе менѣе 500 верстъ, то за просрочку подрядчикъ платитъ въ неустойку по два процента съ рубля за каждый день на ту сумму, которой стоитъ казнѣ полный провозъ просроченнаго транспорта. Но во всякомъ случаѣ взысканіе или штрафъ за просрочку одного какого-либо транспорта не долженъ превышать 20% съ суммы, причитающейся подрядчику за доставленіе сего просроченнаго транспорта.

Продолженіе.

35) Впрочемъ, если остановка транспорта послѣдуетъ отъ большихъ мятелей, или отъ необыкновенной распутицы, когда никакъ нельзя будетъ ѣхать, или отъ разлитія рѣкъ, чрезъ которыя невозможно будетъ переправиться, то, въ такихъ случаяхъ просроченное время въ просрочку подрядчику не вмѣняется; но въ удостовѣреніе сего должно быть представлено свидѣтельство мѣстнаго начальства. Равнымъ образомъ не считается подрядчику въ просрочку время, употребленное въ пути на перекладку вещей съ телѣгъ на сани и съ саней на телѣги, если таковая перекладка продолжалась не долѣе того времени, какое опредѣлено 21 пунктомъ сихъ условій.

Продолженіе.

36) Если подрядчикъ или его повѣренный, не замѣнитъ усталыхъ или заболѣвшихъ лошадей и воловъ въ сроки, назначенные 22 и 23-мъ пунктами сихъ условій, и транспортный начальникъ наймет, вмѣсто оныхъ, подводы отъ казны, то подрядчикъ обязанъ пополнить передачу, какую казна сдѣлаетъ при таковомъ наймѣ, и сверхъ того, за неисправность подвергается платежу неустойки на основаніи 34-го пункта сихъ условій, когда транспортъ сдѣлаетъ просрочку въ пути. Етли же подрядчикъ не заплатитъ казнѣ передержки, употребленной на наемъ лошадей или воловъ, вмѣсто усталыхъ или заболѣвшихъ, въ теченіе двухъ недѣль, считая отъ объявленія ему о семъ, то подвергается платежу полной неустойки въ 20 или 30 процентовъ, согласно 33 пункту сихъ условій съ подрядной суммы, употребленной на перевозку изъ той же коммиссіи, откуда взялъ перевозить онъ вещи, съ 1-го мая 1858 по 1-е мая 1859 г., и какъ совершенно неисправный удаляется отъ дальнѣйшаго исполненія договора.

Продолженіе.

37) На основаніи предъидущаго пункта, подрядчикъ подвергается платежу неустойки, если при остановкѣ цѣлаго транспорта отъ усталости лошадей воловъ или верблюдовъ, онъ или ето повѣренный, не перемѣнитъ подводъ въ срокъ, назначенный сими условіями и подводы для поднятія и дальнѣйшаго слѣдованія транспорта будутъ наняты отъ казны.

Продолженіе.

38) Если во время слѣдованія транспорта перевозимыя вещи отъ небреженія извощиковъ будутъ оподмочены отъ прокинутія возовъ, потоплены, или другими случаями повреждены и совершенно утрачены, или же сгорятъ или, когда подрядчикъ перевозитъ вещи въ своей обвязкѣ, онѣ будутъ повреждены отъ дождя или сырости, вообще отъ ненастной погоды, то за перевозку таковыхъ вещей, по числу заключавшагося въ нихъ вѣса, казна денегъ подрядчику не платитъ, а подрядчикъ обязанъ заплатить казнѣ сумму, что стоили, по заготовленію, поврежденныя или сгорѣвшія вещи. Если же сего онъ неисполнитъ въ теченіи одного мѣсяца со дня дачи ему отомъ объявленія, то подвергается платежу полной неустойки въ 20 или 30 процентовъ, по 30 пункту сихъ условій на подрядную сумму и удаленію отъ исполненія контракта. Сверхъ того, если неустойкою весь убытокъ казны не покроется, то непополненная сумма взыскивается съ движимаго и недвижимаго имѣнія подрядчика, какое по разысканію оказаться можетъ.

Продолженіе.

39) Если подрядчикъ или его повѣренный, по полученіи объявленія Коммиссіи, не представитъ подводъ для отправленія вещей въ опредѣленный 5 пунктомъ сихъ условій срокъ, то Коммисаріатская Коммиссія нанимаетъ потребныя для отправленія вещей подводы отъ казны, не выходя, однакожъ, при такомъ наймѣ изъ мѣстныхъ справочныхъ цѣнъ. Въ семъ случаѣ подрядчику или его повѣренному предоставляется въ теченіе двухъ недѣль заплатить казнѣ передержку, какая сдѣлана ею будетъ при наймѣ подводъ противъ контрактныхъ цѣнъ. Если же подводы будутъ наняты дешевле подрядныхъ цѣнъ, то сбереженіе отъ сего остается въ пользу казны. Если же подрядчикъ не внесетъ въ теченіе двухъ недѣль передержанной казною суммы и неустойки, то немедленно удаляется какъ неисправный, отъ исполненія договора, и съ него взыскивается казною полная неустойка 20 или 30 процентовъ, на основаніи предъидущаго пункта. При наймѣ подводъ казною, по неисправности подрядчика, можетъ находиться онъ самъ или его повѣренный и указать средства къ выгоднѣйшему найму подводъ.

rzeczywiście przebytą. Samo przez się rozumie, że podradczyk obowiązany jest dostarczać rzeczy na swoich podwodach do półków i komend w takim nawet razie, gdyby półków tych lub komend podraczyk nie zastał na tém miejscu, do którego wysłana była naprzód ku nim posyłka skarbowa.

Dalszy ciąg.

29) W razie jeżeli transport ze skarbowemi rzeczami będzie jechał przez istniejące już lub nowo budowane szosse, podradczyk uwalnia się od opłaty szossejnego poboru, który skarb opłaca od siebie.

Dalszy ciąg.

30) W czasie przewożenia Kommissorjackich rzeczy po szosse, na podwodach podradczyka, ten ostatni powinien z własnych pieniędzy opłacać pobór szossowy, i o ilości zapłaconych pieniędzy składać rachunki Kommissji. Przyczém podradczyk obowiązuje się dla otrzymania wedle tego obrachunku pieniędzy ze skarbu, jako powrót wydanych przezeń za przejazd po szosse, składać przy swoich rachunkach z pieniędzy szossowych oryginalne kwity wydawane przy rogatkach szossowych; a iżby podraczycy przez zatrzymanie kwitów nie napotkali w téj mierze trudności ze strony urzędników szossejnych, tedy zwierzchność Kommissorjacka, wysyłająca transporty wydawać będzie otwarte listy, za ukazaniem których, na mocy uczynionego przez Główny Zarząd Kommunikacji Dróg i Publicznych Budowli, rozporządzenia, kwity na rogatkach nie będą odbierane od osób, zostających przy skarbowych transportach. Następnie Zwierzchność Kommissorjacka, wydawszy podraczykom wyrażone w kwitach szossowe pieniądze, niezwłócznie wysyła opłacone kwity do Departamentu Kontroli Zarządu Dróg dla zweryfikowania wedle ksiąg, z których zostały wycięte.

Dalszy ciąg.

31) Podradczykowi zostawuje się prawo po zawarciu i w czasie wykonywania kontraktu, zobowiązania się swoje całkowicie przelać na tychże zasadach na inną godną zaufania osobę, jednak nie inaczéj, jak za rozstrzygnieniem Kommissorjackiego Departamentu.

Oznaczenie wzajemnego sztrafu w razie niewykonania zobowiązania się przez podradczyka lub przez skarb.

32) Za nieakuratność przy wypełnieniu umowy, tak przez podradczyka jako i skarb, naznacza się wzajemny sztraf.

Dalszy ciąg.

33) Sztraf od nieakuratnego podradczyka naznacza się stosownie do stopnia jego nieakuratności: zupełny sztraf za całkowitą nieakuratność podradczyka naznacza się na dwadzieścia procentów podradowéj summy, użytéj na przewiezienie rzeczy z tejże Kommissyi od 1 Maja 1858 do 1 Maja 1859 r., jeżeli podradczyk zobowiązał się do przewózki rzeczy w obwiązaniu skarbowém i 30% od téj summy, jeżeli podjął się przewózki ze swojem obwiązaniem.

34) Jeżeli transport z rzeczami nie będzie dostawiony na miejsce przeznaczenia w zakreślonym w umowie terminie, tedy podraczyk ulega płaceniu sztrafu za uchybienie terminu w transporcie na terminowych podwodach po trzy procenty od rubla za każdy dzień od summy, jaką zapłaci skarb za przewiezienie opóźnionego transportu; za uchybienie terminu w transporcie na zwyczajnych podwodach, jeżeli przestrzeń, którą powinien przebyć wynosi nie mniéj nad 1,000 wiorst, podradczyk płaci sztraf: w ciągu piérwszego tygodnia spóźnionego, po pół procentu od rubla za każdy dzień od summy, którą płaci skarb za przewiezienie opóźnionego transportu; w ciągu drugiego tygodnia spóźnionego po jednym procencie od rubla na dzień, a w ciągu trzeciego i dalszych spóźnionych tygodni, po dwa procenty od rubla na dzień podług tegoż rachunku i jeżeli przestrzeń wynosi nie mniéj nad 500 wiorst, tedy w ciągu piérwszego tygodnia spóźnionego, podradczyk płaci sztrafu po jednym procencie od rubla na dzień, a w ciągu drugiego tygodnia i następnych, po dwa procenty od rubla na dzień, podług powyższego rachunku. Jeżeli zaś przestrzeń nie wynosi 500 wiorst, tedy za opóźnione podradczyk płaci sztrafu po dwa procenty od rubla za każdy dzień od téj summy, którą płaci skarb za całe przewiezienie opóźnionego transportu. Ale, w każdym razie kara czyli sztraf za opóźnienie jednego jakiegokolwiek transportu nie może przechodzić 20 procentów od summy należącéj podradczykowi za dostawienie tego opóźnionego transportu.

Dalszy ciąg.

35) Zresztą, jeżeli transport opóźni się z przyczyny zawiei, lub zupełnego bezdroża, kiedy w żaden sposób nie można będzie jechać, albo z przyczyny wylewu rzek, przez które nie można będzie przeprawić się, tedy w takich zdarzeniach zmitrężony czas nie liczy się podradczykowi za spóźniony czyli uchybiony w terminie, ale na dowód tego powinno być złożone poświadczenie miejscowéj Zwierzchności. Również nie poczytuje się podradczykowi za uchybienie terminu czas użyty w drodze na przełożenie rzeczy z wozów na sanie i z sań na wozy, jeżeli takowe przełożenie trwało nie dłużéj nad czas, w 21 punkcie tych warunków zakreślony.

Dalszy ciąg.

36) Jeżeli podradczyk lub jego pełnomocnik, nie odmienił koni lub wołów, które w drodze zachorowały lub ustały, w ciągu zakreślonego w 22 i 23 punkcie tych warunków terminu. i transportowy dozórca najmie natomiast podwody od skarbu; tedy podradczyk powinien skarbowi wrócić pieniądze, które będą wydane nad umówioną z nim cenę, a prócz tego za nieakuratność płaci sztraf na osnowie 34 punktu tych warunków, jeżeli transport opóźni termin w drodze. Jeżeli zaś podradczyk nie zwróci skarbowi wydanych nadto pieniędzy, użytych na najęcie podwod z powodu ustałych lub chorych zaprzęgów, w ciągu dwóch tygodni, licząc od daty oznajmienia mu o tém, tedy ulega zapłaceniu zupełnego sztrafu 20 lub 30 procentów stosownie do 37 art. niniejszych warunków od podradowéj summy, użytéj na przewóz z tejże Kommissyi, z któréj wziął do przewiezienia rzeczy od 1 Maja 1858 do 1 Maja 1859 roku, i jako całkiem nieakuratny usuwa się od dalszego wykonywania kontraktu.

Dalszy ciąg.

37) Na osnowie poprzedzającego punktu, podradczyk ulega płaceniu sztrafu, jeżeli zatrzyma się cały transport z powodu ustania koni lub wołów, i on lub jego pełnomocnik nie przemieni w takim razie podwod, w zakreślonym niniejszemi warunkami terminie, i podwody dla dalszego wieziemia transportu najęte będą od skarbu.

Dalszy ciąg.

38) Jeżeli w czasie drogi przewożone rzeczy przez niedbałość furmanów będą zamoczone przez wywrócenie wozów, zatopione, lub innym jakim przypadkiem uszkodzone i zupełnie zniweczone, albo też będą spalone albo też, jeżeli podradczyk przewozi rzeczy w swojém opakowaniu, zostaną uszkodzone od deszczu lub wilgoci, w ogólności od niepogody, tedy za przewiezienie takowych rzeczy, stosownie do ich wagi, skarb nie płaci podradczykowi pieniędzy, i podradczyk obowiązany wrócić skarbowi całą wartość uszkodzonych, straconych lub spalonych rzeczy. Jeśli zaś tego niewypełni w ciągu jednego miesiąca od daty zawiadomienia go o tém, ulega płaceniu zupełnego sztrafu 20 lub 30 procentów, stosownie do 30 punktu niniejszych warunków, od podradowéj summy i usunieniu od kontraktu. Nadto, jeżeli opłacony sztraf nie powróci całéj straty skarbu, niedostająca summa uzyskuje się z ruchomego i nieruchomego majątku podradczyka, jaki się następnie po wyszukaniu będzie mógł okazać.

Dalszy ciąg.

39) Jeżeli podradczyk lub jego pełnomocnik, po otrzymaniu zawiadomienia Kommissyi nie przyszle podwod dla wysłania rzeczy w zakreślonym 5 punkcie tych warunków terminie, tedy Kommissoryacka Kommissya najmuje potrzebne dla wysłania rzeczy podwody kosztem skarbu, pilnując się jednakże w takowém najęciu miejscowych sprawkowych cen. W tym razie podradczyk lub jego plenipotent może w ciągu dwóch tygodni zapłacić skarbowi przewyżkę pieniężną, jaka będzie zrobioną przy najęciu podwód w stosunku do ceny kontraktowéj. Jeżeli zaś podwody będą najęte taniéj od ceny podradowéj, wówczas oszczędzone przez to pieniądze stają się własnością skarbu. Jeżeli podradczyk nie wypłaci, w ciągu dwóch tygodni, wydanéj przez skarb przewyżkowéj summy i sztrafu, tedy on niezwłócznie usuwa się od skutków umowy i uzyskuje się od niego do skarbu całkowitego sztrafu 20 lub 30 procentów, na osnowie poprzedzającego punktu. Przy najmowaniu podwód przez skarb, z powodu nieakuratności podradczyka, może się znajdować on sam lub jego pełnomocnik, i wskazać środki dogodniejszego najęcia podwód.

Продолженіе

40) Впрочемъ подрядчикъ можетъ быть освобожденъ отъ платежа неустойки и отъ исполненія договора, если въ теченіе мѣсяца послѣ договорнаго срока представитъ доказательства о законныхъ причинахъ, воспрепятствовавшихъ ему къ исполненію обязанности.

Продолженіе.

41) Заплативъ полную по договору неустойку въ 20 или 30 процентовъ согласно 30 пункту сихъ условій, подрядчикъ не подвергается за неисправность взысканію, исключая случаевъ утраты или поврежденія вещей въ пути, объясненныхъ въ статьѣ 33 сихъ условій.

Продолженіе.

42) Казна съ своей стороны обязывается платить подрядчику неустойку въ слѣдующихъ случаяхъ:

а) Если по заключеніи контракта и представленіи законныхъ залоговъ казна не выдастъ подрядчику задаточныхъ денегъ въ теченіи двухъ недѣль со дня представленія залоговъ, то по жалобѣ на сіе подрядчика казна платитъ ему въ неустойку половину процента на ту сумму, которая не была ему выдана своевременно, а по истеченіи сихъ двухъ недѣль за слѣдующій за тѣмъ мѣсяцъ полный процентъ. Впрочемъ, подрядчикъ, по утвержденіи за нимъ подряда, обязанъ немедленно объявить Коммисаріатскому Департаменту, откуда онъ желаетъ получить задаточныя денги: изъ Комисаріатского-ли Департамента или изъ Тифлисской Коммиссіи, и если при заключеніи контракта задатковъ не получаетъ, то намѣренъ-ли получить оные въ послѣдствіи, и въ такомъ случаѣ къ такому сроку и куда представить залоги подъ задатки, дабы сообразно съ тѣмъ Департаментъ могъ заблаговременно назначить деньги. Неустойка со строны казны расчитывается по числу просроченныхъ дней, считая мѣсяцъ тридцать дней.

б) Если представленныя подрядчикомъ подводы будутъ продержаны при накладкѣ вещей болѣе двухъ сутокъ, то за всѣ послѣдующіе дни казна платитъ подрядчику за простой подводъ въ неустойку по пятидесяти семи и одной седмой копейки сер. на лошадь или вола, за каждый день.

в) Равнымъ образомъ, по прибытіи транспорта на мѣсто назначенія, если подводы продержаны будутъ казною болѣе двухъ сутокъ, то за всѣ слѣдующіе дни казна платитъ подрядчику за простую неустойку подводъ по пятидесяти семи и одной седьмой копейки сер. въ день за каждую лошадь или вола.

г) Въ случаѣ задержанія транспортовъ въ карантинахъ, казна платитъ подрядчику, обязавшемуся перевозить вещи, съ каждаго пуда по двѣ и шести седьмыхъ коп. сер. на сто верстъ, по соображенію разстоянія, которое прослѣдовалъ бы по договору транспортъ, если бы онъ не былъ задержанъ въ карантинѣ.

Продолженіе.

43) Неустойка платится подрядчику, если слѣдуетъ, немедленно при удовлетвореніи его причитающимися по договору деньгами.

Продолженіе.

44) Если, въ продолженіе контрактнаго срока, коммисаріатское начальство признаетъ нужнымъ перевозить какія-либо вещи не на подводахъ, а по желѣзной дорогѣ, или другимъ способомъ, и направлять транспорты въ какія-либо мѣста не прежними, а новыми трактами, то подрядчикъ не долженъ имѣть претензіи къ казнѣ, какія бы ни произошли перемѣны въ количествѣ и способахъ перевозки вещей или въ направленіи транспортовъ къ мѣстамъ назначенія.

Обезпеченіе неустойки со стороны подрядчика.

45) Полагаемую сими условіями неустойку подрядчикъ обязанъ обезпечить, до вступленія въ торгъ, залогомъ, который равнялся бы двадцати процентамъ на всю подрядную сумму, употребленную на перевозку вещей изъ той же Коммиссіи съ 1-го Мая 1858 по 1-е Мая 1859 г., если онъ принимаетъ перевозку съ казенною обвязкою и 30%, если принимаетъ перевозку съ своею обвязкою.

Продолженіе

46) Залоги представленные подрядчикомъ въ обезпеченіе неустойки по перевозкѣ вещей, освобождаются до окончательнаго выполненія договора и составленія съ подрядчикомъ разсчета.

Разсчетъ съ подрядчикомъ.

47) По окончаніи подряда составляется разсчетъ, и копія съ него выдается подрядчику или его повѣренному, который обязанъ, не далѣе шести недѣль подписать на ономъ свое согласіе или неудовольствіе.

48) Контрактъ на перевозку писать на бумагѣ въ девяносто к. сер. по неизвѣстности суммы, какая въ теченіи года дѣйствительно можетъ быть употреблена на перевозку; по окончаніи же перевозки и по исчисленіи суммы, слѣдующія противъ оной за гербовую бумагу деньги подрядчикъ долженъ внести наличностію, или Коммисаріатская Коммиссія вычитаетъ изъ причитающейся ему по перевозкѣ суммы. Равнымъ образомъ удерживаются съ подрядчика, и гильдейскія повинности, если оныя, по суммѣ подряда и по настоящему званію подрядчика на основаніи существующихъ о гильдіи законовъ, будутъ причитаться къ уплатѣ.

49) Въ случаѣ неисправности подрядчика взыскиваются съ него узаконенные проценты на всю слѣдующую казнѣ сумму, начиная счисленіе ихъ чрезъ мѣсяцъ со дня объявленія отвѣтчику или его законно-уполномоченному окончательнаго разсчета, по день платежа.

50) Во всѣхъ случаяхъ, здѣсь непоименованныхъ, рукодствоваться общими правилами, опредѣленными въ сводѣ военныхъ постановленій, и соотвѣтствующими имъ законами гражданскими, сколько эти послѣдніе, по свойству подрядовъ военнаго вѣдомства и по обстоятельствамъ дѣла, приличны быть могутъ.

Примѣчаніе. Для перевозки вещей изъ Ставропольской Коммиссіи признается еще необходимымъ условіе, чтобы при каждомъ транспортѣ находился военный караулъ въ нужномъ числѣ людей, для охраненія транспорта въ пути отъ набѣговъ хищниковъ; караулъ сей требуется отъ мѣстнаго военнаго начальства на мѣстѣ Коммиссіею, а въ пути транспортнымъ начальникомъ. Сверхъ того, какъ транспортный начальникъ, такъ и подрядчикъ, или его повѣренный, находящійся при транспортѣ, обязываются въ пути при выступленіи транспорта отъ одного къ другому мѣсту распрашивать, не предстоитъ ли въ дорогѣ опасности, и вслучаѣ удостовѣренія въ томъ, транспортный начальникъ долженъ требовать подкрѣпленія къ имѣющемуся караулу, или принять другія возможныя мѣры къ избѣжанію опасности.

Dalszy ciąg.

40) Zresztą podradczyk może być uwolnionym od zapłacenia sztrafu i wypełnienia umowy, jeżeli złoży dowody prawnych przyczyn, które stały się przeszkodą wypełnienia przezeń w terminie swego zobowiązania się, w ciągu jedego miesiąca od daty umówionego terminu.

Dalszy ciąg.

41) Po zapłaceniu całkowitego niedotrzymania wedle umowy 20 lub 30 procentów, stosownie do 30 punktu niniejszych warunków, podradczyk nie ulega za nieakuratność innego rodzaju sztrafom, wyłączając tylko zdarzenie stracenia lub uszkodzenia rzeczy w drodze, jak jest powiedziano w 33 punkcie niniejszych warunków.

Dalszy ciąg.

42) Skarb ze swéj strony zobowiązuje się płacić podradczykowi sztraf w następujących zdarzeniach:

a) Jeżeli po zawarciu kontraktu i złożeniu prawem przepisanych ewikcyi, skarb nie wyda podradczykowi zadatkowych pieniędzy w ciągu dwóch tygodni od daty złożenia ewikcyi, tedy za podaną skargą na to przez podradczyka, skarb wypłaca mu na rachunek sztrafu pół procentu od téj summy, która nie była mu wydaną w swoim czasie, a po przejściu tych dwóch tygodni za następny miesiąc cały procent. Zresztą podradczyk, po utwierdzeniu przy nim podradu, powinien niezwłócznie oświadczyć Kommisoryackiemu Departamentowi: zkąd chce otrzymać zadatkowe pieniądze, czy z Kommisoryackiego Departamentu, lub też z Kommissyi, Tyfliskiéj i jeżeli przy zawarciu kontraktu zadatków nie otrzymuje, tedy, czy chce takowe wziąść późniéj, i w takim razie w jakim czasie i gdzie przedstawi ewikcye na zadatki, ażeby stosownie do tego Departament mógł wcześnie przygotować pieniądze. Niedotrzymanie ze strony skarbu liczy się podług uchybionych w terminie dni, liczą miesiąc o trzydziestu dniach.

b) Jeżeli dostawione przez podradczyka podwody będą przetrzymane przy spakowaniu rzeczy dłużéj nad dwie doby, tedy za wszystkie następne dni skarb płaci podradczykowi za takowe przetrzymanie po pięćdziesiąt siedm i jednéj siódméj kopiejki srébrem od konia lub wołu za każdą dobę.

c) Równie też po przybyciu transportu na miejsce przeznaczenia, jeżeli podwody będą przez skarb przetrzymane dłużéj nad dwie doby, tedy przez wszystkie następne dni skarb płaci podradczykowi niedotrzymania także po pięćdziesiąt siedm i jednéj siódméj kopiejki srebrem na dzień za każdego konia lub wołu.

d) W razie zatrzymania transportów w kwarantannie, skarb płaci podradczykowi, który się zobowiązał wieźć transport, od każdego puda po dwie i sześć siódmych kop. srebr. za sto wiorst, stosownie do przestrzeni, jakąby przebył podług umowy transport, gdyby nie był zatrzymany w kwarantannie.

Dalszy ciąg.

43) Niedotrzymanie płaci się podradczykowi, jeżeli należy, niezwłócznie przy wypłaceniu należących mu podług umowy pieniędzy.

Dalszy ciąg.

44) Jeżeli w ciągu terminu kontraktowego Zwierzchność Kommissoryacka uzna za rzecz potrzebną przewozić jakkolwiek rzeczy nie na podwodach, ale drogą żelazną, lub innemi środkami, i skierować transporty w jakiebądźkoiek miejsca nie uprzedniemi, ale nowemi traktami, w takim razie podradczyk nie powinien mieć pretensyi do skarbu, chociażby zaszły jakie odmiany w ilości, sposobie przewózki rzeczy, lub w skierowaniu transportów do miejsc przeznaczenia.

Zabezpieczenie sztrafu ze strony podradczyka.

45) Ustanowione temi warunkami niedotrzymanie, podradczyk powinien zabezpieczyć przed rozpoczęciem targu przez złożenie ewikcji, która powinna równać się dwudziestu procentom całéj podradowéj summy, użytéj na przewiezienie rzeczy z téjże Kommissyi od 1 Maja 1858 do 1 Maja 1859 r., jeżeli podejmuje się przewózki z obwiązaniem skarbowém i 30%, jeżeli podejmuje się przewózki ze swojém obwiązaniem.

Dalszy ciąg.

46) Ewikcje złożone przez podradczyka na zabezpieczenie niedotrzymania względem przewożenia rzeczy, nie uwalniają się do zupełnego wykonania umowy i zrobienia z podradczykiem rozrachunku.

47) Po ukończeniu podradu robi się rozrachunek, którego kopja wydaje się podradczykowi lub jego pełnomocnikowi, który powinien najdaléj w ciągu sześciu tygodni napisać na nim, że się zgadza lub nie.

48) Kontrakt na przewózkę pisać na papierze wartości dziewięćdziesięciu kopiejek srebrem, z powodu, iż nie może być wiadoma summa, jaka w ciągu roku rzeczywiście będzie użytą na przewózkę; po ukończeniu zaś takowéj i po wyliczeniu summy, przypadające podług niéj za herbowy papier pieniądze, podradczyk powinien opłacić gotówką, lub Kommissoryacka Kommissya potrąca z należącéj mu za przewóz summy. Również zatrzymują się od podradczyka i gildyjne powinności, jeśli takowe stosownie do summy podradu i obecnego tytułu podradczyka, na osnowie istniejących przepisów o gildji, będą należały do uzyskania.

49) W razie nieakuratności podradczyka, uzyskują się od niego procenty od całéj przypadającéj skarbowi summy, licząc je od piérwszego upłynionego miesiąca od daty objawienia podradczykowi lub jego pełnomocnikowi ostatecznego rozrachunku, po dzień wypłaty.

50) We wszystkich niewymienionych tu zdarzeniach trzymać się ogólnych prawideł, w Zbiorze Praw Wojennych przepisanych, oraz odpowiednich im Praw Cywilnych, o ile te ostatnie ze względu na naturę podradów wydziału wojskowego i na okoliczności mogą być właściwe.

Uwaga. Dla przewozu rzeczy ze Stawropolskiéj Kommissyi uznaje się jeszcze za rzecz potrzebną warunek, aby przy każdym transporcie znajdował się konwoj ze stosowną liczbą ludzi, dla strzeżenia transportu w drodze od napaści łupieżców. Konwoju takowego żąda od miejscowéj zwierzchności, na miejscu Kommissya, a w drodze naczelnik transportowy. Nadto, tak naczelnik transportowy, jako też podradczyk, lub jego pełnomocnik, będący przy transporcie, obowiązuje się w drodze, pzzy wyjściu transportu z jednego miejsca do drugiego, rozpatrywać azali nie grozi na drodze niebezpieczeńswo i w razie takowym, naczelnik transportowy powinien żądać dodania posiłków do będącego już konwoju lub przedsięwziąć środki dla uniknienia niebezpieczeństwa.

Гродненская Палата Государственныхъ Имуществъ симъ объявляетъ, что съ отрѣшеніемъ Евпаторійскаго 1-й гильдіи купца Ильи Мойсѣева Сталя отъ содержанія распродажи питей по казеннымъ имѣніямъ Гродненской губерніи. отдано ему съ срокомъ съ 1859 г. по 1863 г. изъ платежа въ годъ дохода по 87,909 р. 60 к. и особо того покупки патентныхъ свидѣтельствъ, стоющихъ 27,135 р., вся таковая продажа питей, означенная въ приложенной у сего вѣдомости, на основаніи существующаго въ сей губерніи положенія объ акцизѣ съ хлѣбнаго вина и патентномъ сборѣ, предлагается къ отдачѣ въ содержаніе на 1860—1861 и 1862 г, на нынѣ дѣйствующихъ условіяхъ съ торговъ, назначенныхъ въ Присутствіи сей Палаты 14-го Марта 1860 г съ узаконенною въ три дня переторжкою, какъ порознь по каждому имѣнію, такъ затѣмъ оптомъ въ одинѣ руки по Уѣздно и на конецъ по цѣлой губерніи, какъ то признано будетъ удобнѣе и соотственнѣе желанію участвующихъ и выгодамъ казны. Почему желающіе участвовать въ этихъ торгахъ равно и Евреи 1-й гильдіи купцы, приглашаются къ явкахъ въ опредѣленные сроки въ Присутствіе Палаты съ благонадежными залогами, равняющимися третей части могущей достигнуть при торгахъ суммѣ, и третей части оцѣночной суммы строеній, сами лично или прислать повѣренныхъ съ законно совѣршенными довѣренностями, или же прислать объявленія въ запечатанныхъ конвертахъ съ слѣдующею надписью ,,Объявленіе въ Гродненскую Палату Государственныхъ Имуществъ къ назначенной 13 Марта 1860 г. переторжкѣ на отдачу въ содержаніе 1860, 1861 и 1862 г. распродажи питей.“ — Объявленія должны поступить въ Палату не позжѣ 11 часовъ утра въ день переторжки, причемъ эти обявленія на основаніи 1909 Ст. X. Т. Св. Зак. Гражд. (изданія 1857 г.) должны заключать: 1, согласіе на арендныя условія; 2, Сумма предлагаемая къ платежу должна быть написана не цыфрами а словами; 3, мѣсто пребыванія, званіе, имя и фамилія предъявителя, такъже мѣсяцъ и число когда писано; 4,Залоги должны быть представляемы принадлежащіе лично желающимъ взять статьи; въ случаѣ же представленія въ залогъ имущества другихъ лицъ, должна быть прилагаемал обстоятельная на то довѣренность и удостовѣреніе о согласіи ихъ на подверженіе сего имущества въ залогъ съ обращеніемъ ня оный прямо безъ всякаго предутрежденія взысканія при неисправномъ платежѣ съ емщикомъ дохода. Но присылка запечатанныхъ объявленій отъ тѣхъ лицъ, кои лично или чрезъ повѣренныхъ будутъ участвовать въ изустныхъ торгахъ возпрещается, и подобныя объявленія небудутъ принимаемы ни въ какое соображеніе.

ВѢДОМОСТЬ

Питейнымъ заведеніямъ, предлагаемымъ къ торгамъ, въ присутствіи Гродненской Паланы Государственныхъ Имуществъ 14 Марта 1860 г., съ узаконенною чрезъ три дня переторжкою, для отдаги въ содержаніе по 1 Января 1863 г.

Grodzieńska izba Dobr Państwa ogłasza, iż z powodu usunienia Eupatoryjskiego kupca 1-éj gildy Eljasza syna Mojżesza Stala od dalszéj dzierżawy przedaży trunków w majątkach skarbowych gubernii Grodzieńskiéj, oddanéj mu na termin od 1859 do 1863 roku, za roczną opłatę dochodu po 87,909 rub. 60 kop. i nadto jeszcze prawa kupowania świadectw patentowych, przynoszących 27,135 rub.,—cała ta wyprzedaż trunków w miejscach w załączającym się przytém spisie wymienionych, na zasadzie istniejących w téj gubernij przepisów względem akcyzy od wódki i patentowego poboru, oddaje się w nową dzierżawę na rok 1860, 1861 i 1862 na obowiązujących obecnie warunkach, z targów, które się odbędą w Izbie 14 Marca 1860 roku, ze zwykłym we trzy dni przetargiem, tak pojedyńczo w każdym majątku, jako też ogólnie w jedne ręce w powiatach i nakoniec w całéj gubernii, jak to będzie uznano dogodniéj i właściwiéj dla życzących uczestniczyć w targach i dla widoków skarbu. Przeto tak życzący mieć udział w tych targach, jako też żydzi kupcy 1-éj gildy raczą na oznaczony termin przybyć do téj Izby z pewnemi ewikcjami, równającemi sią trzeciéj części wysokości téj summy, jaką na targach może być umówioną, oraz trzeciéj części summy szacunkowéj zabudowań, sami osobiście lub przysłać swych upoważnionych z prawnemi plenipotencjami, albo téż przysłać objawienia w konwertach zapieczętowanych z adresem następującym: »Objawienie do Grodzieńskiéj Izby Dóbr Skarbowych na naznaczony dnia 18 Marca 1860 roku przetarg na oddanie w dzierżawę przedaży trunków w roku 1860, 1861 i 1862.« Objawienia mają postąpić do Izby najpóźniéj o godzinie 11 zrana w dzień przetargu; przyczém objawienia takowe, na mocy 1,909 art- X. T. Zb. Pr. Cyw. (wyd. 1857 r.), powinno zawierać: 1, zgodzenie się na warunki dzierżawcy, 2, summa ofiarowana do płacenia, ma być wymieniona nie liczbami, lecz wyrazami; 3, miejsce pobytu, stan, imie i nazwisko objawiającego, tudzież datę objawienia; 4, ewikcje mają być składane osobiście od życączych wziąć w dzierżawę artykuły należące; w razie zaś składania na ewikcję własności innych osób, powinno być załączone upoważnienie szczegółowe wraz z poświadczeniem, iż właściciel zgadza się na przedstawienie téj własności na załog, z obróceniem nań, bez wszelkiego uprzedzenia o tém, téj odpowiedzialności, jaka nań padnie w razie nieakuratnego płacenia przez dzierżawcę dochodu. Przysyłanie zaś objawień zapieczętowanych od osób, które bądź osobiście, bądź też przez swych upoważnionych będą uczestniczyć w targach słównych, całkiem się zabrania i objawienia takowe na żadną uwagę przyjęte nie będą.

SPIS

Miejsc przedaży trunków, które z targów w Grodzieńskiéj Izbie Dóbr skarbowych 14 marca 1860 roku z przetargiem w trzy dni, oddają się w dzierżawę do 1 stycznia 1863 roku.

N. по порядку.	N. окладной книги.	НАЗВАНІЕ СТАТЕЙ ПО УѢЗДАМЪ.	Колчество изъятыхъ распродажи питей.	Доходъ исчисленный безъ платежа патентовъ. р,	к.	N. porządkowy	N. księgi czynszowéj.	WYMIENIENIE ARTYKUŁÓW W POWIATACH.	Ilość punktów przedaży trunków,	Dochod wyliczony bez opłacenia patentów. Rubli.	Kop.
		А. *Волковыскаго округа.*						A) *Okręg Wołkowyski.*			
		По Гродненскому уѣзду.						*W powiecie grodzieńskim.*			
		а) *Въ казенныхъ имѣніяхъ пропинацій:*						a) *W maj. rządowych, propinacji.*			
1	1	Имѣн, Волпы, въ мѣст. Волпѣ	1	500	—	1	1	Maj. Wołpy, w miast. Wołpy	1	500	—
		Распродажи питей.						*Wyprzedaż trunków.*			
2	2—27	Въ им. Гродненскомъ Лѣсничествѣ	26	1317	28	2	2—27	w m. Leśnictwie Grodzieńskim	26	1317	28
3	28	Въ им. и при дер. Темноблотѣ	1	35	—	3	28	w m. i we wsi Ciemnobłociu	1	35	—
4	29—32	Въ им. Пшевалки	4	636	5	4	29—32	w majątku Przewałki	4	636	5
5	33—36	Въ имѣніи Войтовства Салацкаго	4	491	50	5	33—36	w maj. Wójtowstwa Sałackiego	4	491	50
6	37—39	Имѣніи Скоморошки	3	351	75	6	37—39	maj. Skomoroszki	3	351	75
7	40—43	Имѣніи Литовское-Конюшество	4	355	25	7	40—43	maj. Koniuszostwo Litewskie	4	355	25
8	44	Имѣніи Ланевичи при дер. Литвинки	1	10	—	8	44	— Łaniewicze we wsi Litwinki	1	10	—
9	45—46	Имѣніи Колпаки	2	125	80	9	45—46	— Kołpaki	2	125	80
10	47—49	Имѣніи Литовское конюшество	3	165	—	10	47—49	— Koniuszestwo Litewskie	3	165	—
11	50—54	Имѣніи Колодежна	5	402	80	11	50—54	— Kołodezna	5	402	80
12	55—64	Въ имѣніи Волпѣ	10	485	—	12	55—64	w majątku Wołpie	10	485	—
13	65—72	Имѣніи Дубно	8	895	—	13	65—72	majątek Dubna	8	895	—
		б) *Въ им. пріобрѣтенномъ въ казнупокупкою.*						b) *W majątku kupionym do skarbu.*			
14	74	Им. и дер. Стрѣльцы	1	73	50	14	74	majątku i wsi Strelcy	1	73	50
		в) *Въ имѣн. подуховныхъ.*						c) *W mająt. poduchownych.*			
15	1	Имѣніи Жаровлавки при д. Новоселкахъ	1	75	56	15	1	m. Żarosławki we wsi Nowosiołkach	1	75	56
16	2	Въ имѣніи и дер. Казимировкѣ	1	78	—	16	2	w mająt. i wsi Kazimirowce	1	78	—
17	3—7	Въ имѣніи Коханово и Понемунь	5	148	12	17	3—7	w mająt, Kochanowo i Poniemuń	5	148	12
18	8—10	Имѣніи Чещевляны	3	175	—	18	8—10	mająt. Czeszczewlany	3	175	—
19	11—13	Имѣніи Комарово	3	125	—	19	11—13	mająt. Komarowo	3	125	—
20	14—15	Въ Юриздыкѣ мѣстечка Волпы	2	160	—	20	14—15	w juryzdyce miasteczka Wołpy	2	160	—
21	180—182	Имѣніи Русоты	3	75	51	21	180—182	mająt. Rusoty	3	75	51
		в) *Въ имѣн. подуховно-приходскихъ.*						c) *W maj. poduchowno-parafialnych.*			
22	17	Им. Индура Прокоповичи при дер. Прокоповичахъ	1	157	50	22	17	m. Indura Prokop: we wsi Prokopowicz.	1	157	50
23	18—21	Въ имѣніи Великая-Бржостовица	4	409	—	23	18—21	w mająt. Wielka Brzostowica	4	409	—
24	22	Въ им. и дер. Плебановцахъ-Росскихъ	1	30	—	24	22	w m. i wsi Plebanowcach-Rosskich	1	30	—
25	23	Въ им. и при дер. Плебановцы-Струбницкіе	1	65	56	25	23	w m. i wsi Plebanowce-Strubnickie	1	65	56
26	24	Въ имѣніи и дер. Великіе-Эйсымонты	1	10	84	26	24	w m. i wsi Wielkie-Ejsmonty	1	10	84
27	25	Въ имѣніи и дер. Дашковцы	1	4	75	27	25	w m. i wsi Daszkowce	1	4	75
28	26	Имѣніи Глубоко при дер. Ромашки	1	54	26	28	26	maj. Głębokie we wsi Romaszki	1	54	26
		г) *Въ имѣн. подуховно-приходскомъ, принадлежащемъ Литовской дух. консисторіи.*						d) *W ma. poduchowno-parafialnym, należącym do Litews. Konsys. duch.*			
29	27—28	Въ имѣніи Миклашевца	2	30	—	29	27—28	w maj. Mikłaszewcy	2	30	—
		д) *Въ помонастырскихъ имѣніяхъ.*						e) *W maj. poklasztornych.*			
30	1—2	Имѣніи Малыщинъ	2	78	—	30	1—2	maj. Małyszczyn	2	78	—
31	3	Имѣніи Келбасинъ	1	60	—	31	3	maj. Kiełbasin	1	60	—
32	4	Въ имѣніи Минчуки	1	30	56	32	4	w maj. Minczuki	1	30	56
		е) *Конфискованныхъ.*						f) *Skonfiskowanych.*			
33	1—2	Имѣніи Товсцики-Радзивоновичи	2	57	75	33	1—2	maj. Towściki-Radziwonowicze	2	57	75
34	3	Имѣніи Новоселки	1	20	—	34	3	maj. Nowosiołki	1	20	—
35	4—7	Имѣніи Ловецтво-Ревковское	4	315	95	35	4—7	maj. Łowiectwo-Rewkowskie	4	315	95
		Итого	114	8005	29			W ogóle	114	8005	29
		По Волковыскому уѣзду.						*W powiecie Wołkowyskim.*			
		а) *По казеннымъ имѣніямъ.*						a) *W majątkach skarkowych.*			
1	75—76	Въ имѣніи Волковыскаго-Староства	2	512	25	1	75—76	w maj. Wołkowyskiego Starostwa	2	512	25
2	77	Имѣніи Старостинскаго Мстибова	1	350	—	2	77	maj. Starościńskiego Mścibowa	1	350	—
3	78—83	Им. Волковыскаго Староства части Оменикской	6	108	64½	3	78—83	maj. Wołkowys. Star. części Omienickiéj	6	108	64½
4	84—86	Им. Волковыскаго староства Дречанской части	3	113	46	4	84—86	m. Wołkowys Star. części Dreczańskiéj	3	113	46
5	87—88	Старостинскаго имѣн, Дьяки	2	202	50	5	87—88	Starościńskiego majątku Dziaki	2	202	50
6	89—98	Имѣніи Старостинскаго Мстибова	10	751	—	6	89—98	Majątku Starościńskiego Mścibowa	10	751	—
7	99—119	Имѣніи Яловки	21	2365	—	7	99—119	maj. Jałowki	21	2365	—
8		Имѣніи Бискупицы	1	100	—	8		maj. Biskupice	1	100	—
		б) *Въ имѣніи подуховныхъ,*						b) *W maj. poduchownych.*			
9	36—43	Въ имѣніи Крѣмяницѣ	8	800	80	9	36—43	w maj. Kremianicy	8	800	80
10	44—52	Имѣніи Шидловичи	9	531	12	10	44—52	maj. Szydłowicze	9	531	12
11	53—56	Имѣніи Статковщизнѣ	4	310	—	11	53—56	maj. Statkowszczyźnie	4	310	—
		в) *Въ подуховно-приходскихъ.*						c) *W poduchowno-parafialnych.*			
12	57—58	Имѣніи Мендзыречъ	2	100	—	12	57—58	maj. Międzyrzecz	2	100	—
13	59—60	Имѣніи Зельвы съ Креслами	2	95	—	13	59—60	maj. Zelwy z Krzesłami	2	95	—
14	61—62	Въ имѣніи Ясеновце	2	101	50	14	61—62	w maj. Jasionówce	2	101	50
15	63	Въ имѣніи Мацьковцы	1	50	5	15	63	w maj. Maćkowcy	1	50	5
16	64	Въ имѣніи Бердзики	1	41	26	16	64	w maj, Berdzikach	1	41	26
17	65	Въ им. Мстибовѣ при д. Лѣсникахъ	1	100	—	17	65	w maj. Mscibowie we wsi Leśnikach	1	100	—
18	66—67	Имѣніи Дзешковцы	2	78	50	18	66—67	w maj. Dzieszkowce	2	78	50
		г) *Въ им. помонастырскихъ.*						d) *W maj. poklasztornych.*			
19	5—7	Имѣніи Мартиновичъ	3	188	34	19	5—7	maj. Martynowicze	3	188	34
20	8	Им. Кватери	1	50	—	20	8	m. Kwatery	1	50	—
21	9	Им. Теляки	1	60	—	21	9	m. Telaki	1	60	—
		д) *Въ им. конфискованныхъ, пропинацій.*						e) *w m. Konfiskowanych, propinacje.*			
22	8	Въ м. Зельвѣ	1	1233	—	22	8	w mia. Zelwie	1	1233	—
23	9	Въ м. Свислочъ	1	1570	80	23	9	w mia. Swisłoczy	1	1570	80
		Распродажа питей.						*Przedaż trunków.*			
24	10—13	Имѣніи Зельвы	4	670	—	24	10—13	maj. Zelwy	4	670	—
25	14—41	Имѣніи Свислочи	28	4731	83½	25	14—41	maj. Swisłoczy	28	4731	83½
26	42—43	Имѣніи Колонной	2	212	—	26	42—43	maj. Kołonnej	2	212	—
27	145—146	Имѣніи Свислочи	2	123	20	27	145—146	maj. Swisłoczy	2	123	20
		И того по уѣзду	121	15550	26			Wogóle w powiecie	121	15550	26
		А всего по округу	235	23555	55			A razem w Okręgu	235	23555	55
		Б) *Слонимскаго округа*						B) *W ogręgu Słonimskim.*			
		По Слонимскому уѣзду.						*W powiecie Słonimskim*			
		а) *Въ казенныхъ имѣніяхъ.*						a) *W majątkach skarbowych.*			
1	120—121	Въ имѣніи Ярнево	2	122	8	1	120—121	w maj. Jarnewo	2	122	8
2	122—124	Въ имѣніи Грибово	3	414	40	2	122—124	w maj. Hrybowo	3	414	40
3	125	Въ имѣніи Ярнево	1	62	80	3	125	w maj. Jarniewo	1	62	80
4	7—10	Въ имѣніи Соколова	4	371	67	4	7—10	w maj. Sokołowa	4	371	67
5	130	Въ имѣніи Кокощицъ	1	65	63	5	130	w maj. Kokoszczyc	1	65	63
6	131	Въ имѣніи Волчки	1	80	37	6	131	w maj. Wołczki	1	80	37
7	132—139	Имѣніи Слонимскаго Городоваго Староства	8	845	40	7	132—139	m. Słonimskiego Starostwa Miejskiego	8	845	40
8	140	Имѣніи Добраго Бора	1	173	20	8	140	maj. Dobrego Boru	1	173	20
9	141—144	Имѣніи Мижевичъ	4	512	76	9	141—144	maj Miżewicz	4	512	76
10	145—150	Имѣніи Пасыничъ и Селявичъ	5	777	87	10	145—150	maj. Pasynicz i Sielawicz	5	777	87
11	150—152	Имѣніи Илки	3	507	50	11	150—152	maj. Iłki	3	507	50
12	152—159	Имѣніи Борки	7	1260	18	12	153—159	maj. Borki	7	1260	18
13	160—161	Имѣніи Юкевичи	2	32	—	13	160—161	maj. Jukiewicze	2	32	—
14	162—177	Имѣніи Соколово-Дзитово	16	1780	—	14	162—177	maj. Sokołowo-Dzitowo	16	1780	—
15	179	Им. Вядо-Тупичицъ	1	140	79	15	179	maj. Wiado-Tupiczyc	1	140	79
		б) *Въ имѣніи пріобрѣтенномъ покупкою.*						b) *w maj. kupionym*			
16	180	Имѣніи Кіевъ	1	27	—	16	180	maj. Kijów	1	27	—
		в) *Въ имѣніяхъ подуховныхъ, пропинаціи.*						c) *w maj. poduchownych Propinacje*			
17	68	Имѣніи Пшевручь	1	87	58	17	68	maj. Przewrocz	1	87	58
18	69	Въ м. Дворцѣ	1	12	60	18	69	w maj. Dworcu	1	12	60
		г) *Въ им. подуховно-приходскихъ.*						d) *w maj. poduchowno-parafialnych:*			
19	70	Имѣніи Роготна	1	22	4	19	70	maj. Rogotna	1	22	4
20	71	Имѣніи Люшнево	1	5	80	20	71	maj. Luszniewo	1	5	80
21	72—73	Имѣніи Замосцяны	2	11	60	21	72—73	maj. Zamościany	2	11	60
22	74	Имѣніи Небаики	1	30	—	22	74	maj. Niebajki	1	30	—
23	75	Имѣніи Хорощъ	1	6	96	23	75	maj. Choroszcz	1	6	96
		д) Въ *им. Подуховныхъ.*						e) *W maj. poduchownych.*			
24	76	Имѣніи Бутлеровщизнѣ	1	81	71	24	76	maj. Butlerowszczyznie	1	81	71
25	77—84	Имѣніи Задворья	8	378	89	25	77—84	maj. Zadworzu	8	378	89
26	85	Имѣніи Ярошевѣ	1	45	—	26	85	maj. Jaroszewie	1	45	—
27	86	Имѣніи Миронимѣ	1	142	50	27	86	maj. Mironimie	1	142	50
28	87—88	Имѣніи Жировище	2	450	66	28	87—88	maj. Żyrowice	2	450	66

29	89	Именіи Волька-Обровская	1	96	54	29	89	maj. Wolka-Obrowska	1	96	54
30	90	Именіи Байки	1	43	66	30	90	maj. Bajki	1	43	66
31	91—93	Именіи Воцкевичи	3	262	92	31	91—93	maj. Bockiewicze	3	262	92
32	94	Именіи Гощево	1	325	—	32	94	maj. Goszczewo	1	325	—
33	95—96	Имѣніи Буллы	2	521	58	33	95—96	maj. Bułły	2	521	58
		е) *Въ им. подуховно приходскихъ.*						f) *W maj. poduchowno-parafialnych.*			
34	97	Имѣніи Куликовщизна	1	50	92	34	97	maj. Kulikowszczyzna	1	50	92
35	98	Имѣн. На Юриздикѣ Молчадь	1	60	—	35	98	na Juryzdyce Mołczadź	1	60	—
36	99	Въ имѣн. Петралевичахъ	1	113	14	36	99	maj. Pietralewiczach	1	113	14
37	100—101	Въ имѣн. Островѣ	2	141	50	37	100—101	maj. Ostrowie	2	141	50
38	102—104	Въ имѣн. Ходорки	3	318	20	38	102—104	maj. Chodorki	3	318	20
39	105	Въ имѣніи Лисевичи	1	35	50	39	105	maj. Lisiewicze	1	35	50
		ж) *Въ помонастырскихъ,*						g) *W poklasztornych.*			
40	10—15	Въ имѣніи Бусяжъ	6	271	—	40	10—15	maj. Busiaż	6	271	—
41	16—18	Въ имѣніи Ринкевичахъ	3	150	—	41	16—18	maj. Rynkiewiczach	3	150	—
		з) *Въ конфискованныхъ, пропинацій.*						h) *W konfiskowanych propinacye:*			
42	44	Въ м. Дзенціолѣ	1	1401	—	42	44	mia. Dzienciole	1	1401	—
43	45	Въ м. Деречинѣ	1	1680	—	43	45	mia. Dereczynie	1	1680	—
44	46	Въ м. Рожанѣ	1	1450	—	44	46	mia. Rożanie	1	1450	
45	47	Въ имѣніи Нерештовичи	1	7	54	45	47	maj. Nieresztowicze	1	7	54
		Корчмы и шинки.						*Karczmy i szynki.*			—
46	48—59	Въ имѣніи Дзенціолѣ	12	1034	70	46	48—59	m. Dzienciole	12	1034	70
47	60—62	Въ имѣніи Новомъ Дворѣ	3	56	—	47	60—62	m. Nowym-Dworze	3	56	—
48	63—69	Въ имѣніи Вензовцѣ	7	420	—	48	63—69	m. Wenzowcu	7	420	—
49	70—74	Въ имѣніи Порѣчьи	5	435	71	49	70—74	maj, Porzeczu	5	435	71
50	75	Въ имѣніи Пержховичахъ	1	18	—	50	75	maj. Pierzchowiczach	1	18	—
51	76—111	Въ имѣніи Деречинѣ	36	5804	80	51	76—111	maj. Dereczynie	36	5804	80
52	111—115	Въ имѣніи Старой-Вси	4	327	30	52	112—115	maj. Staréj Wsi	4	327	30
53	116—122	Въ имѣніи Плятыничи	7	497	60	53	116—122	maj. Platynicze	7	497	60
54	123	Въ имѣніи Сергѣевичи	1	21	7	54	123	maj. Siergiejewicze	1	21	7
55	124—127	Въ имѣніи Рожаны	4	466	—	55	124—127	maj. Rożany	4	466	—
56	128—130	Въ имѣніи Одиновщизнѣ	3	570	—	56	128—130	maj. Odynowszczyznie	3	570	—
57	131	Въ имѣніи Гривдѣ	1	12	—	57	131	maj. Grywdzie	1	12	—
		Итого по уѣзду	195	25040	67			W ogóle w powiecie	195	25040	67
		По Пружанскому уѣзду.						*W powiecie Prózańskim.*			
		а) *По казеннымъ имѣніямъ, пропинацій.*						a) *W maj. skarbowych, propinacye.*			
1	181	Въ имѣніи Шерешевѣ	1	2276	—	1	181	maj. Szereszewie	1	2276	—
		Корчмы и шинки.						*Karczmy i szynki.*			
2	182—185	Въ имѣніи Масѣво	4	241	84	2	182—185	maj. Masiewie	4	241	84
3	186—187	Въ имѣніи Липины	2	150	50	3	186—187	maj- Lipiny	2	150	50
4	188—194	Въ имѣніи Немержи	7	431	—	4	188—194	maj. Niemierzu	7	431	—
5	195—196	Въ имѣній Бернадскій-мостъ	2	200	—	5	195—196	maj. Bernadzki-most	2	200	—
6	197	Въ имѣній Скупова	1	200	—	6	197	maj. Skupowa	1	200	—
7	198—199	Въ имѣніи Наревкѣ	2	361	50	7	198—199	maj. Narewku	2	361	50
8	200	Въ имѣніи Дубины	1	225	50	8	200	maj. Dubiny	1	225	50
9	201—202	Въ имѣніи Бѣловѣжи	2	634	50	9	201—202	maj. Białowieży	2	634	50
10	203—213	Въ имѣніи Шерешевѣ	11	1581	—	10	203—213	maj. Szereszewie	11	1581	—
11	214	Въ имѣніи Красникъ	1	60	43	11	214	maj. Kraszniku	1	60	43
12	215	Въ имѣніи Бакуны	1	130	—	12	215	maj. Bakuny	1	130	—
13	216	Въ имѣніи Тимаховщизна	1	15	20	13	216	maj. Timachowszczyznie	1	15	20
14	217—221	Въ имѣніи Рѣчицѣ	5	334	65	14	217—221	maj. Reczycy	5	334	65
15	222	Въ имѣніи Дымники	1	32	85	15	222	maj. Dymniki	1	32	85
16	223—227	Въ имѣніи Ревятичи	5	405	—	16	223—227	maj. Rewiatycze	5	405	—
17	228	Въ имѣніи Колки	1	101	25	17	228	maj. Kołki	1	101	25
18	229	Въ имѣніи Шерешевѣ	1	216	—	18	229	maj. Szereszewie	1	216	—
		б) *Въ пріобрѣтенныхъ покупкою въ казну.*						b) *W kupionych na rzecz skarbu.*			
19	230	Въ имѣніи Дубины	1	346	50	19	230	w majątku Dubiny	1	346	50
		в) *Въ подуховно-приходскихъ.*						c) *W poduchowno-parafialnych.*			
20	106	Въ имѣніи Дзитовѣ	1	90	—	20	106	w maj. Dzitowie	1	90	—
21	108	Въ имѣніи Залѣсьи	1	60	—	21	108	w maj. Zalesie	1	60	—
22	109	Въ имѣніи Обрубѣ	1	31	50	22	109	w maj. Obrubie	1	31	50
		г) *Въ подуховно-реформатскихъ.*						d) *W poduchowno-reformackich.*			
23	110—111	Въ имѣніи Прсемыки	2	151	75	23	110—111	w maj. Przesmyki	2	151	75
		д) *Въ помонастырскихъ.*						e) *W poklasztornych.*			
24	19—24	Въ имѣніи Березѣ	6	2514	—	24	19—24	w maj. Berezie	6	2514	—
		е) *Въ конфискованномъ.*						f) *W konfiskowanym.*			
25	132	Въ имѣніи Либіи	1	82	80	25	132	w maj. Libii	1	82	80
		И того по уѣзду	62	10873	77			Wogóle w powiecie	62	10873	77
		А всего по округу	257	35914	44			A razem w okręgu	257	35914	44
		В) *Кобринскаго округа.*						C) *W okręgu Kobrynskim.*			
		По кобринскому уѣзду.						*W powiecie Kobryńskim.*			
		а) *По казеннымъ имѣніямъ, пропинація.*						a) *W majat. skarbowych propinacja.*			
1	201	Въ мѣст. Мотолѣ	1	654	—	1	201	w miast. Motolu	1	654	—
		Корчмы и шинки.						*Karczmy i szynki.*			
2	232	Въ имѣніи Борисовкѣ	1	54	—	2	232	w maj. Borysowce	1	54	—
3	233—243	Въ имѣніи Псищевѣ, Дружиловичи и Кривицѣ	11	905	50	3	233—243	w maj. Psiszczewie, Druży. i Krywice	11	905	50
4	244	Въ имѣніи Рогодощъ	1	76	50	4	244	w maj. Rogodoszcz	1	76	50
5	245—246	Въ имѣніи Гнѣвчицы	2	161	—	5	245—246	w maj. Gniewczyce	2	161	—
6	247—249	Въ имѣніи Гутово	3	260	55	6	247—249	w maj. Gutowo	3	260	55
7	250	Въ имѣніи Запрудья	1	36	25	7	250	w maj. Zaprudzie	1	36	25
		б) *Въ имѣніяхъ подуховныхъ.*						b) *W maj. Poduchownych.*			
8	114—118	Въ им. Петкахъ	5	303	—	8	114—118	w maj. Petkach	5	303	—
9	119—124	Въ им. Брашевичи	5	1315	—	9	119—124	w maj. Braszewiczach	5	1315	—
10	124—128	Въ им. Чеховцы	5	435	50	10	124—128	w maj. Czechowcach	5	435	50
11	129—136	Въ им. Торокане	8	643	50	11	129—136	w maj. Torokanach	8	643	50
12	137	Въ им. Тышкевичи	1	120	—	12	137	w maj. Tyszkiewiczach	1	120	—
13	138—139	Въ им. Воротыцкѣ	2	187	80	13	138—139	w maj. Worotycku	2	187	80
14	183—186	Въ им. Головчицы	4	270	90	14	183—186	w maj. Hołowczycach	4	270	90
15	187—201	Въ им. Бездежѣ	15	1257	50	15	187—201	w maj. Bezdeżu	15	1257	50
		в) *Въ подуховно-приходскихъ.*						c) *W poduchowno-parafialnych.*			
16	140	Въ имѣн. Подземеньи	1	194	40	16	140	w maj. Podziemienii	1	194	40
17	141	Въ имѣніи Мехведовичи	1	91	80	17	141	w maj. Mechwedowiczach	1	91	80
18	142	Въ имѣніи Верхутье	1	51	75	18	142	w maj. Wierchunie	1	51	75
		г) *Въ им. помонастырскихъ.*						d) *W maj. poklasztornych.*			
19	25—26	Въ имѣніи Буховичи и Муховлоки	2	97	50	19	25—26	w maj. Buchowicze i Muchowłoki	2	97	50
20	27	Въ имѣній Олизаровый Ставъ	1	110	—	20	27	w maj. Olizarowym Stawie	1	110	—
21	28	Въ имѣніи Доброво и Винчи	1	67	50	21	28	w maj. Dobro i Wincze	1	67	50
		д) *Въ им. конфискованныхъ.*						d) *W maj. skonfiskowanych.*			
22	133—137	Въ им. Червачицы	5	420	25	22	133—137	w maj. Czerwaczyce	5	420	25
23	138	Въ имѣніи Дахдово	1	111	—	23	138	w maj. Dachłowie	1	111	—
		Итого	78	7825	20			Wogóle	78	7825	20
		По Брестскому уѣзду.						*W Brzeskim powiecie.*			
		а) *По казеннымъ имѣніямъ.*						a) *W majątkach skarbowych.*			
		Корчмы и шинки.						*Karczmy i szynki*			
1	255—258	Въ им. Плесище	4	451	—	1	255—258	w maj. Plesiszcze	4	451	—
2	259	Въ им. Псищево	1	55	—	2	259	w maj. Psiszczewo	1	55	—
3	260—268	Въ им. Омелянецъ	9	897	6	3	260—268	w maj. Omelancach	9	897	6
4	269—270	Въ им. Мрозовище	2	95	—	4	269—270	w maj. Mrozowicach	2	95	—
5	271	Въ им. Владычицы	1	25	20	5	271	w maj. Władyczyce	1	25	20
6	272—273	Въ им. Велямовичи	2	121	—	6	272—273	w maj. Wielamowicze	2	121	—
7	274—277	Въ им. Тюхениче	4	500	—	7	274—277	w maj. Tiuchenicze	4	500	—
8	278—279	Въ им. Курница	2	202	—	8	278—279	w maj. Kurnica	2	202	—
9	280—281	Въ имѣніиПрилуки	2	269	50	9	280—281	w maj. Przyłuki	2	219	50
10	282	Въ им. Замшаны	1	134	—	10	282	w maj. Zamszany	1	134	—
11	283	Въ им. Черняны	1	18	—	11	283	w maj. Czerniany	1	18	—

		б) *Въ пріобрѣтенномъ покупкою въ казну.*			
12	284—286	Въ имѣніи Пужицы	3	282	10
		в) *Въ им. подуховныхъ.*			
13	143	Въ имѣніи Яцковичи	1	45	75½
14	145—147	Въ имѣніи Любашки	3	207	90
15	148	Въ имѣніи Тришинъ	1	335	—
16	149—151	Въ имѣніи Шебринъ	3	231	75
17	153	Въ имѣніи Аркадія	1	35	—
18	154—155	Въ имѣніи Яблочинской церкви	2	200	—
		г) *Въ подуховно приходскихъ.*			
19	156	Въ имѣніи Грабаркѣ	1	40	—
20	157	Въ мѣст. Мелейчицахъ	1	60	—
21	158	Въ им. Чертавбицы-Омелино	1	71	50
22	159	Въ имѣніи Пожежинѣ	1	107	10
		г) *Въ помонастырскихъ.*			
23	30	Въ имѣніи Вистицы	1	72	80
24	31—34	Въ имѣніи Чемеры	4	145	60
25	35—36	Въ имѣніи Бучемль	2	85	—
		е) *Въ конфискованномъ.*			
26	139—144	Въ им. Ельня	6	272	—
		И того по уѣзду	60	4959	26½
		А всего по округу	138	12784	46½
		Г) *Бѣлостокскаго округа.*			
		По Бѣлостокскому уѣзду.			
		а) *По казеннымъ имѣніямъ.*			
1	443—445	Въ имѣніи Бѣлостокскомъ-Дворцевомъ	3	578	—
2	446	Въ имѣніи Гурбичи-Ядешки	1	59	68
3	447	Въ имѣніи Дзенціолова	1	100	—
4	448—451	Въ имѣніи Вацѣчки	4	595	85
5	452—456	Въ имѣніи Бацюты	5	775	95
6	457—459	Въ имѣніи Клепачи	3	257	—
7	460	Въ имѣніи Клевинова	1	200	79
8	461—471	Въ имѣніи Завыки, Баранки, Тричевка	11	1936	—
9	472—473	Въ имѣніи Угово	2	80	—
		б) *Въ подуховно приходскихъ.*			
		Корчмы и шинки.			
10	177	Въ имѣніи Добржиневѣ	1	40	—
11	170—171	Въ имѣніи Кржечково	2	54	—
12	172	Въ имѣніи Калиновкѣ	2	145	—
13	173—174	Въ имѣніи Тржцянно	1	56	50
14	175	Въ имѣніи Кришно	1	110	—
		в) *Въ подуховно-реформашскихъ.*			
15	178	Въ имѣніи Рафаловкѣ	1	17	23
		г) *Въ помонастырскомъ.*			
16	37—39	Въ имѣніи Хорощь	3	65	—
		Итого по уѣзду	42	5071	—
		По Бѣльскому уѣзду.			
		а) *Въ казенныхъ имѣніяхъ.*			
1	288—303	Въ имѣніи Сталовачь и Пульсы	16	2596	10
2	304—307	Въ имѣніи Рыболы	4	943	—
3	328—382	Въ имѣніи Кленики	53	3665	72
4	383	Въ имѣніи Доротынкѣ	1	63	86
5	384—386	Въ заштатномъ г. Нарвѣ и принадлежащ. къ нему	3	253	35
6	387	Въ им. Пржибудокъ	1	24	16
7	388—390	Въ им. Вежанкѣ	3	145	45
8	591—399	Въ им. Путыскъ	4	120	90
9	395—402	Въ имѣніи Грабовцѣ подъ Клещелями	8	463	75
10	403	Въ имѣніи Погребы	1	10	80
11	404—420	Въ имѣніи Брянскѣ	17	2449	50
12	421	Въ имѣніи Земяновѣ	1	71	50
13	422	Въ имѣніи Жировицахъ	1	82	75
14	425—424	Въ имѣніи Дрогичинѣ Старостинскомъ	2	236	59
15	425—426	Въ им. Дрогичина Венедиктин и. Францишканск.	2	64	—
16	427—435	Въ им. Раштовецъ	9	380	23
17	436—437	Въ им. Жерчицѣ	2	130	67
18	438	Въ им. Цецели	1	120	—
19	439—440	Въ им. Немирово	2	225	—
20	441	Въ им. Столовачъ и Пульсы	1	56	49
21	442	Въ имѣни Кленики	1	46	21
		в) *Въ подуховно-прихедскихъ.*			
22	161	Въ имѣніи Задусне Казенное	1	77	—
23	162	Въ им. Лубинъ	1	56	—
24	163	Въ им. Перлѣево	1	29	—
25	164	Въ им. Вайково	1	30	—
26	165	Въ им. Гранно	1	17	—
27	166—167	Въ им. Винно	2	50	44
28	168	Въ им. Острожаны	1	13	—
		в) *Въ конфискованныхъ.*			
29	145	Въ имѣніи Піотровщизна	1	119	70
30	146—147	Въ имѣніи Дзѣцинъ	2	120	—
31	148	Въ имѣніи Кальницѣ	1	52	—
		Итого по уѣзду	145	12716	18
		А всѣго по округу	187	17787	18
		Д) *Сокольскаго округа и уѣзда.*			
		По казеннымъ имѣніятъ.			
1	475—498	Въ им. Гродзискъ	24	1497	14
2	499—506	Въ им. Кально	8	774	49
3	507—511	Въ им. Гарасимовичи	5	359	88
4	512—517	Въ им. Каменна	6	590	50
5	518—519	Въ им. Дубассѣна	1	205	9
6	520—526	Въ им. Новомъ-Дворѣ	7	476	32
7	527—528	Въ им. Рогачи	2	319	7
8	529—530	Въ им. Подлипкахъ	2	252	7
9	531—540	Въ им. Дубницѣ	10	570	27
10	541—544	Въ им. Родзевичи	4	155	46
11	545—547	Въ им. Каменкѣ	3	225	—
12	548—551	Въ им. Кузницѣ	4	204	26
13	552	Въ им. Струбкѣ	1	30	—
14	553—556	Въ им. Застенкѣ	4	365	76
15	557	Въ им. Романовкѣ	1	180	—
16	558—559	Въ им. Залѣсьи	2	100	—
17	560	Въ им. Рашковцахъ	1	126	—
18	561—566	Въ им. Суходолинѣ	6	324	13
19	567—571	Въ им. Розедранкѣ Шорцы	5	137	—
20	578—582	Въ им. Новой-Волѣ	5	499	14
21	583	Въ им. Звѣранахъ	1	45	—
22	584	Въ им. Лебедзинѣ	1	77	50
23	585—591	Въ имѣніи Псломинъ	7	978	45
24	592—606	Въ им. Кумялкѣ и Ходоровкѣ	14	652	—
25	607—657	Въ имѣніи Яновѣ	51	3558	11
26	658—661	Въ имѣніи Васильковѣ	4	451	81
		Примѣчаніе. Въ м. Васильковѣ безъ распродажи питей отдано особо.			
27	662—663	Въ имѣніи Ратовецъ	2	400	—
28	664	Въ мызѣ Букштель	1	180	—
29	665—669	Въ имѣніи Соколкѣ	5	9 6	18
30	670—676	Въ им. Оленья-гора	7	868	48
31	677	Въ им. Вроценщизнѣ	1	29	11
32	678—682	Въ имѣніи Одельскѣ	5	550	—
33	683	Въ имѣніи Дубова	1	234	—
34	684—689	Въ имѣніи Сухеницахъ	6	450	—
35	700—706	Въ им. Свидзиловкѣ	6	245	—
36	707—708	Въ имѣніи Соколкѣ	2	74	60
37	709—710	Въ имѣніи Поломинѣ	2	64	3
		б) *Въ имѣніи подуховномъ.*			
38	179	Въ имѣніи Волкѣ	1	8	50
		Итого по округу	218	17216	35
		А всего по губерніи	1034	107257	98½

Дѣлопроизводитель *Завадскій.*
Столоначальникъ *Тальгеймъ.*

		b) *W kupionym do skarbu.*			
12	284—287	w maj. Pużycach	3	282	10
		c) *W maj, poduchownych,*			
13	143	w maj. Jackowiczach	1	45	75½
14	145—147	w maj. Lubaszki	3	207	90
15	148	w maj. Tryszynie	1	335	—
16	149—151	w maj. Szebrynie	3	231	75
17	153	w maj. Arkadji	1	35	—
18	154—155	w maj. Jabłoczyńskiego kościoła	2	200	—
		d) *W poduchowno-parafjalnych.*			
19	156	w maj. Graburku	1	40	—
20	157	w miast. Melejczycach	1	60	—
21	158	w maj. Czernawczyce.Omelino	1	71	50
22	159	w maj. Pożeżynie	1	107	10
		e) *W poklasztornych.*			
23	30	w maj. Wisticy	1	72	80
24	31—34	w maj. Czemery	4	145	66
25	35—36	w maj. Buczeml	2	85	—
		f) *W skonfiskowanych.*			
26	139—144	w maj. Jelnie	6	272	—
		Wogóle w powiecie	60	4959	26½
		A razem w okręgu	138	12784	46½
		D) *W okręgu Białostockim.*			
		W powiecie Białostockim.			
		a) *W majątkach skarbowych.*			
1	443—445	w maj. Białostockim-pałacowym	3	578	—
2	446	w maj. Hurbicze-Jadeszki	1	59	68
3	447	w maj. Dzięciołowa	1	100	—
4	448—451	w maj. Bacieczki	5	595	85
5	452—456	w maj. Baciuty	5	775	95
6	457—459	w maj. Klepacze	3	257	—
7	460	w maj. Klewinowa	1	200	79
8	461—471	w maj. Zawyki, Baranki i Tryczewka	11	1936	—
9	472—473	w maj. Uhowo	2	80	—
		b) *W poduchowno-parafjalnych.*			
		Karczmy i szynki.			
10	177	w maj. Dobrzyniewie	1	40	—
11	170—171	w maj. Krzeczkowo	2	54	—
12	172	w maj. Kalinowce	2	145	—
13	173—174	w maj. Trzcianno	1	56	50
14	175	w msj. Krypno	1	110	—
		c) *Poduchowno-reformowanych.*			
15	178	w maj. Rafałowie	1	17	23
		d) *W poklasztornych.*			
16	37—39	w maj. Choroszczu	3	65	—
		Wogóle w powiecie	42	5071	—
		W bielskim powiecie.			
		a) *W majątkach skarbowych.*			
1	288—303	w maj. Stałowacz i Pulsy	16	2596	10
2	304—307	w maj. Ryboły	4	945	—
3	328—382	w maj. Kleniki	53	3665	72½
4	383	w maj. Dórotyńce	1	63	86
5	384—386	w m. natdet. Narwku i należ. doń wiosk.	3	253	35
6	387	w maj. Przybudek	1	24	16
7	388—390	w maj. Wieżańce	3	145	45
8	391—399	w maj. Putysk	4	120	90
9	395—402	w maj. Grabowce pod Kleszczelami	8	463	75
10	403	w maj. Pogreby	21	10	80
11	404—420	w maj. Briańsku	7	2449	50
12	421	w maj. Ziemianowie	1	71	50
13	422	w maj. Zyrobicach	1	82	75
14	423—424	w maj. Drogiczynie Starościnskim	2	236	59
15	425—426	w maj. Drogiczyna Benedyktyńskiego i Franciszkańskiego	2	64	—
16	427—435	w maj. Rasztowiec	9	380	23
17	436—437	w maj. Zerczyce	2	130	67
18	438	w maj. Ceceli	1	120	—
19	439—440	w maj. Niemirowo	2	225	—
20	441	w maj. Stołowacze i Pulsy	1	56	49
21	442	w maj. Kleniki	1	46	21½
		c) *Poduchowno-parafialnych.*			
22	161	w maj. Załusnie skarbowe	1	77	—
23	162	w maj. Łubin	1	56	—
24	163	w maj. Perlejewo	1	29	—
25	164	w maj. Wajkowo	1	30	—
26	165	w maj. Granno	1	17	—
27	166—167	w maj. Winno	2	50	44
28	168	w maj. Ostrożany	1	13	—
		c) *W skonfiskowanych.*			
29	145	w maj. Piotrowszczyznie	1	119	70
30	146—147	w maj. Dziecin	2	120	—
31	148	w maj. Kalnicy	1	52	—
		Wogóle w powiecie	145	12716	18
		A razem w okręgu	187	17787	18
		D) *W Sokolskim okręgu i powiecie.*			
		W skarbowych majątkach.			
1	475—498	w maj. Grodzisku	24	1497	14
2	499—506	w maj. Kalno	8	774	49
3	507—511	w maj. Harasimowicze	5	359	88
4	512—517	w maj. Kamenna	6	590	50
5	518—519	w maj. Dubasnie	2	205	9
6	520—526	w maj. Nowym-Dworze	7	476	32
7	527—528	w maj. Rohacze	2	319	7
8	529—530	w maj. Podlipkach	2	252	7
9	531—540	w maj. Dubnicy	10	570	27
10	541—544	w maj. Rodziewicze	4	155	46
11	545—547	w maj. Kamionce	3	225	—
12	548—551	w maj. Kuznicy	4	204	26
13	552	w maj. Strubce	1	30	—
14	553—556	w maj. Zaścianku	4	365	76
15	557	w maj. Romanowce	1	180	—
16	558—559	w maj. Zalesiu	2	100	—
17	560	w maj. Raszkowcach	1	126	—
18	561—566	w maj. Suchodolinie	6	324	13
19	567—571	w maj. Rozedrance Szorcy	5	137	—
20	578—582	w maj. Nowej-Woli	5	499	14
21	583	w maj. Zwieranach	1	45	—
22	584	w maj. Lebiedzinie	1	77	50
23	585—591	w maj. Połominie	7	978	45
24	592—606	w maj. Kumiałce i Chodorowce	14	652	—
25	607—657	w maj. Janowie	51	3558	11
26	658—661	w maj. Wasilkowie	4	451	81
		Uwaga. w miast. Wasilkowie bez wyprzedaży trunków oddano osobno.			
27	662—663	w maj. Ratowcu	2	400	—
28	664	w folw. Buksztele	1	108	—
29	665—669	w maj. Sokołce	5	958	18
30	670—676	w maj. Jeleniej-górze	7	868	48
31	577	w maj. Wrocenszczyznie	1	29	11
32	678—682	w maj. Odelsku	5	550	—
33	683	w maj. Dubownie	1	234	—
34	684—689	w maj. Sucheniczach	6	450	—
35	700—706	w maj. Swidziłowce	6	245	—
36	707—708	w maj. Sokółce	2	74	60
37	709—710	w maj. Połominie	2	64	3
		b) *W majątku poduchownym.*			
3	179	w maj. Wolce	1	8	50
		Wogóle w okręgu	218	17216	35
		A razem w gubernii	1034	107257	92½

Sekretarz *Zawadzki.*
Nacz. Stołu *Tathejm.*

Печатать позволяется. ВИЛЬНО.—12 февраля 1860 г. Ценсоръ, дѣйствительный статскій совѣтникъ и кавалеръ П. Кукольникъ. W Drukarni A. H. KIRKORA i sp.